DIE NUWE STEM VIR 'N NUWE SUID-AFRIKA

VRYE Weekblad

9 Junie 1989 Tel: (011) 836-2151 Prys: R1,20 (R1,06 + 14c AVB)

• Comrades-wenner praat oor pap en vleis, sy kinders en sy nuwe Bybel - 20

• Die Dopper en die Jood - 'n nuwe geslag wit leier - 10 & 11

Foto: Eric Moller - Afrapix

Stellenbosch-protes op die spits

Anton Steenkamp

IN 'n week van ongekende protespolitiek op 'n Afrikaanse kampus het honderde studente én lektore van die Universiteit van Stellenbosch geëis dat die skorsing van 'n studente-aktivis en die tydelike verbod op twee organisasies op die kampus voor môre-oggend tienuur herroep moet word.

Die studente dreig die Universiteit met regstappe indien die rektor, prof Mike de Vries, nie die skorsing van die plaaslike Nusas-voorsitter, Leslee Durr, en die tydelike verbod op die bedrywighede van Nusas en die Black Students Organisation of Stellenbosch (BSOS) môre-oggend (Saterdag) herroep nie.

Die rektor van die Universiteit van Stellenbosch, Mike de Vries, spreek 'n protesvergadering toe wat belê is ná die skorsing van Leslee Durr

Gister het al die werkers van die universiteit gestaak in protes teen die rektor se optrede. Honderde werkers het in die Langenhoven Studentesentrum bymekaargekom waar hulle vryheidsliedere gesing en slagspreuke geskreeu het. Plakkate met bewoording soos: "Viva Leslee Durr en " Bring Leslee terug" is vertoon. 'n Vakbondwoordvoerder het gesê rassisme op die kampus moet finaal uitgeroei word.

Die groeiende versetgees op Suid-Afrika se oudste Afrikaanse kampus het die afgelope week 'n hoogtepunt bereik toe sowat 1 500 studente verlede Vrydag hul eksamenprogram verbreek het om 'n protesvergadering teen die verbod by te woon en protesbriewe aan De Vries te oorhandig.

Nadat De Vries gesê het die besluit sal nie herroep word nie, is nog 'n protesvergadering gereël wat Maandag deur sowat 800 studente bygewoon is.

De Vries is ná 'n stemming toegelaat om op sy versoek die vergadering toe te spreek. Hy het gesê dat die studente gedreig het om 'n akademiese boikot in te stel en van plan is om R100 000 in te samel vir hul regsgeding teen die universiteit.

De Vries het ook gesê hy is nie van plan om aan die studente se eise gehoor te gee en die verbod en skorsing te herroep nie. "As dit nie reën nie, sal ek Saterdagoggend gholf speel," het hy gesê.

Na die vergadering was daar weer 'n optog na die administrasie-gebou. Op die trappe van die gebou het die studente Nkosi Sikelel'iAfrika gesing en verdaag nadat hulle besluit het dat verdere optrede ontwrigtend sou wees vir studente wat wil studeer.

Die drama op die kampus draai om 'n protesoptog ten gunste van die oopstelling van koshuise vir alle rasse wat op 18 Mei plaasgevind het. Dit het daartoe gelei dat die tugkomitee

Na bladsy 2

Hospitaaldienste stort in duie

'Eie sake' se doodsvonnis

Elsabé Wessels

DIE bedankings van 33 geneeshere en meer as 50 verpleegkundiges weens die afdwing van apartheid in Johannesburg se JG Strijdom-hospitaal het dienste by dié belangrike hospitaal in duie laat stort wat lewens in gevaar kan stel.

Verskeie ander groot hospitale in die land kan dieselfde pad loop wanneer die regering sy huidige beleid van "eie sake" en "algemene sake" verder afdwing.

Die skerp styging in bedankings by JG Strijdom nadat die kabinet dit tot 'n wit "eie sake"-hospitaal verklaar het, het 'n ingrypende inkorting van dienste veroorsaak. Die bedanking van departementshoofde gaan binnekort die sluiting van die intensiewe eenheid, die niereenheid en die harteenheid noodsaak. Al drie lewer lewensnoodsaaklike dienste aan duisende pasiënte.

"In die niereenheid moet ons so gou as moontlik pasiënte oorgeplaas kry na ander hospitale. Daar is pasiënte wat sal doodgaan indien hulle nie die nodige sorg kry nie. Die kabinetsbesluit het 'n doodsvonnis oor pasiënte uitgespreek," het 'n departementshoof aan die hospitaal gister gesê.

Die aantal geneeshere wat hul dienste by die hospitaal gaan beëindig, het in die laaste maand verdriedubbel en sluit nou sowat 'n kwart van die hospitaal se geneeshere in. Nog bedankings word verwag. Drie uit die ses departementshoofde by JG Strijdom het reeds bedank.

Dr Michael Veldman, die adjunkminister van Nasionale Gesondheid, het op navraag sy kommer oor die situasie uitgespreek. Hy het bevestig dat die onttrekking van personeel die hospitaal onherroeplike skade berokken het en 'n ernstige inkorting van dienste tot gevolg het. Die kabinetsbesluit om die JG Strijdom tot 'n "eie-sake" hospital te verklaar, sal binne die volgende maand deur die wit Ministersraad heroorweeg word, het Veldman gesê en bygevoeg dat dit sal tyd neem om dienste by die hospitaal na normaal te laat terugkeer.

Die getalle van geneeshere en verpleegkundiges wat in die laaste ses weke gevra het dat hul dienste aan die hospitaal beëindig word, is gister deur die uittredende superintendent, dr Antoinette van der Merwe, bevestig. Sy was egter nie bereid om

Na bladsy 2

Demokrate nou op die wenpad!

Elsabé Wessels

DIE afrokkeling van 'n munisipale wyk in 'n "veilige" Nasionale Party- kiesafdeling stel nou 'n hele aantal ander "veilige" NP-setels binne die Demokratiese Party se bereik - en maak hul aanspraak dat hulle ná 6 September die Amptelike Opposisie kan wees, glad nie meer vergesog nie.

Die oortuigende oorwinning wat die DP-kandidaat, Brahm Spies, in die dramatiese kragmeting in Linden - in Pik Botha se Westdene-kiesafdeling - behaal het, is in beide DP en NP-kampe gelees as 'n "voorspel" tot die algemene verkiesing op 6 September.

Woensdagaand se uitslag het leidende Nasionaliste merkbaar geskok gelaat, veral omdat dit duidelik blyk dat die swaai veral onder Afrikaanssprekendes voorgekom het.

"Linden het bewys wat ons oral oor besig is om te sien gebeur. Alle Suid-Afrikaners, insluitend Afrikaners, is besig om te sê hulle wil politieke verandering sien. Dis 'n duidelik tendens in die breë politiek," het 'n oorstelpte Wynand Malan, medeleier van die DP, gesê.

"Op 6 September gaan ons die Nasionaliste aanvat in kiesafdelings waar geen party links van die NP nog gestaan het nie. Linden het die deurslag gegee," was die reaksie van die nasionale organiseerder van die DP, Neil Ross.

Dit is verder insiggewend dat die NP die verkiesing op nasionale beleid eerder as plaaslike kwessies geveg het: hul tema was dat die DP "sag is op sekuriteit" en "praat met die ANC".

Dit is veral die oes van Afrikanerstemme wat die DP in staat gestel het om die wyk. In 'n drie-party munisipale verkiesing tussen die NP, die KP en die PFP in 1987 het die NP met 'n meerderheid van 393 stemme gewen.

Woensdagaand het die DP verdubbel op die PFP-stem. Die DP het 1 562

Na bladsy 2

Groot vreugde vir die DP in Pik Botha se kiesafdeling. Medeleier Wynand Malan is hier saam met die kandidaat Brahm Spies en die DP-leier in die Johannesburgse Stadsraad, Tony Leon (voor) afgeneem kort ná die onverwagte uitslag bekend gemaak is.

'n Stap nader vir Natal-vrede

Charles Leonard

NOG 'n tree is gegee op die kronkelpad na vrede in Natal. Die hoofminister van KwaZulu, Mangosuthu Buthelezi, het toegestem dat een of twee van sy kollegas verteenwoordigers van UDF en Cosatu by enige ooreengekome plek ontmoet om te begin gesels oor vrede.

Hy het dié ooreenkoms aangegaan met 'n afvaardiging van die Anglikaanse Kerk wat vandeesweek in Durban gesit het.

Ná hul gesprek in Ulundi hèt Buthelezi gesê hy hoop vir 'n latere ontmoeting tussen die vier presidente van Inkatha, die ANC, die UDF en Cosatu, om 'n plan saam te stel vir vrede in Natal.

Daar is reeds 1 323 mense dood in die gevegte tussen ondersteuners van die UDF/Cosatu en Inkatha wat die Natalse middellande teister, het John Jeffreys, 'n Pietermaritzburgse advokaat, dié week by 'n Jodac-vergadering in Johannesburg gesê.

Jeffreys, wat die geweldpleging in dié gebied monitor, sê daar het reeds tussen twintig en dertig duisend mense uit veral die Pietermaritzburg-gebied, gevlug.

Daar is 32 mense in Mei gedood.

Die afgelope week was daar 'n gespanne, dog vreedsame protes teen die moord op 'n Cosatu-bemiddelaar, Jabu Ndlovu. 'n Wegbly-aksie van drie dae is deur die UDF/Cosatu in Pietermaritzburg gereël.

Ndlovu se man en hul dertienjarige dogter is ook in die aanval op hul huis in Imbali gedood.

Die wegbly-aksie het 'n louwarm ontvangs gehad. Die Ontwikkelingstudies Navorsingsgroep aan die Universiteit van Natal, wat die aksie gemonitor het, het in hul steekproef bevind dat 'n gemiddeld van 25 persent van die werkers van die werk af weggebly het gedurende die drie dae.

Waarnemers beskou Buthelezi se toestemming tot samesprekings by 'n neutrale plek as 'n bemoedigende stap nadat hy vroeër daarop aangedring het dat dit in Ulundi gehou word.

'n Verdere knou vir Gerrit Viljoen

Deur ons verteenwoordiger

DIE posisie van die minister van Onderwys en Opleiding, Gerrit Viljoen, het dié week 'n verdere knou gekry toe dit uit getuienis voor die Van den Heever-kommissie van ondersoek geblyk het dat die voormalige hoof van sy departement se kommunikasie afdeling - wat juis normalisering in swart onderwys moet bevorder - ook by die skandaal betrokke mag wees.

Uit getuiens voor Regter Leo van den Heever se kommissie wat beweerde onreëlmatighede in die departement ondersoek, blyk dit dat die gewese hoof van die afdeling Gemeenskapskommunikasie (Gemkom), Jan Vermaak, opdrag gegee het dat sekere kwotasies vir drukwerk aan die departement "gekook" moet word.

Vermaak, wat intussen deur Viljoen verplaas is, het volgens Anton du Toit, 'n Pretoriase drukker van die maatskappye Publication Scan en Drukprint, in 'n stadium vir Du Toit opdrag gegee dat hy namens 'n maatskappy, Nasta, wat nie meer bestaan nie, vir die departement vir drukwerk moet kwoteer.

Die gevolg was dat Tinus Strydom, seun van die adjunk-direkteur-generaal van die departement, Jaap Strydom, uiteindelik die kontrak gekry het.

Du Toit het ook getuig dat Strydom jnr verskeie kere self vir hom gevra het om "dummy" kwotasies in te dien. Weer eens het Strydom se maatskappye, Forma Uitgewers, Positive Communications of Prima Sports die kontrak beklink.

Na verwagting sal die kommissie binne die volgende week verdaag na getuienis van Jaap Strydom aangehoor is. Regter van den Heever sal moontlik 'n tussentydse verslag uitbring voordat die kommissie met sy tweede ondersoek - dié oor swart jeugkampe - begin.

In die stadium is dit nie onmoontlik dat die kommissie se bevindige tot 'n kriminele ondersoek kan lei nie. Benewens Vermaak, is sy tweede-in-bevel, Richard Beech, ook intussen uit Gemkom verplaas. Eben Coetzee, wat tot voor die kommissie se verrigtinge adjunk-streekdirekteur in Natal was, is sedertdien voorlopig geskors en Jaap Strydom is vroëer aftrede op grond van swak gesondheid deur Viljoen geweier.

Die jongste getuienis voor die kommissie bring ook die lasteraksie van bykans 'n R500 000 wat die Strydom pa en seun teen die Financial Mail en sy politieke redakteur Eddie Botha ingestel het, in gedrang. Die FM het verlede jaar die eerste keer oor die drukkontrakte en beweerde onreëlmatighede by swart jeugkampe berig.

WEENS probleme met ons verspreidingsmaatskappy se personeel op 16 Junie, sal Vrye Weekblad volgende week op Donderdag, 15 Junie, verskyn.

Krisis by hospitaal

Vanaf bladsy 1

die toestande by die hospitaal te bespreek nie. Van der Merwe, wat onder die eerstes was om haar bedanking in te dien, verlaat die hospitaal aan die einde van Junie.

Senior dokters aan die hospitaal het egter aan Vrye Weekblad gesê dat die inkorting van dienste by JG Strijdom mediese dienste in Johannesburg in 'n ernstige krisis dompel en die lewering van lewensnoodsaaklike dienste aan duisende pasiënte in die weegskaal plaas. Die oorplasing van pasiënte uit JG Strijdom na ander hospitale plaas nou selfs groter druk op dié hospitale. Al die provinsiale hospitale in Johannesburg is sowat 40 persent onderbeman.

Al word die kabinetsbesluit herroep, sal dit sowat 18 maande neem om die skade wat met die aankondiging van 1 April aangerig is, reg te stel, het 'n departementshoof gesê. "Personeel se moraal is laag," het hy bygevoeg.

Die ernstige fragmentasie van gesondheidsdienste, die buitensporige kostes verbonde aan die duplisering van dienste met "eie sake" en "algemene sake" is skerp gekritiseer.

Die Mediese Vereniging van Suid-Afrika het die week skerp teen "diskriminasie" in mediese dienste te velde getrek en gesê dit "is onmoontlik om gesondheidsake as eie sake te hanteer sonder om doeltreffendheid in te boet. Alle diskriminerende maatreëls moet afgeskaf word om te verseker dat apartheid uitsterf, het die uittredende president van die MVSA, dr Bernard Mandell, gesê.

Uit regeringskringe word steeds beweer dat personeel "politiek maak" met hul bedankings en versoeke vir oorplasing na ander provinsiale hospitale.

Verskeie mediese personeel het gister egter beklemtoon dat hul besluit nie weens politieke nie, maar wel "professionele redes" geneem is. Die hospitaal wat 'n amptelike akademiese opleidingshospitaal was, het egter sy akademiese status verloor omdat die administrasie van die hospitaal nou onder blanke "eie sake" val en nie meer onder "algemene sake" nie.

Akademiese status beteken dat 'n hospitaal gemagtig is om 'n persoon wat as 'n spesialis by die mediese raad geregistreer is, op te lei. Sulke opleiding kan volgens 'n regeringsbesluit slegs by hospitale wat onder "algemene sake" val, gedoen word.

Volgens geneeshere was dit juis die handhawing van hoë akademiese standaarde by JG Strijdom wat geneeshere en verpleegkundiges na die hospitaal gelok het. Om dié rede het die hospitaal personeeltekorte in die verlede vrygespring, het 'n departementshoof beweer.

Volgens 'n spesialis het die meeste geneeshere en verpleegkundige personeel hulself juis weens die akademiese status van die JG Strijdom aan die hospitaal verbind. Sodoende was hoofde, spesialiste, kliniese assistente en mediese beamptes gesamentlike aanstellings by die Provinsiale Administrasie en die Mediese Fakulteit van die Universiteit van die Witwatersrand. Die meeste versoek nou om na ander hospitale met akademiese status oorgeplaas te word.

Demokrate is nou op die wenpad

Vanaf bladsy 1

en die NP 1 222 stemme getrek. Daar was slegs 12 bedorwe stembriewe. Die stempersentasie was 57 persent.

'n Liegstem in die guns van die DP het daartoe bygedra dat Nasionaliste uitgesproke verbaas was oor die DP se meerderheid.

Alwyn Marx, organiseerder van die Nasionale Party, was duidelik geskok deur die uitslag.

"Ek het gedink hulle gaan wen, maar nie só ver nie. Dis 'n stem vir hervorming en ons moet daarvan kennis neem.

"Die kiesers het nie hier oor plaaslike aangeleenthede kom stem nie. Hulle het party-politiek gestem," het Marx gesê.

Die erns waarmee die wyksverkiesing aangepak is, spreek duidelik uit die teenwoordigheid van Botha, adjunk-minister Roelf Meyer, en verskeie NP LPs in die loop van die dag. "Die mense het duidelike griewe waarna ons moet kyk," het Botha gesê.

Die NP het op die vooraand van die verkiesing 'n smeeradvertensie in 'n plaaslike koerantjie geplaas waarin die DP daarvan beskuldig is dat hy "sag is op sekuriteit" omdat Anita Worrall, vrou van dr Denis Worrall, die medeleier van die DP, vroue van die ANC verlede maand in Harare ontmoet het. In die artikel word Anita Worrall se naam gekoppel aan die sogenaamde "angel of death", Stephanie Kemp, 'n lid van die ANC wat Suid-Afrika in 1962 verlaat het.

"Dit is duidelik dat die NP se taktiek van 'n verdagmakery op veiligheidsvlak nie in dié Afrikanerkiesafdeling geslaag het nie," het die leier van die DP in die Johannesburgse stadsraad, Tony Leon, gesê.

"Ons het teen apartheid en vir onderhandeling gestaan in dié wyksverkiesing en ons het gewen," het Spies gesê.

Stellenbosch-protes op die spits

Vanaf bladsy 1

Durr tot aan die einde van die jaar geskors het en die bedrywighede van Nusas en BSOS vir vier maande opgeskort is.

Die Goldfields-koshuis, die enigste koshuis op Stellenbosch wat oop is vir swartmense, is met R500 beboet vir hulle aandeel aan die optog. Huis Marais is ook met R500 beboet nadat sy inwoners die deelnemers aan die vreedsame protesoptog met eiers en melk bestook het.

Meer as 60 lektore op Stellenbosch het hulle in 'n vergadering teen die verbod uitgespreek en besluit om 'n petisie onder die lektore te sirkuleer waarin hulle hul misnoeë met die universiteitsowerhede uitspreek.

Die Stellenbosch-tak van die Unie van Demokratiese Universiteitspersoneellede van Suid-Afrika (UDUSA) het in 'n verklaring die reg tot vreedsame protes op die kampus bevestig.

Intussen het die studenteraad van die Universiteit van Kaapstad Stellenbosch se SR laat weet dat die jaarlikse intervarsity tussen dié twee universiteite in die gedrang kan kom as die Matie SR hom nie uitspreek teen Durr se skorsing en die verbod op Nusas en BSOS nie.

Die Matie-SR het die boodskap ontvang minute nadat hulle met 'n

Leslee Durr

stemming van sewe teen vyf 'n mosie verwerp het dat die SR 'n beroep op die US-administrasie moet doen om die verbod en skorsing onmiddellik op te hef. Drie SR-lede het buite stemming gebly.

'n Protesoptog op die Ikey-kampus is Dinsdag deur die polisie met traangas uiteen gejaag. Sowat tweehonderd Ikeys het bokant De Waalpad teen Durr se skorsing betoog.

Die Matie SR het Woensdagaand 'n dringende boodskap aan UCT gestuur om hulle te vra om nie die Intervarsity van 1989 af te stel nie. Die Stellenbosse SR se in hul boodskap dat hulle die reg tot vreedsame protes en die oopstel van koshuise steun. Hulle is egter besig om deur bestaande kanale voorstelle aan die administrasie te gee. Die SR-voorsitter en ondervoorsitter het die rektor versoek om voor môre die aangeleentheid na 'n onafhanklike arbiter te verwys vir herevaluering.

Die tugkomitee se besluit om Durr te skors, is geneem na aanleiding van die verbod op die hou van protesoptogte en demonstrasies wat in September 1985 ingestel is nadat sowat 300 studente aan 'n protesoptog teen die noodtoestand deelgeneem het. Volgens dié Raadsbesluit kan enige student wat aan 'n demonstrasie op die kampus deelneem, geskors word.

Toe De Vries daarop gewys is dat daar nie opgetree is teen studente wat met plakkate teen die verbod op die Voëlvry-konsert betoog het op 9 Mei nie, het hy gesê dit was "na aan 'n demonstrasie maar nie werklik 'n demonstrasie nie".

Durr maak veral beswaar teen die manier waarop teen haar as voorsitter van Nusas opgetree is, terwyl daar nie teen die voorsitters van BSOS of die primarius van Goldfields opgetree is nie.

Volgens De Vries is daar so opgetree omdat "die graad van betrokkendheid" by die optog nie dieselfde was nie.

SR-lid Mark Behr, wat ook 'n lid van Nusas is, meen egter dit was 'n polities geïnspireerde en rassistiese stap. Hy het daarop gewys dat Nusas 'n demokratiese organisasie is, wat kollektief optree - Durr kon dus nie eiehandig die protesoptog verhoed het nie.

De Vries sê daar is teen haar persoonlik en in haar kapasiteit as voorsitter opgetree, "omdat die leier van 'n organisasie iets moet kan stop wat teen die reëls is".

Die SR-voorsitter, Pierre van der Spuy, het buite stemming gebly in die SR- mosie teen die verbod. Van der Spuy sê hy is persoonlik gekant teen die universiteitsowerhede, maar hy sou vra dat die hele kwessie eers weer ondersoek moet word. Hy meen ook die verbod op vreedsame protesoptogte op die kampus moet heroorweeg word.

Die hele SR is blykbaar ten gunste van oopstelling van koshuise en die meeste lede voel ook dat die verbod op protesoptogte opgehef moet word. Terwyl die verbod nog geld, voel hulle egter verplig om optrede teen Nusas en BSOS te onderskryf, hoewel die tugkomitee se optrede na hulle mening te drasties was.

'n Stelling van De Vries dat die studente gedreig het om 'n akademiese boikot in te stel en dat hulle van plan is om R100 000 in te samel vir regskoste, is deur Behr as "leuenagtig" bestempel.

"Dié moontlikhede is slegs deur 'n groepie van ses tot agt mense in 'n private gesprek genoem. Die hele groep studente en Nusas as organisasie het nog nooit die akademiese boikot in sy geheel ondersteun nie," sê Behr. "Waar kom die rektor hier aan? Dit ruik vir my na veiligheidspolisie."

Alle politieke kommentaar in hierdie uitgawe van Vrye Weekblad is deur Max du Preez, en opskrifte deur Ryk Hattingh. Albei is van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg.

Ou kamerade bymekaar

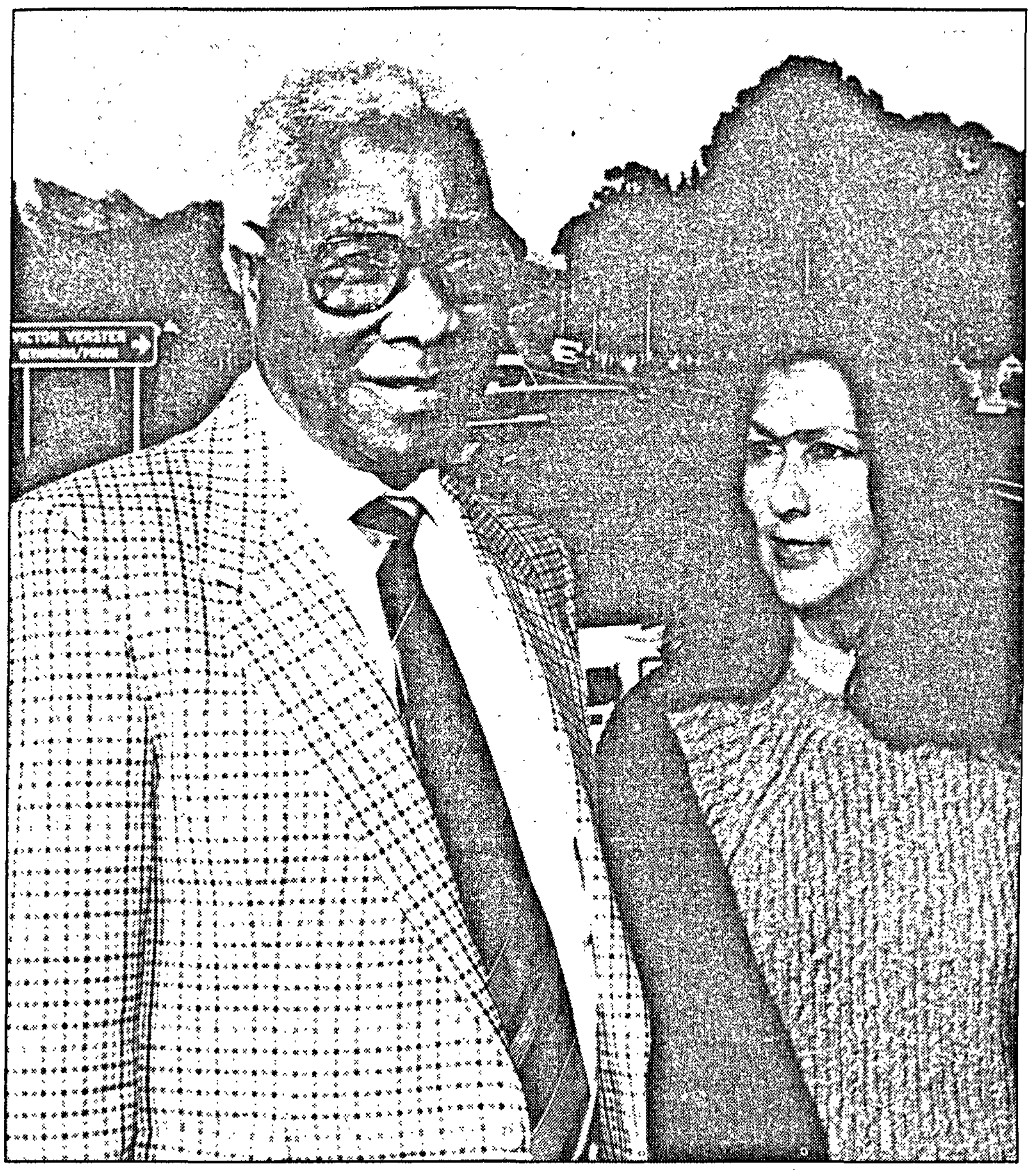

Dit lyk of die regering begin het met sy proses om die ANC-leier Nelson Mandela later vanjaar vry te laat. Vandeesweek is sy ou kameraad en ANC-veteraan, Govan Mbeki, hier buite die Victor Verster-gevangenis saam met Farieda Omar afgeneem, toegelaat om Mandela twee keer te besoek. Sy vorige versoeke om toestemming om Mandela te besoek, is geweier. Verlede week is nog 'n ANC-leier wat jare lank saam met Mandela op Robbeneiland was, Harry Gwala, ook toegelaat om Mandela te besoek, en voorverlede week het Mandela se blograaf, prof Fatima Meer, en haar man aandete saam met hom in sy huis op die gevangenisgronde geniet. Daar word verwag dat een van die volgende stappe gaan wees om 'n joernalis toe te laat om 'n onderhoud met Mandela te voer.

ANC: 'nog 'n stap nader aan die huis!'

Jacques Pauw

ONS is nog 'n stappie nader aan die huis, was die blye reaksie van 'n woordvoerder van die ANC in Lusaka ná die nuus dié week dat die ANC nou 'n wettige organisasie in Namibia is en kantore in Windhoek kan open.

Administrateur-Generaal Louis Pienaar het vandeesweek diskriminerende en beperkende maatreëls in Namibia opgehef wat die deur vir die ANC, SAKP en PAC in dié land oopmaak.

"Ons bestudeer nog Pienaar se aankondiging, maar so op die oog af is ons baie bly daaroor. Elke tree nader aan die huis is vir ons 'n blye dag. Namibia was nog altyd gekoppel aan Suid-Afrika en nou word ons skielik daar toegelaat.

"Ons sal dit uiteraard baie sterk oorweeg om 'n kantoor in Windhoek te open. Dit sal egter moeilik wees om dit voor onafhanklikheid te doen, siende dat Pienaar die land nog beheer en kop in een mus met die Suid-Afrikaanse regering is. Daar is boonop nog baie wit elemente in die land wat ons kwaadgesind is," het die woordvoerder gesê.

Hy het gesê daar is geen moontlikheid van ANC-basisse in Namibia wat as afspringplek vir aanvalle teen Suid-Afrika gebruik sal word nie. Hy het gereageer op 'n verklaring van staatspresident PW Botha dat as dit sou blyk dat die ANC en SAKP vanuit Namibia teen Suid-Afrika optree, die regering nie sal huiwer om die polisie en die weermag in te stuur om dit te beëindig nie.

Intussen heers daar nog groot onsekerheid oor presies wat Pienaar se aankondiging behels. Hy het gesê dat lede van die ANC toegelaat sal word in Namibia mits hulle nie as ongewenste persone geklassifiseer word nie.

Pienaar het gesê daar is maatreëls in Namibia van krag wat bepaal dat slegs persone met visums in die land toegelaat word en dat dit ook gebruik kan word om gewenstes uit die land te hou.

Botha het in sy kommentaar gesê die feit dat die diskriminerende wette nie meer van toepassing is nie, beteken egter nie dat die ANC en die SAKP nou spesifiek gewettig word nie.

Politieke waarnemers wys egter daarop dat die meeste lede van die ANC ook Suid-Afrikaanse burgers is. SA burgers het tot met onafhanklikheid outomatiese reg van toegang tot Namibia en het nie visums nodig nie. Hy sal hulle dus kwalik die land kan verbied.

Beheerpunte bestaan by alle in- en uitgangroetes na Namibia. Suid-Afrikaanse burgers moet 'n paspoort, identiteitsdokument of ander positiewe bewys van bugerskap kan lewer.

Die verwagting is dat die ANC voor die verkiesing minstens van sy diplomate op 'n gereelde grondslag na Namibia sal stuur. Swapo en die ANC het nog altyd noue vriendskapsbande. Swapo sal uiteraard die ANC se teenwoordigheid in Namibia verwelkom.

Die wettiging van die ANC in Namibia is 'n belangrike sielkundige oorwinning vir dié organisasie nadat hy in die laaste jare weens volgehoue druk van Suid-Afrika terugslae in lande soos Swaziland, Botswana en Mosambiek ondervind het en onlangs selfs Angola moes verlaat.

Namibia is veral vir die ANC belangrik omdat dié land nog altyd as deel van SA geadministreer is en sy inwoners as SA bugers beskou is.

Min twyfel bestaan dat die ANC ná onafhanklikheid en veral met 'n Swapo-regering volwaardige verteenwoordiging in Windhoek sal hê. Dit kan 'n belangrike kontakpunt tussen Suid-Afrikaners en die ANC word en Harare en Lusaka vervang.

Die moontlikheid word ook geopper dat Namibia 'n nuwe tuiste kan word vir wit gewetensbeswaardes uit Suid-Afrika wat diensplig wil vryspring. Die ANC was nog altyd baie aktief by die anti-diensplig-veldtog betrokke en het dienspligtige jong mans gehelp om in veral Europa uit te kom.

Namibia is 'n baie beter alternatief omdat dit nader is en die land geskoolde arbeid nodig het.

SA se besige galg

NOG vier mense is vandeesweek in Suid-Afrika gehang en 'n vyfde word vanoggend in Windhoek tereggestel. Dit bring mee dat dertien mense in die afgelope vyftien dae in Suid-Afrika gehang is.

Regslui vir Menseregte sê in 'n verklaring dat dit 'n dramatiese toename is nadat net 21 mense in die eerste 104 dae tereggestel is.

"Wat veral ontstellend is, is dat dit saamgaan met die onlangse toename in doodstrafvonnisse. 'n Mens kan nie anders nie as om die afleiding te maak dat die lot van 'n veroordeelde in die dodeselle afhang van die noodsaaklikheid om plek te maak vir ander," sê die direkteur van Regslui vir Menseregte, Brain Currin.

"Wat word van geregtigheid wanneer een gevangene se straf afhang van die vonnis wat 'n ander gevangene kry?" vra Currin in sy verklaring.

In die afgelope twee weke is veertien mense in Upington en twaalf in die Ciskei op een slag ter dood veroordeel.

Slabbert steeds Demokrate se man

Elsabé Wessels

'N HERNIEUDE poging om dr Frederik van Zyl Slabbert te oortuig om homself as DP-kandidaat in Stellenbosch te stel, word nou deur die DP gevoer.

In DP-kringe word beweer dat Slabbert tog oortuig moet word om in dié sleutelkiesafdeling te staan.

DP-leiers en woordvoerders was dié week merkbaar kortaf oor Slabbert se verklaring dat hy die Stellenbosch-kandidatuur van die hand wys. Slabbert, wat 'n kort verklaring vanuit die buiteland uitgereik het, was met sy terugkeer dié week, volgens sy sekretaresse, nie bereid om met die pers te praat nie.

Nie Wynand Malan, medeleier van die DP, of dr Esther Lategan, DP-leier op Stellenbosch, was bereid om kommentaar op Slabbert se aankondiging te lewer nie.

"Ons het nuwe onderhandelinge begin," het Lategan gesê. Sy was nie bereid om enigsins name te noem nie. Lategan het beweer dat die "onvanpaste hoë publisiteit" wat Slabbert se voorgestelde nominasie geniet het, onderhandelinge tussen Slabbert en die DP verongeluk het.

In 'n bondige verklaring het Slabbert gesê dat hy "na versigtige en ernstige oorweging tot die slotsom gekom het dat die tyd nie ryp is vir hom om terug te keer na parlementêre politiek nie." In die verklaring het hy gesê hy moedig Stellenbosse studente aan om die DP in die verkiesing te steun.

'n DP-bron beweer dat Slabbert se besluit gemotiveer is deur vertoë uit sekere buite-parlementêre kringe. Hoewel dié groepe nie in beginsel teen die DP gekant is nie, word Slabbert beskou as 'n "simbool van die buiteparlementêre beweging.

DP-lede op Stellenbosch beweer dat Slabbert se besluit om nie te staan nie verligting onder Nasionaliste op Stellenbosch gebring het. Slabbert se moontlike kandidatuur het "paniek" onder die NP gesaai, het DP-lede gesê.

Gedenkdiens vir Bopape

'N GEDENKDIENS vir die verdwene Stanza Bopape word Sondag 1.30 nm by die YMCA in Mamelodi gehou. 'n Aantal vooraanstaande sprekers sal optree, en lede van die internasionale diplomatieke korps sal teenwoordig wees, het die Stanza Bopape-ondersteuningskomitee in 'n persverklaring gesê.

Bopape, eertydse algemene sekretaris van die Mamelodi Civic Association, het verlede jaar verdwyn nadat hy deur die veiligheidspolisie in hegtenis geneem is.

Volgens die polisie het hy op 12 Junie 1988 ontsnap, maar niemand het hom ooit weer gesien, of van hom gehoor nie.

Duisende gaan wegbly op 16 Junie

DUISENDE swart werkers dwarsoor Suid-Afrika gaan op 16 Junie van die werk af wegbly. In meeste gevalle is ooreenkomste tussen vakbonde en werkgewers bereik waarvolgens dié dag as 'n betaalde vakansiedag aanvaar word.

Volgens 'n woordvoerder van die Instituut vir Nywerheidsbetrekkinge is daar minstens 161 maatskappye wat hul swart werkers op 16 Junie 'n betaalde vakansiedag gee. In sommige gevalle is ooreengekom om Stigtersdag (30 April) vir Sowetodag te ruil.

SAUK sensor Idasa kwaai

Die uitvoerende direkteur van die Instituut vir 'n Demokratiese Alternatief in Suid-Afrika (Idasa), dr Alex Boraine, het vandeesweek sy "ontsteltenis" uitgespreek oor die manier waarop die SAUK 'n onderhoud met hom oor die aktiwiteite en doelstellings van die instituut gesny en gesensor het.

Die SAUK se senior direkteur van nuus, Sakkie Burger, het gesê hy hoop die onderhoud wat Woensdag uitgesaai is - sal aanvaar word as 'n voorbeeld van die SAUK se opregte bedoelings. - Sapa

Where is Stanza Bopape?

Stanza Bopape, General Secretary of the Mamelodi Civic Association, was detained by the South African Police on June 9, 1988 in terms of section 29 of the Internal Security Act. The police say that he escaped from custody while being transported to Vereeniging at approximately midnight on 12 June 1988.

According to the police, he was accompanied on this trip by three armed policemen, and was in leg-irons and hand-cuffs at the time of his escape. The police say their vehicle had a puncture en route and while all three policemen were changing the tyre, Stanza found their keys, unlocked his shackles, got out of the car and escaped.

The police informed Stanza's lawyers of this escape only three weeks later. The police did not inform his family. In that month no one associated with Stanza reported any sign of him or any evidence of a police investigation into Stanza's escape. Since then no friend, relative or colleague has seen or heard from Stanza.

Mr Vlok, then Minister of Law and Order, has accepted and relayed the police version of Stanza's escape to Stanza's father, Mr Matome Bopape. Mr Vlok had explained the events surrounding the escape by saying that the policemen concerned were "tired". The minister further suggested that Stanza may have joined the ANC.

In February 1989 Mr Matome Bopape and his attorneys went to Lusaka to question the ANC about Stanza. The ANC confirmed they had no record of him, and that they had made a thorough search of refugee and other camps, to no avail.

It is now one year since Stanza Bopape was detained. Three unidentified members of the Security Branch of the South African Police were the last people to see him alive. His family, friends and colleagues continue to search for him, but they fear he may have died while in police custody.

Until we have any other information we must hold the police responsible for him.

If you have seen Stanza please contact: Cric c/o P.O. Box 30894 Braamfontein 2017

This advertisement is endorsed by the following organisations and individuals:

Individuals: Rev Allan Boesak, Dr Alex Boraine, Geoff Budlender, Rev Frank Chikane, Keith Coleman, The Cric Board of Trustees: Laloo Chiba, Prof I Mohamed, Rev Beyers Naudé, Albertina Sisulu, Peter Mokaba; Achmat Dangor, Sheena Duncan, Maggie Friedman, Prof Jakes Gerwel, Norman Manoim, Moses Mayekiso, Adv Mathole Motshelega, Krish Naidoo, Kuben Pillay, Dick Koopasammy, Crystal Cambanis, Caroline Heaton-Nicholls, Barbara Sudano, Mosheen Moosa, Mandla Ndwandwe, Fr Smangalisa Mkhatshwa, Dr Ntatho Motlana, Dr Abbey Nkomo, Fr Albert Nolan, Dullah Omar, Dr Max Price, Deborah Posel, Dr Nico Smith, Jan van Eck (MP), Dr Frederik van Zyl Slabbert, David Webster (David endorsed this advert before his assasination)

Organisations: Actstop, Alexandra Action Committee, Alexandra Health Centre, Anti-Censorship Action Group, Association of Democratic Journalists, Atteridgeville Saulsville Resident's Organisation, Black Sash, Black Sudents' Interim Committee, Cape Teachers' Professional Association, Community Agency for Social Enquiry, Concerned Social Workers, Congress of Traditional Leaders, Congress of South African Trade Unions (Cosatu) and the following affiliates: Cawu, Ccawusa, CWIU, Fawu, Nehawu, NUM, Numsa, Potwa, Ppawu, Sadwu, Samwu, Sarhwu, T&GWU, NUWCC; Critical Health, Detainees' Aid Centre, Federation of Transvaal Women, Human Rights Commission, Institute of Contextual Theology, Institute for a Democratic Alternative in South Africa, International Labour Research and Information Group, Kagiso Trust, Johannesburg Youth Congress, Johannesburg Democratic Action Committee, Labour and Economic Research Centre, Learn and Teach, Mamelodi Youth Organisation, National Association of Democratic Lawyers (Pretoria and districts), National Medical and Dental Association, National Youth Working Committee, Natal Indian Congress, Nusas, Organisation for Appropriate Social Services in South Africa, Planact, People Opposing Women Abuse, South African Catholic Bishop's Conference; South African Council of Churches; Sached; South African Health Workers Congress, Styco, Transvaal Rural Action Committee, Saldru, South African Musicians' Alliance, Trade Union Research Project, Transvaal Indian Congress, Turret Correspondence College, Satisco, Union of Democratic University Staff Associations, Young Christian Students, and a large number of other organisations who were unable to respond by the time of going to press.

Issued by the Mamelodi Civic Association and the Community Resource and Information Centre

Een duisend dae - en die nood groei

VANDAG, 1 093 dae gelede, het Staatspresident PW Botha ingevolge Proklamasie R95 'n stel maatreëls afgekondig wat Suid-Afrika ingrypend verander het.

Op daardie dag is die regsoewereiniteit in Suid-Afrika gedeeltelik opgeskort en met 'n stel noodmaatreëls vervang wat gewoonlik net in oorlogstye toegepas word.

Die drie jaar wat gevolg het, is gekenmerk deur die aanhouding van duisende anti-apartheidsaktiviste, die inperking van individue en organisasies, die pers wat aan bande gelê is en buitengewone magte wat aan lede van die veiligheidsmagte gegee is.

Botha het op 12 Junie 1986 'n noodtoestand verklaar en gesê hy doen dit omdat daar omstandighede in die land ontstaan het wat die veiligheid van die breë publiek bedreig en die handhawing van wet en orde ondermyn.

Gewone wette het ontoereikend geword om wet en orde te handhaaf.

Die noodtoestand het begin met 1 000 aktiviste wat met dagbreek in klopjagte in hegtenis geneem en onder die nuwe maatreëls aangehou is.

Die "noodtoestand" is dié week drie jaar oud. Alles dui daarop dat dit vir 'n vierde termyn ingestel gaan word. Die noodtoestand het die afgelope drie jaar verreikende gevolge vir Suid-Afrika gehad. Duisende mense is sonder verhoor aangehou, organisasies ingeperk en die pers aan bande gelê. Die afgelope drie jaar was die land onderworpe aan 'n stel maatreëls wat gewoonlik net in oorlogstye toegepas word. JACQUES PAUW doen verslag

Wanorde

Die eerste week van die noodtoestand is gekenmerk deur wanorde en onsekerheid. Die rand het tot 36 Amerikaanse sent geval, 'n klomp buitelandse joernaliste en geestelikes is uit die land geskop, koerante het geworstel met ingewikkelde wetlike vereistes, en talle families het verlore kinders begin aanmeld...

Drie jaar later, drie jaar van 'n noodtoestand. Drie jaar van 'n regering wat sy buitengewone magte ten volle gebruik het. Drie jaar van onderdrukking, aanhouding, inperking.

Wat het in die drie jaar gebeur?

Van 1948 tot 1987 het die regering 24 organisasies verban.

Maar in 1988 alleen is 32 organisasies ingeperk. Sodoende is hulle verbied om aan enige "politieke" bedrywighede deel te neem.

Volgens onlangse navorsing deur die Universiteit van Natal is 4 012 mense sedert September 1984 in onrusvoorvalle dood. Meer as die helfte hiervan is dood sedert die instelling van die noodtoestand. Hiervan is 1 113 deur die Veiligheidsmagte gedood en 1 848 in interne- en faksiegevegte.

Die Kommissie vir Menseregte bereken dat sowat 35 000 mense onder die noodmaatreëls aangehou is.

Geen reg

Onder die maatreëls het 'n lid van die veiligheidsmagte die reg om iemand aan te hou en te ondervra. Só 'n aangehoudende het geen vanselfsprekende reg tot 'n prokureur nie, en mag vir die duur van die noodtoestand aangehou word.

Volgens die Kommissie is 'n kwart van die aangehoudendes ten minste twee jaar lank aangehou, en sowat 'n vyfde vir minstens 'n jaar.

Ná die suksesvolle eetstaking aan die begin van die jaar is die regering gedwing om sowat 900 aangehoudendes vry te laat. In die meeste gevalle is, uiters, streng inperkmaatreëls op die mense geplaas wat vrygelaat is.

Na raming is sowat 90 persent van die aangehoudendes se inperkmaatreëls van só 'n aard dat dit neerkom op huisarres. Hulle is ná vrylating tot 'n bepaalde landdrosdistrik beperk en verbied om in die teenwoordigheid van meer as tien mense te wees. Sommige moet twee keer per dag by 'n polisiekantoor aanmeld.

Ingrypende beperkings is op die media geplaas. Die minister van Binnelandse Sake het die mag gekry om enige koerant vir drie maande te sluit of 'n sensor aan te stel indien die publikasie na sy mening 'n bedreiging vir die openbare orde en veiligheid inhou, of die beëindiging van die noodtoestand vertraag.

Die regering het die noodtoestand ingestel om die geweld in die townships te beëindig en om 'n vreedsame klimaat vir hervorming te skep.

Geslaag?

Was dit geslaag?

Nee, sê talle anti-apartheidsbewegings, menseregte-organisasies en politieke waarnemers.

Hoewel die grusame halssnoermoorde verdwyn en geweld in die res van die land bedaar het, was die regering nie in staat om die groeiende getal ANC- en PAC-aanslae te keer nie. In 1984 was daar 44 aanvalle vergeleke met 230 aanvalle in 1986, 234 in 1987 en 280 aanvalle in 1988.

Wat die vreedsame klimaat vir hervorming betref, het nog nie een gerespekteerde swart leier na vore gekom om in die Nasionale Raad te dien nie. Die stempersentasie in verlede jaar se munisipale verkiesing was slegs sowat veertien persent - ondanks 'n publisiteitsveldtog van R4,7 miljoen.

Ja, dit het vrugte afgewerp, sê die Buro vir Inligting. Geweld het drasties afgeneem en die noodtoestand het sosio-ekonomiese en politieke hervorming aangehelp.

Die Buro sê wat onrusvoorvalle betref, was daar verlede jaar 'n afname van 79 persent vergeleke met 1986. Sterftes het met 58 persent gedaal en die getal beseerdes met 71 persent.

Daarmee saam funksioneer 91 persent van alle swart plaaslike owerhede en skoolbywoning is 80 persent.

Dit lyk dus of die noodtoestand sekere van Botha se probleme opgelos het. Dit het hom egter met 'n reeks nuwes opgesaal: sanksies, stygende werkloosheid, huur- en verbruikersboikotte en toenemende internasionale isolasie.

'n Lid van die Black Sash teken stil protes aan teen die noodtoestand
Foto: Eric Miller /Afrapix

Drie fases

Witmense sal seker nooit kan besef wat die noodmaatreëls werklik aan ons gemeenskap gedoen het nie, sê 'n vooraanstaande swart aktivis.

Hy deel die noodtoestand in drie fases op:

Eerstens was daar die tydperk Junie 1986 tot Junie 1987 toe die regering met alle mag in die townships toegeslaan het om swart aktivisme te onderdruk.

"Hulle wou van die bevolking pasifiste maak. Die mense moes besef en aanvaar dat die Staat só magtig is dat dit nie die moeite werd is om die prys vir teenstand te betaal nie.

"Hierna het hulle die leierskap van die breë versetfront, veral die UDF en Cosatu, gevang en aangehou. Gewone gemeenskapsorganisasies is leierloos gelaat. In dié atmosfeer het die regering sy swart plaaslike owerhede wat tussen 1984 en 1986 vernietig is, weer herstel."

En dit het die tweede fase ingelei van Junie 1987 tot Oktober 1988. Die swart aktiviste was leierloos, swart owerhede het weer funksioneer en geweld het afgeneem.

"'n Vakuum is in die townships geskep. Die mense was ontnugter, onseker en moedeloos. Die versetfront is van die massas verwyder. Dis toe wat die regering begin het om die harte en siele van ons mense te probeer wen.

"Swart owerhede het nuwe magte gekry. Vir elke politieke ontwikkeling het hulle die krediet gekry. Die owerhede moes die boustene vir 'n nasionale politieke oplossing word.

"Daarteenoor kon die versetfront geen vergaderings hou nie, hy kon nie uitsprake maak of die regering kritiseer nie. Boonop het die mediaregulasies gesorg dat hy ver uit die hoofstroompolitiek wegbly."

Maar toe breek die laaste fase aan met die munisipale verkiesings verlede jaar.

"Die regering het gemeen dat die versetfront só verslaan en verdeel is dat nuwe leiers na vore sou kom wat bereid sou wees om met die regering te onderhandel.

"Maar die lae stempersentasie het gewys dat die politieke bewussyn van ons mense baie hoog gebly het. Die regering mag ons inperk en ons strukture vernietig, maar die gees van ons ondersteuners bly sterk.

"Ek verwag dat die nuwe noodtoestand 'n verdere era van hervorming sal inlui en die regering opnuut sal probeer om leiers vir sy Nasionale Raad te kry. Ons sal ingeperk en gesnoer bly."

Kommuniste

Hoewel die noodtoestand 'n belangrike rol gespeel het om die lewenswyse in die townships in 'n groot mate na normaliteit te laat terugkeer, is die proses ver van verby.

Só sê die minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, op die vooraand van die hernuwing van die noodtoestand.

Vlok sê dit sal nog "baie tyd en werk" neem om die "proses van stabilisasie en normalisasie" te voltooi. Die revolusionêre klimaat is steeds baie hoog en die kommunistiese vyande van die land werp steeds alles in die stryd om 'n klaslose kommunistiese staat tot stand te bring.

"Die mense wat die onrus begin het en dit aan die gang gehou het, is steeds in die land. Ongelukkig is meeste van hulle nie voornemens om dit te staak nie. Dit is dié radikale aktiviste en hul ondersteuners wat verantwoordelik gehou moet word vir die noodtoestand," sê Vlok.

Die noodtoestand maak onderhandeling en uiteindelik hervorming vir die regering onmoontlik, sê Wynand Malan, mede-leier van die Demokratiese Party.

Onnosel

"'n Mens kan nie onderhandel terwyl jou eerstevlak-leiers ingeperk of in die tronk sit nie. Die regering is óf onnosel en besef dit nie, óf doen dit berekend.

Dit lyk vir my na laasgenoemde. Hulle kán nie onderhandel nie, en hulle wil ook nie onderhandel nie.

"Die gevaar van die noodtoestand is dat dit die indruk by swartmense skep dat geweld uiteindelik die enigste manier van politieke verandering is. Die ANC se gewapende stryd kry nou meer legitimiteit.

"Die noodtoestand en die gepaardgaande verbod op die vloei van inligting het witmense die afgelope drie jaar in 'n droomparadys laat leef. Hulle is totaal onkundig en oningelig oor wat regtig in die townships gebeur.

"Dit mag wees dat die noodtoestand inderdaad lewens gespaar het, maar daar is 'n beter manier en dit is deur onderhandelings. Maar vir die regering was dit 'n plaasvervanger vir sy onvermoë om te onderhandel.

Hulle het nie die vermoë om anders te dink as bloot onderdrukkend nie.

"'n Nuwe noodtoestand gaan die druk verder laat toeneem en die potensiaal vir revolusie vergroot. Swartmense gaan vra: wat bly daar vir ons anders oor as geweld?" het Malan gesê.

Nasionale Parkeraad kan R10 miljoen verloor

'Wêreldwye ivoorverbod sal olifant nie red nie'

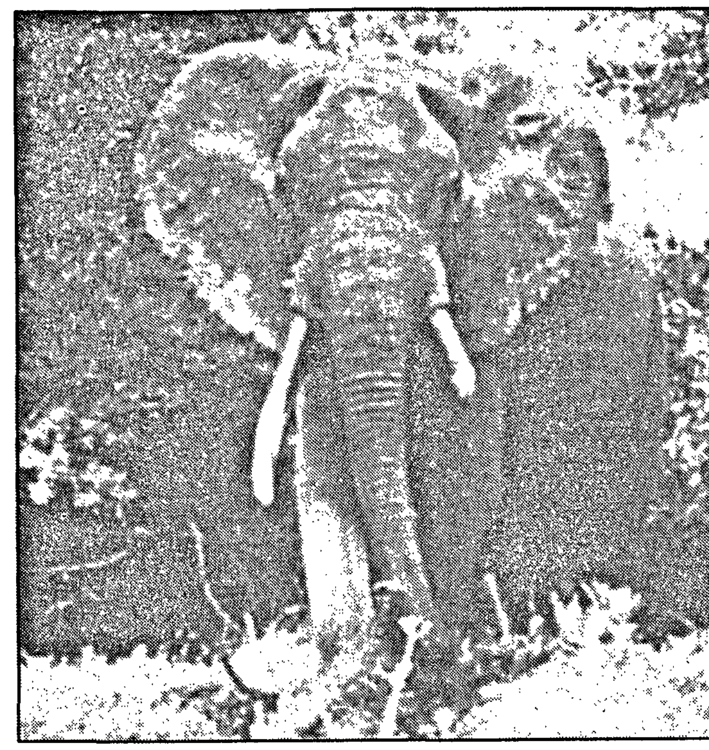

Jacques Pauw

DIE beoogde wêreldwye verbod teen die handel in ivoor kan die Nasionale Parkeraad se inkomste ernstig knou. Daarby is dit te betwyfel of die verbod wilddiewe gaan keer om die olifantbevolking van Afrika verder te verminder.

Só sê Rob Soutter, direkteur van die SA Natuurstigting op Stellenbosch. Hy het kommentaar gelewer op 'n sterk moontlikheid dat die handel in ivoor van Januarie volgende jaar af wêreldwyd verbied gaan word.

Dit volg ná versoeke deur die Worldwide Fund for Nature (WWF) dat olifante op die lys van die mees bedreigde spesies geplaas moet word. Dit sal die handel in olifantdele heeltemal verbied. Dié lys word deur 102 lande onderskryf.

George Bush van Amerika het sy ondersteuning vir die projek gegee en gesê sy administrasie gaan 'n verbod plaas op die invoer van ivoor uit Afrika.

Terselfdertyd het Frankryk en Wes-Duitsland die invoer van ivoor verbied. Die Europese Ekonomiese Gemeenskap (EEG) sal na verwagting volgende week ook maatreëls aankondig om die olifant te probeer red.

Soutter het in sy kommentaar gesê die Natuurstigting verwelkom die verbod, maar dat dit ongelukkig nie die olifant gaan red nie. 'n Wêreldwye verbod op die handel van renosterhoring het nie verhoed dat dié dier nou op die rand van uitwissing staan nie.

Volgens Soutter was daar in 1970 nog 2,5 miljoen olifante in Afrika. Tien jaar later was daar 1,3 miljoen, in 1987 het die getalle gedaal tot 700 000 en tans is daar sowat 500 000 olifante oor.

Suid-Afrika en Zimbabwe is die enigste lande in Afrika met 'n konstante olifantbevolking wat uitgedun moet word om getalle te handhaaf.

"Die verbod sal Suid-Afrika op verskillende wyses raak. Die Nasionale Parkeraad maak jaarliks sowat R10 miljoen wins met die uitvoer van ivoor uit die olifante wat veral in die Krugerwildtuin uitgedun moet word.

Dit verteenwoordig tien persent van die Parkeraad se begroting. Hulle sal die geld nou uit ander bronne moet kry.

"Verder word dit wyd beweer, en ek dink dit is geregverdig, dat Suid-Afrika gebruik word om onwettige ivoor na die buiteland uit te voer. Die verbod is ook daarop ingestel om versendlyne te ontbloot en Suid-Afrika kan in 'n verleentheid beland," sê Soutter.

Volgens die WWF beloop die wêreldwye handel in ivoor sowat R1 200 miljoen per jaar. Dit beteken die dood van sowat 70 000 olifante. In sommige streke is olifantbulle, wat die langste tande het, só uigeroei dat hulle net vyf persent van die olifantbevolking uitmaak.

Sowat 85 persent van alle onverwerkte ivoor word uitgevoer na Japan en Hongkong. Amerika voer op sy beurt weer sowat dertig persent van die verwerkte ivoor uit die Ooste in.

Die meeste lande in sentraal-Afrika - Somalië, Tanzanië, Kenia, Zaïre en Uganda - is besig met noodmaatreëls om onwettige jag te probeer keer. Volgens Soutter het die lande eenvoudig nie die geld of opgeleide mannekrag om behoorlike patrolliewerk te doen nie.

Brittanje het pas aangekondig dat hy van sy beroemde SAS-troepe na Kenia gaan stuur om natuurgebiede te patrolleer en as teenvoeter vir die swaargewapende Somali-wilddiewe te dien.

"Ons grootste probleem bly Asië en die Ooste, wat beide ivoor en renosterhoring betref.

"Daar moet aan die mense verduidelik word wat se skade hulle aan die natuur aanrig.

"Indien Amerika die invoer van ivoor stop, word dertig persent van die Ooste se mark hom ontneem. Dit kan help om die aanvraag na ivoor te laat daal. Die smokkelhandel sal egter bly voortbestaan," sê Soutter.

Bepaling kan nou beveg word

HONDERDE ingeperktes wat onder die noodmaatreëls aangehou is, kan nou 'n bepaling in hul inperkmaatreëls beveg na 'n Appèlhofuitspraak.

Regter JA Hoexter het vandeesweek beslis dat die bepaling wat ds Abraham Visagie, 'n NG-leraar, verhoed om enige vergaderings of byeenkomste by te woon waar die regering gekritiseer word, onwettig is.

'n Reeks inperkmaatreëls is op Visagie geplaas nadat hy in Augustus 1986 uit aanhouding vrygelaat is.

Regter Hoexter het beslis dat die bepaling 'n drastiese inperking van Visagie se reg op vryheid van assosiasie en uitdrukking is.

Hy meen die minister van Wet en Orde het buite sy wetlike magte opgetree toe hy die beperking ingestel het.

Honderde mense wat onlangs uit aanhouding vrygelaat is, word op 'n soortgelyke wyse ingeperk. Dié uitspraak stel hulle in staat om dit te beveg. - ANA

Polisie lê beslag op Kultuur in ander SA

Victor Munnik

HY gaan die polisie aanhou pla totdat hulle sy boeke teruggee sodat hy dit kan versprei, sê uitgewer David Philip oor die konfiskering van Culture in Another South Africa.

Die boek gaan oor die historiese Amsterdamse Casa-konferensie in 1987, waar Suid-Afrikaanse weerstandskultuur gevier is met bydraes uit die Suid-Afrikaanse musiek, film, kuns, fotografie, teater en letterkunde.

Kapt R Bloomberg van die SA Polisie se Openbare Betrekkinge, het gesê beslag is op Culture in Another South Africa gelê omdat "verskeie gelyste persone na bewering daarin aangehaal word".

David Philip sê die publiek het die boek nodig en hulle wil dit lees.

"As die regering se onlangse uitsprake oor Groot Indaba ernstig opgeneem kan word, moet ons meer, en nie minder nie, weet van die ander mense wat om die onderhandelingstafel gaan sit," sê hy.

Die boek is die afgelope paar dae landswyd deur die polisie gekonfiskeer onder die Wet op Binnelandse Veiligheid. Die boeke bly in die polisie se besite totdat die Prokureur-Generaal 'n besluit geneem het, maar die besit daarvan is nie onwettig nie.

Culture in Another South Africa is saamgestel deur Willem Campscher en Joost Divendal, uitgegee deur Zed Books in Londen, en word in Suid-Afrika versprei deur David Philip.

Die polisie-optrede is onder die aandag gebring van plaaslike en internasionale anti-sensuurorganisasies soos Index on Censorship, Amnestie Internasionaal en PEN.

* Taurus sukkel steeds om 200 boeke wat verlede jaar op soortgelyke wyse van die rak gehaal is, terug te kry.

Die boek, Die Trojaanse Perd deur Hein Willemse en Hans Pienaar, is 'n verslag oor die sogenaamde Trojan Horse-voorval in die Kaap.

Volgens Tienie du Plessis van Taurus probeer Taurus nog steeds om die sowat 200 kopieë waarop beslag gelê is, terug te kry. Kapt Bloomberg het gesê Die Trojaanse Perd is "nie ongewens nie, met voorwaardes. Dit word teruggegee aan die verspreiders, wat dit nou mag

IDASA

Dr Frederik van Zyl Slabbert en Enos Mabuza lewer verslag oor 'n besoek aan die Sowjet-Unie

Datum: 13 Junie 1989
Tyd: 8.00nm tot 10nm
Plek: Franklin D Roosevelt-skool Mendelssohnweg Roosevelt Park Johannesburg
Navrae Tel (011) 403 3580

Noodtoestand

Wie moet teen wie beskerm word?
Watter "...omstandighede het in die Republiek tot stand gekom, wat die veiligheid van die publiek en die handhawing van orde ondermyn..."?
Aanhoudings, beperkings, die lys van mense, uitsettings, inbeslagneming en opskorting van publikasies, verminkings, moorde, dagvaardigings, hoogverraad verhore..?
Hoe kan ons nog stil bly?

Die Anti Censorship Action Group (ACAG) eis die afskaffing van alle onderdrukkende maatreëls wat daarop gemik is om demokratiese meningsverskille uit te wis.

Anti Censorship Action Group

Ouer-kind verhoudings bevorder

Die Johannesburgse Kinderhuis bied 'n program aan om effektiewe ouer-kind verhoudings te bevorder.

Die Step-program (Systematic Training for Effective Parenting) sal vanaf Maandag 31 Julie vir agt weke aangebied word. Die program bied 'n praktiese benadering tot ouer-kind verhoudings aan.

Ouers wat belang stel moet Joan Rubenstein of Cheryl Lyons so gou as moontlik skakel vir verdere inligting by (011) 648-1120/1/2.

Wat wil jy van Vrye Weekblad hê?

Die redaksie van Vrye Weekblad het twee weke gelede 'n vraelys geplaas om vir ons lesers te vra: Hoe wil julle hê moet julle koerant lyk? Ons het ongelukkig nie genoeg van die vraelyste teruggekry om sinryke gevolgtrekkings te maak nie.

Ons plaas dit weer dié week sodat diegene wat nie laas sover gekom het om dit in te vul nie, dit nou kan doen.

Dit is vir ons baie belangrik om te weet wat ons lesers dink van die koerant - waarvan hulle hou en waarvan nie. Net só kan ons die koerant verbeter.

Stuur die vraelys anoniem terug - sonder posseël - aan:
VRYE WEEKBLAD
VRYPOS JH 2297
NEWTOWN
2113

JY EN VRYE WEEKBLAD

1. Hoe gereeld lees jy Vrye Weekblad?
- Elke week
- Amper elke week
- Af en toe

2. Hoe bekom jy Vrye Weekblad?
- Posintekenaar
- Koop dit
- Lees iemand anders s'n

3. Wanneer het jy Vrye Weekblad begin lees?
- Vanaf die eerste uitgawe
- Die afgelope 2-3 maande
- Die afgelope maand

4. Hoe lank lees jy aan Vrye Weekblad?
- 'n Half uur
- 'n Uur
- Twee uur
- Meer as twee uur

5. Hoeveel mense, jouself ingesluit, lees jou kopie van Vrye Weekblad?
(Vul in die aantal) ....

WAT DINK JY VAN VRYE WEEKBLAD

6. In vergelyking met die eerste uitgawes, dink jy Vrye Weekblad is nou:
- Beter
- Omtrent dieselfde
- Swakker

7. Waarvan hou jy die meeste van Vrye Weekblad?
....
....
....

8. Waarvan hou jy die minste van Vrye Weekblad?
....
....
....

9. Watter onderwerp sou jy graag ingesluit wou sien in Vrye Weekblad?
....
....
....

10. Watter deel van die Vrye Weekblad lees jy gewoonlik eerste?
....

11. Op watter dag lees jy Vrye Weekblad?
- Vrydag
- Saterdag
- Sondag
- Maandag of later

12. Watter soort beriggewing verkies jy?
- Harde nuus
- Agtergrond/Vertolkend

13. Is Vrye Weekblad maklik bekombaar in jou omgewing?
- Ja
- Nee

14. Dink jy Vrye Weekblad is:
- Te konserwatief
- Te links
- Te radikaal
- Net reg

15. Dink jy Vrye Weekblad help Afrikaners om hul beter voor te berei op die toekoms?
- Ja
- Nee
- Weet nie

16. Trek asseblief 'n sirkel onder elke vraag om aan te dui of jy die afdeling altyd (a), soms (s) of nooit (n) lees:

Nuusblaaie	a	s	n
Meningsartikels	a	s	n
Middelbladsy-fokus	a	s	n
Sport	a	s	n
Musiek	a	s	n
Film	a	s	n
TV	a	s	n
Teater	a	s	n
Kuns	a	s	n
Onderhoude	a	s	n
Profiele	a	s	n

17. Doen asseblief dieselfde vir ons gereelde rubrieke en blaaie

Die week in die nuus	a	s	n
Redaksioneel	a	s	n
Briewe	a	s	n
Brolloks	a	s	n
Egbertus Klaagvoort: Hoe rym dit dan	a	s	n
Theo Heffer - Arbeidsrubriek	a	s	n
Lospraatjies	a	s	n
Makliker gesê	a	s	n
Haakvas	a	s	n
Boekeblad	a	s	n
Ete en drinke	a	s	n
Afrika en internasionaal	a	s	n

18. Watter soort artikels/onderwerpe behoort na jou mening meer aandag te geniet?
- Natuurbewaring en ekologie
- Ekonomie
- Politieke debatte oor die toekoms
- Buurstate
- Humor
- Ander (spesifiseer)

....

19. Maak jy gebruik van die vermaaklikheidsgidse in VryDag?
- Gereeld
- Soms
- Nooit

20. Watter sportsoorte wil jy in Vrye Weekblad gedek sien?
- Rugby
- Sokker
- Tennis
- Boks
- Gholf
- Atletiek
- Marathons
- Ander (spesifiseer)

....

21. Stel jy in sportpolitiek belang?
- Ja
- Nee

22. Stel jy in Sacos-sport belang?
- Ja
- Nee

OMTRENT JOUSELF

23. Is jy
- Manlik
- Vroulik

24. Hoe oud is jy?
- Jonger as 16
- 16 - 19
- 20 - 29
- 30 - 39
- 40 - 49
- 50 - 59
- 60 of ouer

25. Huwelikstatus
- Getroud
- Bly saam
- Enkel

26. Hoeveel mense, jouself ingesluit, is in die huisgesin
....

27. Huistaal
- Afrikaans
- Engels
- Ander

28. Waar woon jy?
- Stad
- Dorp
- Plaas

JOU BEROEP

29. Is jy 'n
- Werknemer
- Huisvrou
- Student
- Skolier
- Werk vir jouself?

30. Verdienste per maand
- Minder as R1000
- R1000 - R1999
- R2000 - R2999
- R3000 - R3999
- R4000 - R4999
- R5000 - R5999
- R6000 of meer

31. Jou hoogste akademiese kwalifikasie
- Matriek
- Diploma
- Universiteitsgraad
- Na-graadse studies

32. Indien Vrye Weekblad aandele aan sy lesers beskikbaar stel, sal jy belang stel om daarvan te bekom.
- Ja
- Nee

JOU LEESGEWOONTES

33. Lees jy gereeld 'n dagblad.
- Ja
- Nee

34. Watter dagblad lees jy die gereeldste?
....

35. Watter Sondagkoerant/e lees jy?
....
....

36. Watter van die volgende publikasies lees jy gereeld?
- De Kat
- Insig
- Die Suid-Afrikaan
- Weekly Mail
- Huisgenoot
- New Nation
- South

DIE NOODTOESTAND ONTNEEM ALLE SUID-AFRIKANERS VAN HULLE BASIESE MENSEREGTE

Five Freedoms Forum

P C 2 0 0 0

Lumaasa Court 5
Mainstraat 14
Melville

* 10 MHZ XT
R2 645,00
101 Sleutelbord
640k RAM
360k Slapskyf
12" Dubbelfrekwensie
Skerm CGA & Hercules
20 MB Seagate
Hardeskyf
1 Parallelpoort
8 Uitbreiding

* 12 MHZ AT
R3 800,00
101 Sleutelbord
640 RAM
1,2 MEG Slapskyf
Multi 1/0 Kaart
14" Dubbelfrekwensie
MONITOR
20 MB Seagate
Hardeskyf
Intydse Horlosie
Seriepoort
Parallelpoort
8 Uitbreidings

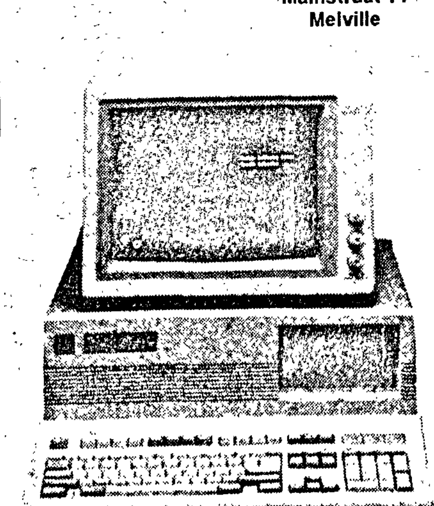

KOM SIEN ONS TERWYL DAAR NOG VOORRADE IS
(011) 726 5885/ 5919
Praat met Paul, Boet of Arrie

Vrye Weekblad se telefoonnommer het verander na (011) 836-2151

LAAT DIE MENSE PRAAT!

Shell doen 'n dringende beroep op die regering om:

1. Die Noodtoestand te beëindig
2. Alle politieke leiers vry te laat en inperkings op te hef
3. Beperkings op demokratiese organisasies te skrap
4. Vryheid van spraak te bevorder en aan te moedig

LAAT
10 JUNIE
DIE DEMOKRATIESE PROSES VRY MAAK

In die hart van Renamo

Renamo word allerweë beskou as die geheimsinnigste weerstandsbeweging in Afrika. Wie is hulle, en hoe kry hulle dit reg om die Frelimo-regering van Mosambiek so te teister? NICK DELLA CASA, 'n Britse joernalis, het antwoorde op dié vrae gaan soek, en is agtien maande later as gevangene van Renamo vrygelaat. Hy vertel sy storie

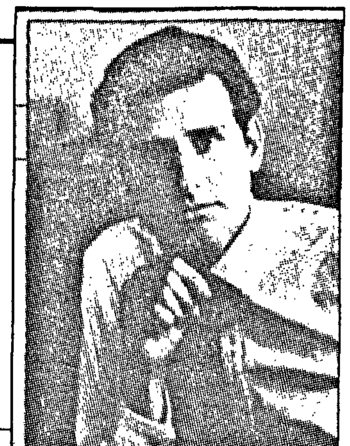

DIE dertien jaar lange burgeroorlog in Mosambiek het dié land se infrastruktuur vernietig, die dood van 100 000 mense veroorsaak en die grootste vlugtelingprobleem in Afrika tot gevolg gehad.

Die wanhopige situasie van Mosambiek het baie aandag geniet in die wêreldpers. Maar wie is die mense wat die oorlog veg? Wie en wat is Renamo, die weerstandsbeweging wat die Mosambiekse regering soveel hoofbrekens besorg en steeds een van die geheimsinnigste guerrilla-bewegings in Afrika is?

Op soek na antwoorde op dié vrae, het ek in 1987 besluit om self te gaan uitvind. In Julie van dieselfde jaar het ek, met my TV-kamera onder die arm, kontak gemaak met 'n guerrilla-patrollie. Die reëling was dat ek gidse sou ontmoet wat my dan na die Renamo-hoofkwartier sou neem, maar ek sou later besef dat die deurmekaar reëlings tiperend is van die onvermoe van dié beweging se buiteverteenwoordiging.

Die patrollie waarmee ek kontak gemaak het, was besig om "grensbeveiligingsdiens" te doen en was geskok en verbaas om my te sien. Nadat ek hulle daarvan oortuig het dat ek nie 'n Russiese spioen is nie, 'n indruk wat verstaanbaar deur my rooi baard geskep is, het hulle ingestem om my na hulle bevelvoerder te neem. Na vier dae se stap het ons by 'n basis aangekom waar ek per radio met die hoofkwartier kontak gemaak het.

Ek het drie frustrerende weke in die basis gebly en eindelik is 'n bevel ontvang dat ek na die hoofkwartier in die Sofala-provinsie - sowat 250 km suid daarvandaan - kon gaan.

Na 'n week lange en veeleisende staptog, waartydens ek die heeltyd gevra het ons moet vinniger stap omdat ek min tyd oorgehad het, het ons die Gorongosa-bergreeks bereik waar die hoofkwartier van Renamo geleë is.

Met my eerste ontmoeting met die staf van die guerrilla-beweging is ek vriendelik meegedeel dat ek nou 'n gevangene is en is ek daarvan beskuldig dat ek 'n Britse spioen is wat vir die Zimbabwiese magte - wat die Mosambiekregering in hulle stryd teen Renamo ondersteun - werk.

Dit is hoe my vreemde gevangenisskap begin het, wat na vele ongeslaagde onderhandelings eers 'n jaar en 'n half later deur die persoonlike ingryping van 'n Afrika-staatshoof en verskeie Amerikaanse politici sou eindig.

Ek het geweet Renamo is in 1976 gestig om weerstand te bied teen die Marxistiese regering van Samora Machel, en dat hulle in die begin deur Rhodesië ondersteun is. Van 'n klein mag van 800 gewapende manskappe in 1980, toe die Rhodesiese ondersteuning met die onafhanklikheid van Zimbabwe beëindig is, het Renamo gegroei tot 'n mag wat daarin geslaag het om die ekonomie te verlam en die land onregeerbaar te maak.

Koöperatiewe projekte soos die gemeenskaplike plase wat deur die sosialistiese regering ingestel is, is gestaak; staatsfabrieke waarvan die land se uitvoer-inkomste afhanklik is, veral in die voedselbedryf soos suiker en kasjoeneute, is verwoes of onbruikbaar gemaak.

Ek was ook bewus daarvan dat die elektrisiteitstoevoer na groot stede soos Beira en Maputo gereeld deur sabotasie onderbreek is, terwyl die hidro-elektriese skema by Cabora Bassa - wat 'n belangrike potensiële bron van inkomste vir die regering is - nog steeds buite werking was en nie elektrisiteit na Suid-Afrika, die skema se grootste buitelandse kliënt, kon uitvoer nie.

Padvervoer op al die paaie, buiten die hoofroetes tussen die stede, is deur guerrilla-optrede vernietig en verskeie van die belangrike plaaslike treinroetes na die land se hawens is afgesny.

Maar niks wat ek van hulle geweet het, het my voorberei op die werklikhede van 'n Renamo-kamp nie. Omdat hulle bekend staan as die Khmer Rouge van suidelike Afrika, was ek verlig om my eie hut te kry met 'n houtbed, sponsmatras, kombers (baie welkom in die byna vriesende winter op 7 000 voet bo seespieël), lakens en 'n kussing. Ek kon gaan waar ek wou, hoewel 'n gewapende wag nooit ver was om 'n ontsnapping te verhoed nie.

Ek het vir 'n verblyf van ses weke in Mosambiek beplan en behalwe vir 'n tandeborsel het my bagasie uit kameras bestaan. My "gashere" het my weldra met 'n ekstra stel klere - 'n kniehoogte broek en effens styfpassende hemp - verskaf en ek het daarna gereeld seep, tandepasta en selfs tee en suiker ontvang.

Die eerste aand, na 'n welkom warm bad, is ek na 'n sentrale menasie geneem waar ek saam met verskeie senior militêre bevelvoerders aandete geniet het.

By hierdie en verskeie ander ontmoetings met die leierskap was hulle baie gretig om met my te redekawel oor plaaslike en internasionale kwessies waarmee hulle redelik vertroud was, en dit was asof ek verantwoordelik gehou is vir die Britse regering se beleid van uitgebreide militêre ondersteuning van die Frelimo-regering en hulle Zimbabwiese bondgenote.

Daar is blykbaar baie moeite gedoen met die maal om die Engelsman te beïndruk en dit het selfs 'n bottel bier ingesluit. Dit het die patroon geword gedurende my 18 maande as hulle "geëerde gas", selfs toe voedselvoorrade, wat gereeld gedurende die droogte wat tot Desember 1987 geduur het, min geword het.

Hoewel ek die indruk gekry het dat dit vir die guerrillas ongewoon was, het ons baie vleis geëet omdat daar nog oorgenoeg wild in die Gorongosa Nasionale Park was. Later, ná die reën in die begin van 1988, het ons weer die gewone "sadza" (stywe mieliepap) met boontjies en groente geëet. Daar het ook gereeld sakke rys, wat in Frelimo-beheerde dorpe of van treine gebuit is, aangekom.

Die mense wat die voorrade daar aangebring het, het soms ongelooflike afstande daarmee afgelê. Gewoonlik is die kos plaaslik ingevorder deur 'n ingewikkelde netwerk wat die insameling van vereiste kwotas van die bevolking verseker het.

Dié rantsoene het bestaan uit mieliemeel - enige ander groente of vleis moes deur die individu self in die hande gekry word. Dié handel is ook streng beheer en ek het 'n paar keer gesien hoe guerrillas wat die neergelegde kodes verbreek het, gestraf word.

Die guerrillas het nie permanente basisse gebou nie en ons het meestal nomadies geleef. Hoofkwartiere is soms opgerig om 'n openbare saamtrek of selfs perskonferensies te reël. Tydens dié geleenthede het die hele basis in enkelgelid gestap met wapens, persoonlike toerusting, radio's, hoenders, potte, bokke en selfs 'n naaimasjien.

So 'n staptog kon tot twee of drie dae duur en soms is soortgelyke afdelings langs die pad ontmoet.

By ons aankoms in 'n nuwe gebied is daar binne twee of drie dae nuwe hutte van pale en strooidakke gebou - eers een vir my en dan vir die vroue wat die senior bevelvoerders vergesel en klerklike pligte uitgevoer het, dan vir die bevelvoerders en laastens vir die gewone soldate. Ek het in tien sulke hutte in die Manica, Sofale en Tete gebly.

Ek het gereeld daaraan gedink om te ontsnap. Hoewel ek daarin kon slaag om die wagte te oorbluf, sou ek 200 kilometer na die naaste grens moes stap.

Vroeg in Junie 1988 is ons basis deur Zimbabwiese magte met helikopters en valskermsoldate aangeval.

Ná die aanval is ek om veiligheidsredes en die potensiële verleentheid wat ek hulle kon veroorsaak uit die hoofkwartier verwyder. (Ek het eers later uitgevind dat die Frelimo-regering my nie as waardevol genoeg beskou het om vir twaalf politieke gevangenes uit te ruil nie.) Saam met twaalf wagte, wat beurte gemaak het om my te bewaak, het ons ons eie basis 'n ent van die hoofkwartier opgerig.

Daar kon ek begin om my waarnemings van Renamo se beweging neer te skryf - ek het 'n dagboek gehou, en die geleentheid gebruik om van die plaaslike vaardighede aan te leer: om mandjies of grasmatte van palmblare te weef, ebbehout te kerf, Shona aan te leer en bier te brou in ruil vir lesse in Engels en Portugees.

Tydens 'n ontmoeting in Julie met Amerikaanse joernaliste, wat ingevlieg het om 'n onderhoud met my te kom voer, het ek gehoor die onderhandelings oor my vrylating was so te sê afgehandel.

Renamo wou van Kersfees gebruik maak om my vry te laat in wat hulle gehoop het 'n teken van welwillendheid sou wees.

Vyf maande later het ons grens toe gestap.

Daar is ek deur Britse en Wes-Duitse joernaliste en die mense wat verantwoordelik was vir my vrylating ontmoet.

Na 'n laaste ete met die leier van Renamo, Afonso Dhlakama en sy kabinet in hul grys pakke, het ons die grens in die nag oorgesteek.

'n Paar uur ná die ironies hartlike groete van Afonso Dhlakama was ons in 'n Landrover al stampende op 'n grondpad op pad na die vliegtuig en vryheid. - New African (Londen)

Renamo steek die Zambezi-vloedvlakte oor

Sowjet-steun aan Mosambiek verminder

WASHINGTON - Die Sowjet-Unie beplan om teen die einde van 1990 sy sowat 1 000 militêre raadgewers uit Mosambiek te onttrek, volgens 'n berig in die Washington Post.

Maar volgens 'n militêre bron in Maputo sal die Sowjet-Unie steeds die land van wapens voorsien.

Die onttrekking is gesamentlik besluit na 'n besoek deur 'n militêre afvaardiging aan Mosambiek verlede maand.

Oos-Duitse en Kubaanse verteenwoordiging sal ook verminder word.

Die Sowjet-Unie se militêre hulp aan Mosambiek beloop tans 120 miljoen dollar en na verwagting sal dit met 40 persent verminder word. Die res van die fondse sal daarop ingestel wees om Mosambiek te help in hul stryd teen insurgente.

Die Mosambiekse regering probeer al sewe jaar onsuksesvol om die rebellie onder leiding van Renamo te beëindig. - AFP

Net 'eerlike stemme' vir René

VICTORIA - Die President van die Seychelle-eilande, France Albert René wat die naweek moontlik tot 'n derde en laaste termyn van vyf jaar verkies kan word, sê hy wil net die stemme van eerlike en hardwerkende inwoners hê.

René het tydens 'n parade ter viering van die twaalfde herdenking van die staatsgreep wat sy sosialistiese regering tot stand gebring het, gesê hy sal poog om die swak houding wat die Seychelle se vooruitgang kortwiek, uit te roei.

Hy sê eerlikheid, die wil om te werk, lojaliteit, respek en selfrespek - kwaliteite wat nodig is vir vooruitgang - is besig om hul waarde op die eilande te verloor omdat mense hulle morele standaarde vir materiële waardes verruil.

"As jy in 'n gemeenskap sonder dissipline, vol diewe en lui mense wil lewe, moet eerder nie vir my stem nie."

Die viering van die staatsgreep het kulturele saamtrekke en die inhuldiging van verskeie projekte ingesluit.

Die verkiesing vind vanaf 9 tot 11 Junie plaas. - AFP

Theuns en Tony - die Dopper en die Jood

'n Nuwe geslag wit leiers tree na vore

Twee jong wit Suid-Afrikaners: Tony Leon, 32, en Theuns Eloff, 34. Albei manne wat al diep leierspore getrap het. Albei is omstrede in hul eie gemeenskappe. Albei beywer hulle vir 'n nie-rassige, demokratiese Suid-Afrika. Albei is duidelik op pad na groter dinge. Leon, leier van die DP in die Johannesburgse stadsraad, is die DP se kandidaat in die wit algemene verkiesing op 6 September. Eloff het pas uit die bediening van die Gereformeerde Kerk bedank om op buite-parlementêre vlak homself aan onderhandelingspolitiek te wy. Theuns en Tony is voorste lede van 'n nuwe geslag jong wit leiers wat in Suid-Afrika na vore tree.

Eloff pak stelsel van buite

Elsabé Wessels

VAN ASB-voorsitter na Dopper-dominee na politieke onderhandelaar in die sakegemeenskap. Dit is die pad wat Theuns Eloff geloop het.

"Daar is min dinge waaroor ek huil. Maar oor dié land kan ek huil. Daarom is my aspirasie nie vir 'n posisie nie, maar om te kyk waar ek die beste bydrae kan maak," sê Eloff, twee weke nadat hy uit die bediening bedank het.

In sy nuwe kantoor in Johannesburg en in sy nuwe pos as onderhandelingskonsultant bepeins die gewese Dopper-dominee die redes vir sy ingrypende loopbaanomwenteling: geloof, idealisme en 'n liefde vir Suid-Afrika.

Onderliggend vreet die kwellende besef dat die kerk in Suid-Afrika sy geloofwaardigheid verloor het. "Die kerk is deel van die probleem en nie deel van die oplossing nie," sê hy.

Die konsep Christelik-Nasionaal som vir Eloff die Suid-Afrikaanse dilemma op. "Ons is meer Nasionaal as Christelik. Die staat het Christelikheid ingesluk."

Om ná sewe jaar in die bediening sy rug op die kerk as instelling te keer, is egter nie maklik nie. Maar soos met die Dakar-ontmoeting in 1987 - waar hy homself uitgesonder het toe hy die ANC tromp-op geloop het oor hul siening van geweld, die deelname van die Kommunistiese Party en hul begrip van demokrasie - laat Eloff homself weer deur die moed van sy oortuiging lei met felle kritiek op die Afrikaanse kerke, Christelik-Nasionalisme en die apartheidsregering.

"Ek is uit die bediening uit, maar nie uit die geloof nie. Ek is steeds 'n lidmaat van die Gereformeerde Kerk. Ek dink nie daar is 'n Afrikaanse kerk wat beter of slegter is nie.

"Die Afrikaanse kerk in Suid-Afrika is deel van die probleem en nie deel van die oplossing nie. Die kerk behoort die grootste versoener en weldoener te wees. As instelling moet die kerk die rol as die gemeenskap van die gelowiges vervul.

"Die grootste polarisasie en ontevredenheid is in die kerk te vind. Dit lyk soms of FW de Klerk én Oliver Tambo makliker bymekaar sal uitkom as Johan Heyns en Desmond Tutu."

Eloff se eie ervaring dien as 'n sprekende voorbeeld van die klaarblyklik onoorbrugbare politieke verskille binne die kerk. Hy ontken dat sy bedanking die gevolg was van die druk wat sy kerkraad op hom geplaas het ná sy Dakar-besoek, maar dit het tog 'n deurslaggewende rol gespeel.

Eloff was een van 65 Afrikaners wat in Julie 1987 'n geskiedkundige tog na die hart van Afrika onderneem het om met politieke bannelinge van die African National Congress te gesels.

Met dié besoek het hy homself die gramskap van Gereformeerde Kerklidmate op die hals gehaal.

Die aanklag teen Eloff is nooit duidelik geformuleer nie. Waar het hy die teologiese perke oorskry? Waar het hy sy Christenskap verdag gemaak? Wat se onvergeeflike openbare sonde het hy gepleeg? Wat het hy verraai? Dié vrae is deur die jurie as onbelangrik beskou: sy oortreding was ooglopend "verdoemend": van aangesig tot aangesig met die ANC!

Sy gemeentelede van die Gereformeerde Kerk in Brooklyn, Pretoria, asook die Staatspresident - wat Eloff uitgesonder het as sou hy 'n onwaarheid oor sy reisbesonderhede verskaf het - het Eloff se ontmoeting met die ANC klaarblyklik onversoenbaar met sy rol as predikant in 'n Afrikaanse kerk beskou. En van dié oortuiging het sy vervolgers werk gemaak.

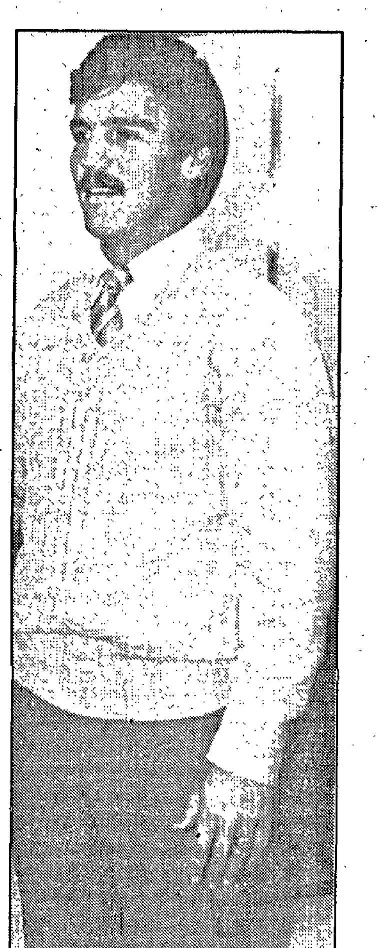

Theuns Eloff
Foto: Gavin Sinclair

Klagbriewe van gemeentelede het sy skorsing geëis. Hy is daarvan beskuldig dat sy besoek aan Dakar "onrus in die gemeente saai". Sommige gemeentelede het so ver gegaan en die Nagmaal geweier en hul bydraes beëindig. Eloff se besoek is met soveel erns bejeen dat hy "geskors" is. Dit is na enkele dae opghef.

Vir waarnemers was dit duidelik dat Eloff en sy gemeentelede in 'n beginselstryd gewikkel was.

Sowat twee weke gelede, op Maandagaand, 29 Mei is dié hoofstuk afgesluit. Op 'n vergadering van die Pretoria-Sentraal Klassis van die Gereformeerde Kerk is die 34-jarige Eloff "losgemaak" van die bediening.

Eloff is nie ontslaan nie en ook nie gevra om te bedank nie. Hy het sy eervolle ontslag uit die kerk versoek. Die Klassis het aanvaar dat Eloff "gewigtige redes" het om "'n ander roeping wat hy belangriker ag" te aanvaar.

Met dié besluit het Eloff die preekstoel vir 'n kantoor verruil as konsultant vir die Consultative Business Movement (CBM), 'n onderneming van senior sakelui wat hul vir onderhandelingspolitiek beywer.

Dakar was in elk geval nie die eerste druppel in die emmer nie. Lidmate het maande tevore al midde-in een van Eloff se "politieke preke" uitgestap.

Dit was duidelik dat sekere lidmate Eloff se kop in die studentegemeente wou sien rol. Dakar het as valbyl gedien.

"Ek het nooit my heil in die kerk as instelling gesoek nie," sê Eloff. "Ek is nie 'n instellingsmens nie. Op 'n persoonlik vlak was dit vir my moeilik om die studente te los.

"Ek het 'n besluit geneem oor die stelsel. Die stelsel kan ek nou nie meer van binne af druk nie - nou moet ek van buite af druk."

Maar waarom het hy sy heil in 'n sake-omgewing gaan soek? Sy antwoord lê in die volgende waarneming: "'n Mens sal vandag in Suid-Afrika makliker politieke kompromieë maak binne sy werksomgewing as byvoorbeeld oor geloof of 'n liefdesoproep van die kerk.

"Ek sien die breedste moontlike verandering binne die polities-ekonomiese sfeer. Politieke vyande soos 'n KP of 'n AWB en 'n voorstander van die UDF sal makliker tot 'n vergelyk kom op werksvlak as binne die kerk. Vir ekonomiese oorlewing is hul dus bereid om ten koste van 'n politieke standpunt 'n kompromie te maak. Dieselfde kompromie sal nie binne kerkverband getref word nie, en dít is die grootste aanklag teen die kerk," sê Eloff.

"Sakemanne begin al hoe meer besef dat besigheid politiek is. Ek is nie naïef nie. Sakemanne is daarop ingestel om hul eie belange na te streef en te beskerm. Ek is 'n pragmatis. 'n Motivering wat aan die sak vat, is vir my beter as 'n soppy do goodermentaliteit."

Dit gaan vir Eloff dus om politieke verandering in Suid-Afrika te weeg te bring - en om die pad te baan vir 'n "nie-rassige demokrasie".

Talle waarnemers het sedert Eloff se universiteitsdae op Potchefstroom voorsien dat die "omstrede" teologiese student in die politiek gaan beland.

As voorsitter van die studenteraad van 1977 - 1979, as mede-opsteller van die Koinonia-verklaring in 1977, as voorsitter van die Afrikaanse Studentebond in 1979, en as stigterslid van Polstu in 1980 het Eloff bekendheid verwerf vir sy politieke standpunte. Sy doen en late is deeglik deur die media gevolg.

Tot onlangs nog het hy daarin geglo om "van binne af te werk".

"Ek het nie politieke ambisies nie. 'n Predikant is eienaardig. Jou persoonlike ambisie word doodgedruk. Wat se ambisie het 'n predikant in die Dopper-kerk in elk geval - daar is nie 'n hiërargie nie.

"Wat ek wel het is idealisme. Ek wil werklik probeer om 'n bydrae te maak."

Hy kon ook op 'n ander vlak 'n politieke bydrae gaan maak het. Hy is deur die DP genader om vir hulle as kandidaat te staan in die komende verkiesing. Maar na betragting het hy party-politiek van die hand gewys en homself tot verandering binne die buite-parlementêre politiek verbind.

"Ek moes mooi dink, 'n Mens wil nie sê nooit nie. Maar net soos die kerk is die party-politiek deel van die probleem en nie deel van die oplossing nie.

"Wit party-politiek is in 'n skaakmat-posisie. Ek dink egter nie party-politiek is irrelevant nie. Uit die bestaande partye in die blanke politiek dink ek steeds die Demokratiese Party is die beste.

"Maar wit party-politiek het steriel geword. Daar is iets van buite nodig om die proses van onderhandeling aan die gang te kry." Uit dié posisie wil Eloff graag as "fasiliteerder" optree om "mense gewillig te maak om met mekaar te praat".

"Ek is nie naïef om te dink 'n mens kan 'n neutrale bemiddelaarsrol speel nie. 'n Mens kan nie neutraal wees in Suid-Afrika nie - nie in praktyk nie en ook nie in beginsel nie. Maar ek dink die raamwerk wat 'n mens kies moet van so 'n aard wees dat 'n mens onderhandeling kan vergemaklik.

"Ek dink fasilitering het nou eers begin. Dit is 'n lang pad met 'n stap vorentoe en een terug. Maar dié pad maak nou eers oop.

"Ek is aangesê om aan my eie projekte te werk. Ek wil veral onder Afrikaners werk. Die model wat CBM gebruik vir proses-konsultasie moet ek na ander mense kan neem. Ek sal graag die proses van onderhandelingskonsultasie wyer wil uitbrei en die keuse wat daarbinne gestel word, veral na predikante, kerke en universiteitskampusse verbreed.

"Maar indien 'n werklike versoeningspolitiek realiseer, sal ek myself wel in die aktiewe politiek kan begeef. Maar dan moet ek daarvan oortuig wees dis die beste manier. Nou is ek oortuig daarvan dat wat ek doen die beste is."

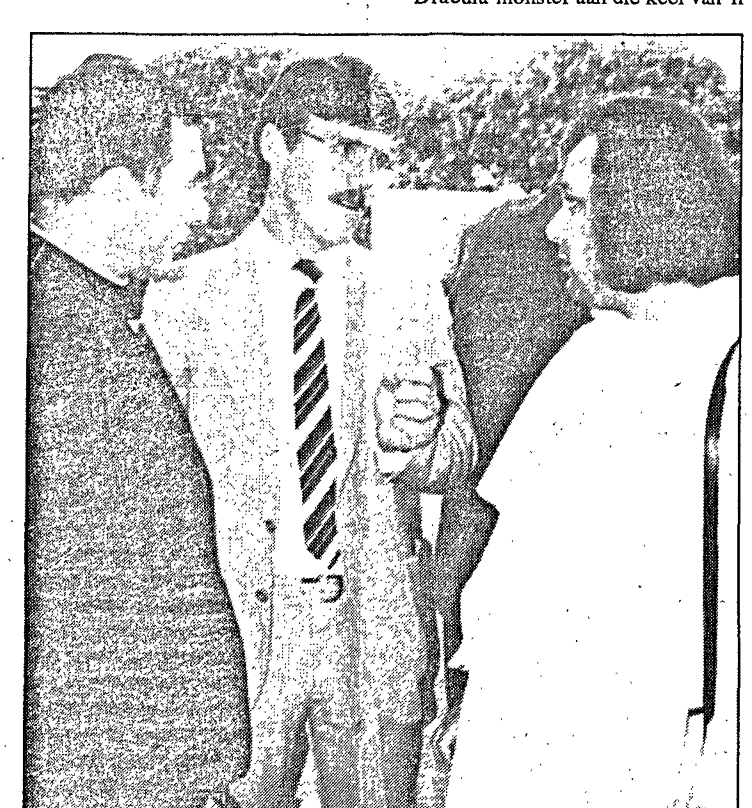

Theuns Eloff tydens die Dakar-besoek in 1987 in gesprek met Selwyn Gross van die ANC se godsdienstige afdeling (regs) en die Vatikaanse ambassadeur in Senegal.
Foto: Gavin Sinclair

Links: Tony Leon en sy mentor Helen Suzman afgeneem by die stembus tydens die munisipale verkiesings in 1988 *(Foto: Anna Zieminski - Afrapix)*

Regs: Tony Leon *(Foto: Gavin Sinclair)*

'Konfronteer jou vyand om die tafel', sê verkoper van gedagtes

Jacques Pauw

JA, hy ís 'n aggressiewe politikus. Maar soos die pers aangaan, sal mens dink hy is 'n wilde dier wat bejaarde vroue verslind en rou vleis eet. Al wat hy rêrig wil doen, is om die Nasionaliste uit hul droomwêreld te ruk.

Voor my sit Tony Leon, op 32 die kroonprins van die Demokratiese Party. 'n Jongman wat volgens kenners binne 'n paar jaar 'n ernstige bedreiging vir die troika-leierskap van die DP kan word.

Leier van die yuppie-linkses, noem hulle hom. Baie meen hy is oorambisieus en dis hoog tyd dat sy vlerke geknip word. Veral sy soms krasse taalgebruik laat kort-kort swaar, wit Anglo-Saksiese wenkbroue in eie geledere lig.

Soos toe hy op die stigtingskongres van die DP in Johannesburg gesê het: "Die Nasionale Party het stede en dorpe verkrag en gedra hom soos 'n Dracula-monster aan die keel van 'n maagd op soek na 'n slagaar."

Hoe dit ook al sy, Leon het hom tot dusver bewys as 'n briljante, talentvolle en vernuftige politikus. Dié wie se paaie al met hom gekruis het, sê hy is gewoon geslepe.

Sy eens geswore politieke vyand in die Johannesburgse Stadsraad, Francois Oberholzer, is vandag sy grootste ondersteuner. Oberholzer sê: "Hy gaan baie ver kom. Hy is baie talentvol en is 'n toekomstige leier van sy party."

In die Stadsraad het hy die PFP uit hul slaap geruk en in 'n effektiewe opposisie omskep.

Hy is kort hierna as die jongste lid tot die Nasionale Raad van die DP verkies.

En voor enigiemand hulle oë kon uitvee, het Leon die nominasiestryd in Houghton voor 'n verdwaasde Irene Menell weggeraap.

"Ek het nou die reputasie dat ek 'n geslepe politikus is. Dis waar, want ek weet hoe om te werk te gaan. My teenstanders onderskat my altyd. Ek het genoeg mense wat bereid is om vir my te werk. 'n Mens het dit nodig in die politiek."

Leon gaan dus byna seker Parlement toe.

Dáár - in die land se hoogste gesagsliggaam - wil hy op 'n baie kleiner skaal probeer wat hy in die Stadsraad gedoen het: die selftevredenheid van die Nasionaliste uitkam en 'n alternatiewe standpunt stel wat prakties uitvoerbaar is.

Leon het in Natal in 'n baie tradisionele Joodse huis grootgeword. "Ek het baie 'posh, snobbish' private skole soos Clifton Preparatory School for Boys in Durban en King David in Johannesburg bygewoon. Noord-Natalse suikergeld, jy weet. Baie konserwatief en koloniaal.

"Twee baie belangrike dinge het gebeur toe ek agt jaar oud was: my ouers is geskei en my pa het 'n regter geword. Ek was van kleins af baie bewus van die politiek. My pa was die voorsitter van die PFP in Durban. Ek het grootgeword met 'n heldeverering vir Helen Suzman.

"Ek onthou toe ek so tien of elf was, het die Liberale Party ontbind en ons is saamgeneem na die laaste vergadering waar Alan Paton - of te wel Mr P soos hy bekend was - die spreker was.

"Ek is vroeg al geleer dat swartes ook mense is. Ons is byvoorbeeld nie toegelaat om te praat van "naturelle" nie."

Na skool is Leon Wits toe waar hy 'n BA in politieke wetenskap en sosiologie behaal het. Hy was voorsitter van die Jong Progressiewes in die Transvaal en 'n vise-president van die Studenteraad.

"Ek kon nooit president word nie omdat ek nie radikaal genoeg was nie. Ek het nooit langs dieselfde vuur as Nusas gesit nie en geweier om by hulle in te val. Daardie jare was Nusas 'n ondemokratiese organisasie. Hulle was nie bereid om in enige ernstige politieke debat betrokke te raak nie.

"Daar het ek besef: dit is baie maklik om van vryheid van spraak, beweging en assosiasie te praat as jy links van die Nasionale Party staan."

Leon vertel dat hy tydens sy studentejare vir die eerste keer werklik met swartmense in aanraking gekom het. Maar hulle het nooit aan die studentepolitiek deelgeneem nie en was uiters eksklusiwisties - iets wat hulle in 'n groot mate steeds vandag is, meen hy.

"Vandat ek begin doseer het, het ek eers werklik kontak met hulle gemaak. Ek luister graag na hulle standpunte en ek moet sê dis nie altyd bemoedigend nie. Ek is nou baie meer in kontak met die groter gemeenskap as wat ek as prokureur in private praktyk was."

Sy toetrede tot die politiek het dramaties en skielik gebeur. Hy vertel: "Ek het net begin doseer by Wits toe ek 'n telefoonoproep kry dat die stadsraadslid vir Bellevue/Bertrams dood is en ek is gevra om te staan.

"Die meeste stadsraadverkiesings is vervelig en kry min aandag. Die een was egter baie anders: my opponent was niemand anders nie as kol Sam Bloomberg, selfmoordkundige en nou LP vir Bezuidenhout.

"Twee weke voor die verkiesing was daar 'n asemrowende redding en hy het geweldig publisiteit ontvang. En toe die ergste: in dieselfde tyd besluit Slabbert om uit die Parlement te stap. Ek het die setel met 39 stemme na twee hertellings gewen.

"Ek was skielik in die Stadsraad. Ek het begin worstel met probleme soos huurbeheer en die uitbuiting van huurders. Ek het omtrent 'n voltydse sosiale werker geword.

"Toe ek my weer kon kry, stap Sam Moss uit die PFP uit en ek word as leier verkies. Ek was onervare en moes van vooraf begin. Ek het besluit die beste manier van verdediging is om aan te val en dit is wat ek begin doen het.

"Kort voor my verkiesing is 'n PFP-lid sak en pak Australië toe. Die Nattes het begin met die slagspreuk: Vote PFP and visit your councillor in Perth. Ek het teruggekap met: Vote Nat and visit your councillor in jail."

Leon glo hy kan belangrike veranderinge in Suid-Afrika teweegbring deur LP te word. Hy sê: "Daar is baie dinge wat mens binne die stelsel kan doen. Sowat twee jaar gelede het 'n aangeklaade lid van 'n swart bewussynsorganisasie my daarvan beskukldig dat ek binne die stelsel werk.

"My eerste vraag aan hom was: nou wat het jy nou eintlik bereik? Jy word verhoor. Big deal. As jy goed daaroor voel, goed so. As jy selfgeregtig voel, is dit ook goed. Maar wat het jy bereik?

"Ek weet nie hoekom sekere mense so te kere gaan oor ons wat binne die stelsel werk nie. Ek glo as mens die stelsel wil verander, moet mens daarbinne bly. Dis die enigste manier om dié mense te bereik wat jy wil oortuig om te verander. Boikotte werk nie in die wit gemeenskap nie.

"Ek steun egter kontak met buite-parlementêre groepe. Ek ontmoet byvoorbeeld gereeld lede van Actstop om uitsettings te bespreek en te beveg.

"Wat die ANC betref, het ek 'n baie eenvoudige filosofie. As hulle jou vyand is, en ek kyk nou uit 'n regeringsoogpunt daarna, konfronteer hulle om die onderhandeltafel - soos die geval was met die Kubane, Angolese en Russe.

"Daar is baie dinge in die ANC se grondwetlike voorstelle waarmee ek nie saamstem nie. Ek het dit baie deeglik bestudeer en ek dink daar is een basiese tekortkoming: dit is baie goeie grondwetlike voorstelle vir die ANC. Hulle is opgestel met die oog daarop om die politieke oogmerke van die ANC te bevorder.

"Dit is byna soos die Driekamerstelsel wat saamgestel is met net een persoon in gedagte: PW Botha. Dieselfde met die ANC. Hulle voorstelle is geskryf asof hulle die enigste politieke mag is wat gaan funksioneer.

"Ek glo nie aan 'n unitêre staat met gesentreerde mag nie. Ek glo in 'n federasie met werklike verdeling van mag. Ek het ongelukkig nog nie die kans gehad om met die ANC te gesels nie. Ek sal dit graag wil doen," sê Leon.

Wat sy eie posisie in die DP betref, sê Leon hy is oor sekere sake aan die linkerkant van die party en oor sekere sake regs. Hy sê self hy is 'n handhawer van goeie liberale waardes - 'n ware vryemarkstelsel en basiese menseregte en vryhede.

Hy sê hy het die afgelope ruk geweldig baie van Afrikaanssprekendes in die DP geleer: "Wynand Malan is 'n goeie voorbeeld. Soms dryf hy my tot rasemy met sy hardkoppigheid, ander kere doen ek weer dieselfde. Hy het 'n sekere standpunt wat hy baie goed oordra waarna mens altyd kan luister."

Wat sy toekomsvisie betref, glo Leon dat ons in die volgende vyf jaar nog verdere verandering in Suid-Afrika sal sien. Daar was al groot veranderings en hy dink dit sal voortduur.

"Ons sal verdere en toenemende geweld en/of onderdrukking sien. Sodra jy onderdrukking verslap in die land, vlam geweld weer op en anders om.

"Internasionale druk gaan toeneem, veral as daar regeringsveranderinge in plekke soos Wes-Duitsland, Brittanje en Amerika gaan plaasvind. Daar gaan meer en meer druk wees om sanksies in te stel.

"Ons gaan verdere verstedeliking kry en al die gevolge daarvan: meer mense wat in die straat slaap, onvoldoende beplanning, geriewe, en dies meer.

"Ek dink in tien jaar se tyd kan die DP deel wees van die regering in Suid-Afrika. Ek sal graag ook daar wil wees. Ek verteenwoordig op 'n manier die nuwe, opkomende geslag in die DP.

"Baie van my vriende het die land verlaat en dit het my net meer vasbeslote gemaak om hier te bly. Die mense soek na tekens dat hulle hier hoort, dat dit veilig is en dat hulle benodig word, en dit moet ons vir hulle gee," sê Leon.

As daar twee dinge is waarvan hy nie hou nie, is dit om 'n professionele politikus en 'n yuppie genoem te word.

"Ek hou daarvan om aan myself as 'n verkoper van gedagtes te dink. Ek beskou myself ook glad nie as 'n yuppie nie. Ek leef nie juis soos hulle nie en het nie tyd om elke dag gym toe te gaan nie."

Upington 14 - 'Hier is wonde wat selfs nie tyd maklik sal geslaan heel nie'

Suid-Afrika se regstelsel en menseregterekord het vandeesweek opnuut onder skoot gekom nadat veertien mense op Upington weens die moord op 'n munisipale polisieman ter dood veroordeel is. Dié vonnis het dié Noord-Kaaplandse dorp se swart gemeenskappe in pyn en hartseer gedompel. DS AUBREY BEUKES van die NG-Sendingkerk op die dorp het die afgelope drie jaar saam met die beskuldigdes in die skadu van die galg. Hy besin oor die hofsaak en die gevolge daarvan op die gemeenskap.

OP Vrydag 26 Mei 1989 is veertien mense op Upington ter dood veroordeel. 'n Mens kan nie anders nie as om dié vonnis as skokkend en verstommend te beskou.

Die skadu van die galg het vir 'n gemeenskap eensklaps 'n werklikheid word.

Maar dit roep ook vrae op oor 'n regstelsel wat op 'n oënskynlik willekeurige wyse met mense se lewens omgaan. Die vraag sou met reg gevra kon word: "Wie is nou eintlik die protagoniste - die mense of die staat?"

'n Refleksie op die gebeure geskied met 'n stuk hartseer en in die oortuiging dat hier wonde geslaan is wat nie maklik deur tyd geheel sal word nie.

Die verhaal van die Upington 26 is al by meer as een geleentheid vertel. Ter wille van die perspektief net die volgende:

Upington is al beskryf as 'n konserwatiewe dorp wat gesluimer het toe die vloedgolf van protespolitiek die land sedert 1976 oorspoel het. Die inwoners van Pabalello, die swart woonbuurt, is op onsensitiewe en burokratiese wyse ontwortel en ten opsigte van ander ontwikkelinge op die dorp is die volgende boodskap oorgedra: "Julle hoort nie eintlik hier nie."

'n Mens huiwer by die gedagte dat die skokkende vonnis sodanige boodskap wou benadruk. Terwyl die blanke deel van die dorp in 'n oase ontwikkel het en die verbetering van "kleurling"-geriewe miljoene beloop, noem die stadsklerk van Pabalello die uitbreiding van die polisiekantoor, die aanbring van veiligheidsheinings by raadslede se huise en die teer van 'n enkele straat as voorbeelde van 'n sosiale opheffingsprogram.

Niks word gesê van onvervulde beloftes, wettige besware en 'n gewilligheid om met sekurokrate in gesprek te tree wat met geweld beantwoord is nie.

Dit staan bo alle twyfel dat die gemeenskap van Pabalello anders behandel word as die res van Upington se inwoners. 'n Tragiese voorbeeld is die volgende: Terwyl die verdediging gepleit het om versagting vir die 26 wat sedert 1988 sonder borgtog in die tronk was, is 'n grusame "necklace"-moord deur vier bruinmans gepleeg. Die beskuldigdes in dié geval het kriminele rekords gehad, maar die hof het dit tog moontlik gevind om borgtog aan hulle toe te staan.

Ek moet ook melding maak van die onmenslike wyse waarop families tot twee keer deursoek is voordat hulle die hofsaal kon binnegaan. Dit is tog belangrik om te meld dat dié subtiele intimidasie die families nie van hul waardigheid beroof het nie.

Die waardigheid was steeds daar toe die regter in die kritieke week met onrusbarende reëlmaat verklaar het: "Die bevinding is dus dat nommer ... skuldig is aan moord sonder versagtende omstandighede" - veertien keer.

Die onverwagte aankondiging dat uitspraak die volgende oggend (Vrydag) gelewer sou word, het nie alleen families verslae gelaat nie, maar ernstige vrae gelaat oor die veel-geroemde onafhanklikheid en openheid van die regbank.

Die volgende ter illustrasie:

Regter: "Vonnis sal môre-oggend ter wille van praktiese en sekuriteitsoorwegings gevel word."

Verdediging: "U Edelagbare, ter wille van die families wat in Namibia en Graaf-Reinet is, vra ek dat die vonnis uitgestel word."

Regter: "Ek moet die agbare advokaat daaraan herinner dat ons in 'n hofsaal is, en nie by 'n begrafnis nie."

Advokaat: "Edelagbare, al ons beskuldigdes is al so lank saam en wil saam gevonnis word - moet ons nie nou skei nie."

Regter: "Vonnis sal môre-oggend om nege-uur gevel word. Die hof verdaag."

'n Ruising gaan deur die hof. Iewers merk iemand op dat daar nogal speelruimte en haas in die hofprosedure is wanneer dit die toekoms van swartmense raak.

Buite die hof speel 'n ironiese situasie hom af. Die verkeersman wat die entourage begeleide moes doen, kyk nie voor hy ry nie, en 'n botsing volg waarin vier motors betrokke is.

Vir 'n oomblik wyk die verdwasing wat in die hof gebeur het voor 'n spontane gejubel. Iewers sê iemand: "God het gesien wat vandag hier gebeur het."

Die gebeure lewer skreiende kommentaar op dit wat tydens die verhoor na vore gekom het. Is dit lasterlik om te verwys na die vinger van God?

Natuurlik het die polisiehonde gesorg dat die jubilasie nie te lank duur nie.

Die vraag is nou: "Hoe reageer mense wat weet dat hul geliefdes die volgende oggend ter dood veroordeel sou word? Is daar opstand? Nee, inteendeel.

By die huis van Justus Bekebeki word gesange gesing. Een van die liedere is "Gee ons krag, O Heer". 'n Ander "Wees my leidsman, O Jehowa".

Jy raak eensklaps bewus: hier in 'n droewige oomblik gryp mense na die enigste anker. Hier en daar begin enkele moeders spontaan te getuig oor die goedheid van die Here, oor sy geregtigheid wat die aarde oorstroom.

Mense wat hul pyn probeer wegsing. Ek verstaan nou die woorde van Hugh Masekela: "Mbaqanga is a way to sing our way out of the brutality."

'n Gemeenskap het so pas die brutaliteit van ons regbank aanvaar.

Later die aand ervaar die seergeslaande gemeenskap daardie so bekende brutaliteit van die polisie as 'n kordon gespan word en die singende mense uitmekaar gesambok word.

Is dit toevallig dat die polisie dit gedoen het toe dit donker was?

Intussen het dit stil geword in Pabalello. Ouers, eggenote, kinders kan nie slaap nie.

Reeds veertien dae is verby - geld is daar nie om die families te gaan besoek nie.

Die 14-jarige seun van die Madlongolwanes kan nie verstaan hoekom die grootmense fluisterend en met 'n traan in die oog praat van Pretoria-Sentraal en "death-row" nie.

Ek het vroeër gesê dat ek 'n refleksie wil skryf oor die gebeure. Algaande word dit duideliker dat dit nie moontlik is om vanuit die gerief van jou studeerkamer te skryf oor die pyn wat ervaar word nie.

Daar is gesê daar gaan geappelleer word.

Die algemene gevoel is dat die getuienis wat ter versagting aangevoer is, die beste is wat gelewer kon word.

Die hantering en effektiewe negering van dié getuienis kon mense nie optimisties maak oor die vooruitsig van die appél nie.

Daar is die gevoel dat die regter in sy hantering van die saak openlik kant gekies het vir die polisie.

Die veiligheid van die staat is hoër geag as die lewens van mense.

Ek wil enkele opmerkings oor die saak maak.

Eerstens kan 'n mens nie anders nie as om op te merk dat die geval Strydom soveel publisiteit gekry het. Die televisie het ons tot in die hofsaal ingelei.

Na die beste van my wete is daar net op Saterdag 27 Mei oor televisie na die Upington-verhoor verwys.

Alles in ag genome, was die Strydom-saak publisiteit vir die verregse element. Ewe tragies is die feit dat die progressiewe pers ook in die slaggat getrap het.

Op 'n sekere manier het ons hier in Upington ook die lelike sy van kapitalisme ervaar.

Selfs jou progressiewe koerante skryf oor die dinge wat geld inbring.

My persoonlike mening is dat die gemeenskap van Pabalello soveel pyn aangedoen is dat dit groter publisiteit verdien het - ongeag die geografiese geïsoleerdheid.

Dit is erg genoeg dat die veiligheidsmagte juis ons geografiese en in 'n sekere mate ook ideologiese isolasie uitbuit.

Ek reken dat die pyn van Pabalello nie net hier geïsoleerd is nie, maar dat die vonnis wat hier gevel is, donker dae voorspel vir die bevrydingstryd.

Ek het vroeër die vraag gestel: "Wie is nou eintlik die protagoniste?

Uit die uitspraak van die regter blyk dit baie duidelik dat hy die polisie-optrede heeltemal regverdig. Hy verleen absolute sanksie aan hul optrede.

Dit bring my tot die gevolgtrekking dat die veiligheidsmagte en derhalwe die staat, met sy noodregulasies, die protagonis is.

Die Nasionale Volkslied Nkosi Sikelel'iAfrika

(Gekomponeer deur Enoch Sontonga in 1897)

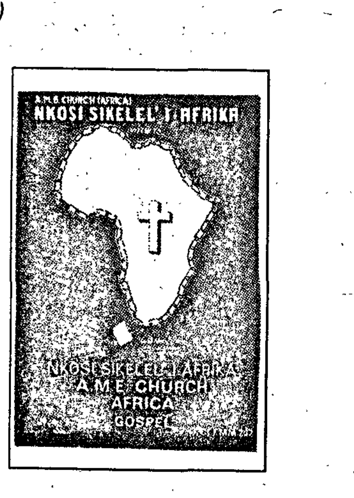

is uiteindelik op langspeler en kasset opgeneem deur 'n 150-stem koor en goeie instrumentele begeleiding. Mense kan nou die volkslied eenvormig saam sing. Op die buiteblad van die langspeler is 'n vertaalde weergawe in Engels van **die Volkslied**. Ons eerste uitreiking is **Ma Sibulele KuYesu**. Dit is beskikbaar by platewinkels of u kan dit per pos bestel. Moenie kontant stuur nie. Stuur 'n posorder of gesertifiseerde tjek ten bedrae van R19,50 per kopie aan:

AME Church (Afrika)
Posbus 9415, Johannesburg 2000
OF 8e Vloer, His Majesty's-gebou, Eloffstraat 53, Johannesburg
Telefoon (011) 834 5354

Skryf u adres duidelik neer. U langspeler of kasset sal onmiddellik per registreerde pos aan u gestuur word.
Of u kan ook die kantoor kontak: 1e Vloer, Portland Place, Jorissenstraat 37, Braamfontein.
Tel (011) 339 3449

Naam ....
Adres ....
....
....
Kode ....
Tel (w) .... (h) ....

REGSLUI VIR MENSEREGTE

veroordeel
die herinstelling van die Noodtoestand.
Ons beskou dit as 'n skending van die Universele
Verklaring van Menseregte
en 'n basiese skending van
alle beginsels
van menslikheid.

Dit beklemtoon ook die teorie
dat die Noodtoestand
'n permanente kenmerk van die
Suid-Afrikaanse gemeenskap is,
asook die feit
dat die regering nie in staat is om die land
op enige ander manier
te regeer nie.

Die een móés geweet het wat hy doen

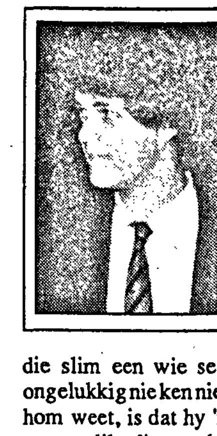

MAKLIKER GESÊ

Jacques Pauw

VANDAG wil ek vertel van twee mans, twee ouerige mans, albei in hul sestigs. Die een wit, die ander swart. Die een ryk, die ander arm. Die een ongeletterd, die ander sekerlik baie slim.

Bowe al, die een was 'n moordenaar, die ander die handhawer van die goeie reg.

Dié twee ou gryskoppe is beide boorlinge van Noordwes-Kaapland. Die een het gewoon in 'n winderverwaaide township net buite Upington, die ander in 'n spogbuurt met dubbelverdiepinghuise en golwende grasperke in Kimberley.

So anders, en tog so dieselfde.

Vreemde en tragiese omstandighede het hulle bymekaar gebring.

Die afgelope drie jaar was hulle week na week van aangesig tot aangesig met mekaar.

Tot hul paaie verlede week geskei het.

Hulle sal mekaar sekerlik nooit weer sien nie.

Maar hulle sal mekaar ook nooit vergeet nie.

Want beide is slagoffers van hul tyd en omgewing.

Die ongeletterde met paar korrels grys op sy kop wat meen hy is so ietwat ouer as sestig se naam is Gideon Madlongolwane.

Madlongolwane, 'n doodgewone inwoner van die Pabalello-township buite Upington, word liefderyk deur sy tien kinders "Tata" genoem. Hy het die afgelope 36 jaar by die Spoorweë gewerk.

Die ander se naam is JJ Basson, die slim een wie se voornaam ek ongelukkig nie ken nie. Al wat ek van hom weet, is dat hy 'n regter is wat gewoonlik die rondgaande hof in Noordwes-Kaapland hanteer.

En dit is juis hier waar die twee mekaar raakgeloop het: by die nouberugte verhoor van die Upington 26.

Gideon Madlongolwane was in die beskuldigde bank weens moord, JJ Basson op die bank om hom te oordeel.

Ek wil eers vertel van Madlongolwane, die man wie se oë mens nie maklik vergeet nie.

Daar het ek hom gesien waar hy op die voorste bankie van die beskuldigdebank in Upington se hof gesit het. Hy was aangetrek in 'n wit hemp en 'n bruin broek.

Styf langs hom het sy vrou Evelina de Bruin gesit en sy pap hand vasgehou. Sy was saam met hom aangekla weens die moord op die munisipale polisieman op daardie verskriklike dag van 13 November 1985.

Só hand in hand, vertel die mense my, het die egpaar dag in en dag uit op die dieselfde plek in die hof gesit. En só dag in en dag uit het Gideon voor hom uitgestaar en stip na die blokkiesvloer voor hom gekyk.

Sy oë? O ja, dit sal ek onthou, nie oor die kleur of vorm of die uitdrukking daarin nie. Maar omdat dit so verskriklik dood was.

Dit was die oë van 'n man wat klaar gesterf het. Die oë van 'n man wat klaar oorgegee het. Die oë van 'n man wat klaar verloor het.

Daarom het hy nie eens die moeite gedoen om self te getuig nie.

Voor hom op die bank het JJ Basson in die somerhitte in sy swaar rooi toga gesit om oor Madlongolwane te oordeel.

Hy het gehoor dat die beskuldigde vasgevang was in 'n groep mense wat op daardie dag die polisieman se huis met klippe bestook het.

Hy het gehoor dat hy self nooit die doodshou geplant het nie.

Hy het gehoor dat sy gedrag op daardie dag vreemd en ongewoon was en glad nie met sy persoonlikheid of opvoeding gestrook het nie.

Hy het gehoor dat hy in 'n township gebly het waar daar haglike sosio-ekonomiese toestande geheers en onregverdige huurverhogings was.

Hy het gehoor dat Suid-Afrika 'n geknelde land is waar uiterste frustrasie mense tot onverantwoordelike en impulsiewe dade aanvuur.

Verlede week moes Gideon Madlongolwane opstaan, sy kop lig en JJ Basson in die oë kyk.

"Daar is geen versagtende omstandighede nie. Wil jy nog iets sê?"

"Nee, behalwe dat my gewete skoon is."

"Jy word ter dood veroordeel."

"Maar ek is dan nie 'n moordenaar nie."

Vandag is een in die dodeselle. Die ander is terug by sy huis. Soos ek in die begin gesê het: so verskillend en anders. En tog ook soveel gemeen. Want nie een het geweet wat hy doen nie.

Behalwe dat die een móés geweet het.

Toe Van Zyl Slabbert verlede week te kenne gegee het dat hy dit ernstig oorweeg om terug te gaan parlement toe, het heelwat siniese mense gevra: Nou wat het nou juis verander sedert Februarie 1986 toe hy met fanfare die parlement vaarwel toegeroep het? MAX DU PREEZ vra nóg vrae, en probeer party van hulle beantwoord.

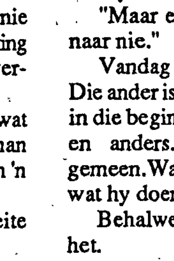

Slabbert, die parlement en my stem op 6 September

DIE sinici is reg om te vra wat het sedert 1986 verander. En dit gaan verder: wat is in 1989 die potensiaal vir 'n sinryke verhouding tussen parlementêre en buite-parlementêre opposisiegroepe?

Hoe relevant ís die parlement vandag?

Kan 'n mens die wit parlement laat kantel en plek maak vir 'n nie-rassige een as jy in die parlement sit?

Watter rol kan die Demokratiese Party speel as hy steeds 'n parlementêre en hoofsaaklik wit politieke party is?

Ek het self geen twyfel daaraan nie dat die hele politieke atmosfeer sedert 1986 ingrypend verander het. Wat toe onmoontlik was, het nou moontlik en selfs waarskynlik geword, en andersom.

Neem een eenvoudige voorbeeldjie: Pik Botha is destyds in die openbaar verneder en moes op sy knieë voor PW Botha rondkruip toe hy durf waag het om aan 'n buitelandse koerantman te sê Suid-Afrika kan eendag ingevolge NP-beleid 'n swart staatspresident hê.

Laas week sê hy dit toe weer prontuit en dit haal nie eens die voorblaaie nie.

Nog 'n voorbeeld: Allan Hendrickse se loopbaan as kabinetslid het aan 'n einde gekom ná sy swemmery aan 'n Port Elizabethse strand. Verlede week is dié strand vir alle rasse oopgestel.

Toegegee, dis simptome dié. Maar dit vertel tog 'n storie van 'n nuwe klimaat.

Nie dat ons die regering daarvoor moet bedank nie - in 'n sin het die verandering ondanks regeringsbeleid plaasgevind.

Baie van die veranderinge kan toegeskryf word aan - en dit is seker ook van toepassing op die woelinge in die Sowjet-Unie en China - wat 'n geleerde die "inexorable onward march of inevitabilities" genoem het.

Myns insiens was daar 'n paar belangrike dinge wat gebeur het wat die klimaat vandag anders laat lyk as drie, vier jaar gelede.

Dinge soos:

* sanksies wat uiteindelik begin byt het en die gevolglike nuwe sensitiwiteit vir die land se buitelandse beeld;
* die skerp daling van die Rand en die ekonomie wat ernstig begin kwyn het;
* die afskaffing van wette soos dié op instromingsbeheer wat 'n sosiale omwenteling meegebring en verwagtings laat styg het;
* die skakeling tussen wit Suid-Afrikaners en die ANC wat begin het met die historiese Dakar-beraad in 1987 en opgevolg is deur 'n hele reeks ontmoetings wat die ANC grootliks ont-demoniseer het;
* die buite-parlementêre versetbewegings wat ná die ernstige knoue van die noodtoestande van 1985, 1986, 1987 en 1988 weer op die been gekom en met nuwe strategieë die noodtoestand onwerkbaar begin maak het;
* die nuwe, meer pragmatiese en realistiese houding van bewegings soos die ANC en UDF teenoor die blanke politiek;
* die "verloor" van die Angolese oorlog en die daaropvolgende werklike aanvaarding van die vredesplan vir Namibia wat gelei het tot wye kontak tussen die regering en Afrika-state en die Sowjet-Unie en nou tot die ontplooiing van Untag;
* die oopvlek van die wye korrupsie en wanbesteding in hoë regeringskringe wat tot 'n groot vertrouenskrisis gelei het;
* die groeiende weersin - ook onder gewone mense - in die outoritêre styl van PW Botha en daarna sy siekte en die drama om sy opvolger; en
* die toenemende rusteloosheid onder instellings in die establishment soos die NG Kerk en die lojale Afrikaanse pers met die stadige pas van verandering.

In die onmiddellike toekoms is daar veral twee faktore wat die parlement meer relevant as tevore gaan maak: die posisie van die aangewese staatspresident, FW de Klerk, en sy teësin in die oorweldigende magte van die staatsveiligheidsraad en die weermag; asook die nuwe lewenskrag en benadering van die Demokratiese Party.

De Klerk is geen visionêr nie. Hy het ook nie veel verbeeldingskrag as 'n politikus nie.

Maar hy is daarvoor bekend dat hy vas daarin glo dat die parlement die belangrike besluite oor die land se toekoms moet neem en nie die generaals soos dit onder PW Botha die geval was nie.

Hy het glo klaar sy punt gemaak toe hy tydens die eerste kabinetsvergadering ná PW se siekte verklaar het dat die kabinet nie verantwoordelikheid aanvaar vir besluite wat deur die staatsveiligheidsraad geneem is nie.

Maar net die blote feit dat De Klerk in Augustus by Botha oorneem, gaan al 'n groot verskil maak.

Botha was 'n diktator en vele verhale het al uitgekom van hoe kabinetsministers teen hul sin in besluite gedwing is en nie gewaag het om hul monde in die kabinet oop te maak nie.

Botha kon dit doen, want as mees senior lid van die kabinet was hy in 'n sin onaantasbaar.

De Klerk se posisie is veel swakker. Hy is nie meer senior as van die ander ministers nie, en boonop het hy dit so byna-byna nie gemaak as leier nie.

Buiten dat sy persoonlikheid verskil van Botha s'n, gaan hy ook heelwat meer teenstand kry van kollegas soos Barend du Plessis, Dawie de Villiers en Pik Botha.

Die Demokratiese Party met sy drie bene is waarskynlik die lewenskragtigste blanke opposisieparty die laaste twee dekades.

Die eerste keer sedert Uniewording is daar 'n parlementêre party wat prontuit sê die politiek buite die parlement is net so belangrik of belangriker as dié binne die parlement -'n party wat sonder slim woordspeletjies vir 'n volwaardige, nie-rassige demokrasie staan.

'n Party, belangrikste van alles, wat in noue voeling bly met die organisasies in die breë demokratiese beweging.

Ek self het nog nooit in 'n verkiesing gestem nie, al is ek 20 jaar lank stemgeregtig.

My persoonlike gevoel was altyd dat my stem vir my as landsburger en demokraat te belangrik is om dit uit te bring terwyl die meeste van my landgenote deur die parlement vir wie ek sou stem, onderdruk en van enige sê ontneem word.

Nadat ek al dié oorweginge deeglik in ag geneem het, het ek vir myself besluit: ondanks my effense ongemaklikheid met aspekte van die DP en van sekere uitsprake van die DP-leierskorps, gaan ek op 6 September die eerste keer stem.

Dalk maak dit 'n verskil.

Vrye Weekblad

Stellenbosch

DIE rektor van die Universiteit van Stellenbosch, professor Mike de Vries, is besig om eiehandig die naam van daardie geëerde instelling baie skade aan te doen.

Die skorsing van studente en organisasies wat vreedsaam op die kampus geprotesteer het en sy diktatoriale dekrete die laaste tyd hoort by 'n plattelandse skoolmeester van so dertig jaar gelede, nie by 'n trotse universiteit soos Stellenbosch nie.

Wat gaan die man volgende doen - die weermag of die onlustepolisie inroep? Kyk hoe goed het dié soort optrede teen studente in Beijing gewerk!

Baie denkende Suid-Afrikaners - en sekerlik die meeste oud-Maties - haal hul hoede af vir die studente wat bereid was om op te staan en beswaar te maak teen De Vries se verbod op 'n Afrikaanse musiekkonsert (wat, terloops, op een na by alle ander Afrikaanse kampusse toegelaat is) en vir die oopstelling van koshuise vir alle Maties.

Hoe is dit dat 'n man wat die titel "professor" voor sy naam skryf, geen begrip het daarvoor nie dat 'n universiteit by uitstek die bakermat van vrye spraak en denke behoort te wees?

Dit gaan nie hier oor of die betrokke studente en organisasies "reg" of "verkeerd" was in hul sieninge nie. Dit gaan daaroor dat De Vries vrye spraak outoritêr onderdruk en die vrye gees waarop Stellenbosch hom al dekades lank beroep, probeer vernietig.

Daar rus nou 'n plig op die gewone studente van Stellenbosch, ook dié wat nie polities saamstem met die geaffekteerde studente nie, om duidelik en reguit vir hul rektor te sê: Tot hier toe en nie verder nie. Stellenbosch is nie die plek vir 'n gefrustreerde despoot nie. Ons het die wisselwerking van alle menings op ons kampus nodig, want ons is nie meer op skool nie. Ons is besig om ons voor te berei vir 'n Suid-Afrika wat gans anders gaan wees as die een wat jy en jou geesgenote sedert 1948 vir ons geskep het.

Dié plig rus ook op die studenteraad, die verkose leiers van die studentekorps, en op die doserende personeel van die universiteit.

Of gaan die akademici gedweë in hul ivoortorinkies bly sit en wag vir die volgende salaristjekkie?

Die doodstraf

Daar gaan nou kwalik 'n week verby of daar word berig van Suid-Afrikaners wat gehang is of ter dood veroordeel is. In twee hofsake die laaste twee weke is 26 mense ter dood veroordeel.

Ons wil ons standpunt weer duidelik stel: die doodstraf is 'n barbaarse praktyk. Dit is barbaars in die geval van die Upington 14 en die Mdantsane 12, en dit is barbaars in die geval van die rassemoordenaar Barend Strydom.

Ons hoop die regering gaan baie gou na die verantwoordelike raad uit regs- en kerkkringe luister om 'n moratorium op doodsvonnisse aan te kondig, die hele stelsel te laat ondersoek en dan af te skaf.

So sê hulle . . .

"Ons het vertroue in ons eie krag gehad, en stap vir stap reggekom. So goed dat selfs Rina nie eens een van haar lang naels verloor het nie!" - Carike Keuzenkamp nadat sy en Rina Hugo 'n pap wiel omgeruil het.

"I won't mind white people moving in next to me, as long as they behave themselves and don't make a noise." - Fotograaf Peter Magubane.

"Ons optrede was bloot 'n reaksie op Nusas se uitdaging van gesag die afgelope tyd." - Werner Bok, 'n inwoner van Dagbreek op Stellenbosch, wat 'n Nusas-student in die ribbes geskop het.

"We have never thought much of Archbishop Tutu as a prophet" - Die Citizen

"Altyd 'n vreugde as die voordeur oopgaan en Richard met oop arms binnekom: `How are you, my dears?' Altyd 'n grappie, nooit bitterheid, nooit 'n kwade woord nie." - Elsa Joubert oor Richard Rive.

"Die regering sal egter voortgaan om die volledige feite te verskaf en uiteindelik tog die waarheid te laat seëvier." - Barend du Plessis oor die KP se "misleidende gebruik van syfers".

"Verandering is te belangrik om aan 'n regering oor te laat wie se hart nie daarin is nie" - John Kane-Brown van die Instituut vir Rasse-aangeleenthede.

Ope brief aan Pik Botha

Margot Pienaar of 8 Rushof, Kochstraat, Stellenbosch writes:

Mr Pik Botha — As much as I respect your fine diplomatic skills (and I really mean that), I must take you up on one point. It is with regards to your remarks made on Network (Sat 27/5/89) that you told James Baker in response to a question about Sharpeville and Upington cases, that the South African government can't interfere with the judicial processes, and must let it run its natural course.

With all due respect, let's be realistic. We both know that's not true. The South African government can and does interfere with the normal judicial process every single day that it retains the Emergency regulations. The government is using the law and the court to entrench its position of power, and not to ensure the safety of the state. The government is tying the hands of the judges and is giving the law and the courts a bad name - as an instrument of repression.

Included in the definition of terrorism is the promotion of racial disharmony, yet Wit Wolf Barend Strydom was not prosecuted under that act. Although he no doubt would have received the same punishment, he wasn't given that stigma (apart from the judges obiter remarks). It does not take a genius to notice the discrepancy in a system that grants the basic procedural rights of any civilized country to dispicable criminals like rapists and murderers (as it well should do), yet denies them to people who are vaguely suspected of breaking very vague laws!

Statements such as referred to above, though agreeable from a diplomatic point of view, do not address the realities of the situation and portray a naive view of the crisis of legitimacy that the courts are perforce experiencing.

It is to be hoped that the highly disturbing state of affairs will not be perpetuated, and that if you do meet James Baker again you will be able to state this with conviction and pride, that the individual is once again being afforded the full protection of a free and independant judiciary.

BRIEWE

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 42637, Fordsburg 2033.

'n Nuwe vriend

Simon M Buthelezi van Privaatsak X01, Mondeor 2110 skryf:

Vrye Weekblad het my hart gewen.

Nadat ek matriekeksamen geslaag het, het ek nie meer Afrikaanstaal gepraat of lees nie. Ek het al my Afrikaans boeke verkoop en kies om met Engels te trou. Die rede daarvan is dat ek gepolitiseerd was en al wat Afrikaans klink, my vyand geword. Maar met die uitkom van Vrye Weekblad het ek 'n vriend gekry en dit het my gehelp om Afrikaans te leer lief. Ek vra enige Afrikaanssprekende om vir my te skryf en ek dink ons kan goeie vriende maak.

(Brief onveranderd)

Struggle eerder as stry

WH van Staden van Pretoria skryf:

Ek wil graag my misnoë uitspreek met die manier waarop die woord "Afrikaner" telkens onder ons uitgehijack word. Sekere mense is geneig om sonder voorbehoud almal wat Afrikaans praat as deel van hulle patetiese opdiepingstryd na die verlede en as vanselfsprekende aanspraakmakers op 'n sogenaamde "soewereine blanke woongebied" te beskou.

Wel, waarde here van die Boerevolk, ek is 'n Afrikaner omdat ek in 'n Afrikaanse huis grootgeword het. Ek het deeglik kennis geneem van die Afrikaner se verlede, (dit is so te sê in my keel afgedruk) en hoewel ek onlosmaakbaar deel is daarvan, is ek nie trots op my hardekop voorouers en hulle "1948 parlement"-kultuur nie.

Ek, as jong Afrikaner, is wel besorg oor wat die toekoms vir my inhou - en ek weet ek is nie die enigste een nie. (Dankie Vrye Weekblad)

Ek, en duisende ander jong nouveau-Afrikaners, verag die dade van sekere Afrikaners. Vanaf Strydom, Verwoerd, en Vorster wat die "briljante" apartheid-bloudruk geskep en verdaad het, tot by die hedendaagses soos ET, Carel Boshoff en Marie van Zyl met haar laerskool kappie-bende, wat die ideologie en flop genaamd apartheid steeds ophemel en "verglitter". Sy Royal Highness homself sukkel klaarblyklik (elf jaar lank al) om weg te doen met die skaamte van die Republiek (?).

Dit wil vir my voorkom of die gelisensieerde patent (apartheid) nie regtig werk nie. Ek sou sê dat ons ons eerder op die toekoms moet toespits. Miskien kan ons iets skep vir ons kleinkinders om op trots te wees - 'n Nuwe Suid-Afrika waar 'n mens self kan besluit waar jy wil bly, skoolgaan en piekniek hou, en waar 'n mens jou eie godgegewe intellek en integriteit kan gebruik deur te lees, te luister, te skryf en te sê wat jy wil. En nou verwys ek na ALMAL wat dié land help bou het.

Ek glo Suid-Afrika het die potensiaal om een van die wêreld se beste voorbeelde van integrasie te lewer - om aan die res van die wêreld iets anders as net die woord "apartheid" te leer.

Maar dan het ons 'n regering nodig wat saam met ons daaraan werk - en nie een, soos nou, vir wie ons moet werk nie. Ons gaan dit regkry om as een volk met baie kulture saam te werk, want die verlede wys apartheid werk nie.

Ons gaan dit regkry, want die toekoms behoort aan ons, en ons "struggle" eerder vir 'n toekoms as wat ons stry vir die verlede.

(Brief effens verkort).

Regse leesstof in Hoofstad

JP van Vuuren van Pretoria skryf:

Ek merk in die Openbare Biblioteek in Pretoria, wat beheer word deur die Pretoriase Stadsraad - wat weinig verskil met dié van Boksburg en Carletonville - dat in die "Slegs Blankes"-leeskamer daar verskeie verregse publikasies te lese is, onder meer die HNP se Afrikaner, die KP se Patriot, die Aida Parker-nuusbriewe en die South African Observer.

Wat opvallend is, is die afwesigheid van Vrye Weekblad, net soos ek voorheen tevergeefs gesoek het na die destydse PFP se Progress. Is u bewus van die diskriminasie teen u blad?

'n Laaste woordjie oor Pretoria se stadsraad, hulle heroorweeg glo hulle beleid om die verkeerskonstabels aan te hits om jong, swart groente- en vrugtehandelaars se produkte op die sypaadjies uit mekaar te skop, te konfiskeer en in 'n pakkamer in Boomstraat te laat lê en vrot. Dit rym gewis nie met die Groot Krokodil se oproep van 'n paar maande gelede om eenmanbesighede en vrye entrepreneurskap te bevorder nie.

Na bladsy 18

Ontmoet Andries, Wêreldreisiger, en Roelof, Kampvegter vir Vrye Spraak!

Brolloks

DAREM wonderbaarlik wat 'n verkiesing aan politici kan doen.

Eers gaan blaas Andries Treurnicht sy party se geld op 'n sinnelose Europese toer waar geen selfrespekterende politikus dood saam met hom gesien wil word nie. Want sien, FW is mos genooi om later Downingstraat 10 en die Withuis te besoek, en Andries moet ook wys hy is 'n man van die wêreld.

En toe sê die Franse Andries mag maar kom, maar hy mag niks sê nie. Dis net waar onse Pik sy ridderspak aantrek en op sy wit perd klim. Volgens die Franse nuusagentskap het Pik amptelik beswaar gemaak teen die beperkinge op Andries, want "hy ondersteun die reg van elke Suid-Afrikaanse party tot vrye spraak enige plek in die wêreld"!

* Wat is volgende? Eugene Terre'Blanche wat Iran toe gaan en godsdiensvryheid bepleit?

Sendeling

Gepraat van die Groot Karwats. Meegaande spotprent van Terre'Blanche het verskyn in die Londense Times by 'n rubriek van Bernard Levin met die opskrif "Assuming the visionary position" waarin hy dit het oor hoe politieke fanatici oral in die wêreld so maklik in seksskandale betrokke raak.

Vergewe die Engels, maar hier is 'n paar grepies uit die artikel:

"Mind you, from the photographs of the Führerkin that I have seen, he seems to have suspiciously pointed ears; I wouldn't half laugh if it turned out that he had a touch of the tarbrush."

Levin skryf dat die patroon met fanatiese organisasies is dat hulle ná 'n skandaal in kleiner groepies opbreek. "South African standards in these matters are naturally more extreme than elsewhere, and the upshot will be that where there was one organization of kaffir bashers, singing a hideous but reasonably united song, there will now be six, each determined to shout all the others down. Good; noisy, but good."

* Net soos dit toe ook hier gebeur het. Ag shame, Eugene, julle is nie eens oorspronklik nie!

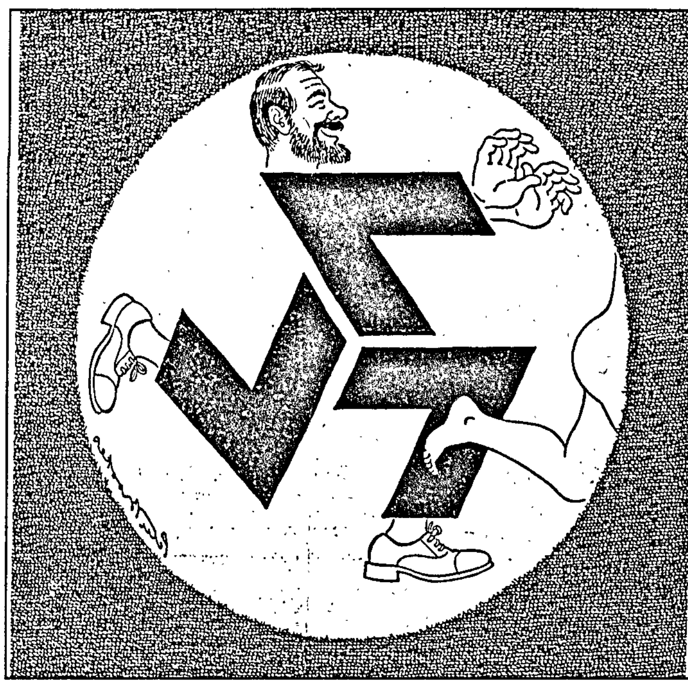

'n Goeie voorbeeld

Die nuus uit Moskou is dat die Sowjetpremier, Nikolai Ryzhkov, aangekondig het dat die Sowjet-regering sy militêre begroting met byna die helfte gaan sny. Só sal hulle omtrent 130 biljoen rand spaar.

* Magnus, as die gevaarlike Rooi Beer dit kan doen, kan ons ook seker?

Die geld praat

Te pikant die skielike veldtog wat Beeld teen die SAUK en sy sensuur voer. Nogal oulike artikels, Brolloks wonder net wat sit daaragter?

* Kan dit orders wees van Nasionale Pers-grootbaas Ton Vosloo, ook M-Net se grootbaas, uit wraak vir die oop tyd wat die SAUK van M-Net ontneem het?

Ontmoet jou kandidaat....

AS daar nou een kandidaat in die verkiesing is wat 'n boks vol geraamtes het, is dit daardie berugte ver-regse prediker van Bronkhorstspruit, dr Hennie Senekal.

Brolloks het hom deur die jare leer ken as 'n man vol rassehaat wat hom beywer vir 'n spierwit kerk en 'n nóg witter Suid-Afrika.

En raai, raai waar slaan hy nou skielik uit. As kandidaat vir die Nasionale Party op Delmas!

As daar nou een is wat gelóóp gaan word oor sy verlede, is dit die heer Senekal. En as sy nominasie 'n set van die NP is om KP's te probeer oorbie, gaan dit misluk.

Luister net na die dinge wat hy in die vroeë tagtigs van die NG-kansel af gesê het:

* As die kerk voortgaan om teen dié trant te integreer, moet blankes maar hul eie garagedienste begin hou en kan die blanke kerk aan die swartes gegee word.

* Laat ons met ons misplaaste liefde vir gekleurdes nie die Woord van God uit die oog verloor nie.

* Die ontugwet kan net verbeter word as dit verbreed word om ander rassegroepe ook in te sluit.

* Christenskap beteken nie om mekaar om die nek te vat en in een kerk te aanbid nie.

Senekal was in daardie stadium 'n kommandokapelaan en het gesê al sou sy eie eenheid 'n kerkparade hou wat gekleurdes insluit, hy dit nie sal lei nie. Selfs buite in die veld sal hy eers 'n diens vir blankes hou en daarna een vir Kleurlinge.

Hy was ook een van drie NG-predikante wat 'n drukgroep gestig het om verandering op kleurgebied teen te staan. Hulle het gesê: "Dit is duidelik dat die massa lidmate inherent allergies is vir die integrasiepolitiek wat op kerklike akker en ook nou op volksakker vrugbaar gedruk word."

Oor die NG-Kerk se voortgesette lidmaatskap van die Wêreldbond vir Gereformeerde Kerke het Senekal gesê: "Laat ons wegbly uit die sinagoge van die duiwel waar ons belaster word."

Al wat Senekal tot dusver oor sy verlede gebieg het, was sy verbintenis met die verregse Aksie Eie Toekoms (AET). Luister net na dié verduideliking: "By wyse van analogie het ek egter spoedig vanuit die duisternis van die politieke woestyn waarin ek my in die AET bevind het, die lig binne die beleid en die beginsels van die Nasionale Party teruggevind en kan ek met grootse trots en oortuiging bevestig dat ek sedertdien reeds vir etlike jare 'n daadkragtige eksponent van die beleid en beginsels van die NP geword het."

* Boeta, as jy dink jy was tóé in 'n politieke woestyn! Wat van die DP volgende?

Emmer water

Dan is daar die storie van die man wat sy vrou wou leer gholf speel. Hy staan agter haar met sy arms oor hare op die stok om die greep te verduidelik, toe hy agterkom sy gulp is oop. Met die terugzip vang hy sy vrou se rok in die ritssluier, en daar sit hulle.

Gelukkig bly hulle nie ver van die gholfbaan af nie, en hulle is toe bosse-langs so al agtermekaar op pad.

* Tot so twee huise van hulle s'n. Toe storm daar 'n boerboel op hulle af... en gooi 'n emmer water oor hulle uit!

Demokratiese griep ontsien geen mens

VRINDE, Egbertus se beker loop oor. Van medlemon tot hot toddies, heksebrousels wat Miesies Klaagvoort maar net van haar voorvadergeeste kon bekom het.

Die griep speel oor hierdie gentle creature soos 'n vloedgolf, wat praat julle van 'n latter-day Noag. Nie 'n ou yuppie-griepie soos die waaraan Miesies Klaagvoort ly sedert sy besluit het om in die verkiesing teen Madam de Klerk te staan nie. Nee voorwaar, die Groot Griep van Egbertus is uit en uit demokraties, hy ontsien geen mens nie, ongeag ras of klas of die ander ding waaroor 'n mens nie in 'n gesinskoerant skryf nie.

Asof die doen en late van die virusbevolking nie genoeg is om 'n mens tot neerslagtigheid te stem nie, is daar nou nog boonop Sy Hoogdrawendheid Dr Buthelezi se manewales oor die vredesverdrag.

Kyk, dit maak 'n mens moeg en der dagen sat: na die geuitmoordery daar in Natal kom gesante van Sy Hoogdrawendheid en die plaaslike antichris eindelik tot die besef dat daar oor vrede in gesprek getree moet word, soos Broeder Heyns dit sou stel.

Ver van jou goed...

Maar nou word daar geredekawel oor wáár presies die gesprek moet plaasvind. In Durban kan dit nie, sê Sy Hoogdrawendheid, dis te neutraal. In Ulundi kan dit nie, sê die antichris, dis te bekend. Nou verstaan 'n mens darem Sy Hoogdrawendheid se standpunt: 'n heerser verlaat nie sommer sy troon nie, ver van jou goed, na aan jou skade, het julle dan nie geweet nie? 'n Man moet darem op sy waardigheid kan staan, al beteken dit nou dat daar intussen nog 'n paar honderd lewens in die slag bly.

Kan die kêrels van Cosatu en UDF, saliger gedagtenis, nie gaan kers opsteek by Madam de Klerk se man nie? Hierdie verligte globetrotter het pas Ulundi gaan rooi verf, darem nie Rooi nie, so verlig maak selfs die mak Engelse pers hom nog nie. Maar ons kom net-nou by die siel uit. Eers 'n rympie oor die vredesplan, om bose geeste weg te hou. Neurie dit snags op die wysie van Die Lied van Jong Suid-Afrika, dis genoeg om enige spook terug gate toe te stuur. So rym dit dan:

Sy Hoogdrawendheid praat vrede,
maar die plek is problematies;
vra jy nog 'n rede?
Neutrale gebied is ondemokraties!

Gee FW 'n halwe kans

Madam de Klerk se man het darem die hele ou spul, Engelse pers inkluis, 'n rat voor die oë gedraai. 'n Paar uiters vae gemeenplase, onverstaanbare moerasgesprekke oor groepsbelange en moral high ground en siedaar, die jongste slagspreuk styg soos 'n kouekoors deur die volk: gee FW 'n kans.

Hoekom sal ons? Hoe lank sit die stomme siel al in die parlement, hoe lank in die koukus, hoe lank in die kabinet of wat daarvan oor is? En in al daardie jare, in al daardie forums, het hy ooit 'n werklike demokratiese, nie-rassige piepgeluidjie laat hoor?

Natuurlik nie, kyk net wat is die afgelope jare in die naam van die NP-regering gepleeg, en nog steeds sit Madam se man in die Party, gestewel en gespoor. En nou kom dit met sulke tierlantyntjies soos indabas (het hy dalk die Natalse Indaba gesteun, teen die stroom van sy Party?) En kyk, dis glo nie verknog aan groepsidees nie, maar waarom verbreed dit dan die eiesake-nonsens? Gee FW 'n halwe kans, en ons is behoorlik van die wal in die sloot.

Moeder sê so, en sy sal weet. Gee FW 'n kans is 'n basuin wat my ongemaklik baie herinner aan die laaste, histeriese slogan: a step in the right direction.

Onthou julle nog hoe het die wit volk vir daai enetjie geval? En kyk hoe lyk die arme grondwet nou, skoon uitgerafel, selfs Madam de Klerk se man soek 'n ander een.

Egbertus sê weer: Pasop vir dié konserwatiewe eierkop. Hoe rym dit dan?

Gee FW 'n kans,
dalk is hy 'n goue gans!
Methinks he needs a lot of luck:
hy klink dan nes die ugly duck!

Expulsion elixir

Nuus uit die bakermat: Hier op die walle van die Eersterivier gaan dit nog goed met ons gemeenskap, dankie, en ook natuurlik met dié van die studente, maar dis 'n gesinsblad en dus genoeg daaroor. Ons het toe tog te lekker video gekyk, en dáár sien ons toe 'n bekende gesiggie, wat kon ons doen?

'n Paar flinke klappe uitgedeel, en nou kan ons ons koppe weer rustig in die sand steek, alles sal weggaan, of hoe? Daar's darem niks soos 'n skorsing om studente te laat besef wie is die baas nie.

Drink expulsion elixir and be the baas. So rym dit dan:

Op die walle van die Eerste
wei ek en my Heilige Beeste.
Laat die studente maar kreun,
ons sal hulle opdreun.
Word hulle dalk te laf,
sny ons hul loopbane af.
Ons sal die linkse spul uitroei!
Hoogagtend die uwe,
Vries-koei.

Durr se fokspassie

Die lewendigste en linksste (maar nie die slinksste) parlementslid kraai seker van die lag oor die faux pas ofte wel fokspassie van ene Durr, na bewering 'n minister of 'n gedoente in een van die regerings. Of dit nou 'n kabinet of sub-kabinet of eiesakekabinet is, weet g'n mens nie, behalwe miskien Miesies Klaagvoort, en sy wil nie sê nie.

Sedert sy besluit het om Madam de Klerk in die koeksisterverkiesing aan te durf, het sy 'n nuwe refrein aangeleer: no comment.

Ewenwel, die stomme Durr bied toe aan dat Jan van Eck na hartelus die NP op hul verkiesingsvergadering kan toespreek, omdat hy kwansuis daardeur sy eie verkiesing sal vervreem. Want to bet on it, mister Durr? Jou party is al te wankelrig om nou sulke uitlokkings te maak.

Ieder geval, nou wil die ondernemende Van Eck van die rampokkers weet wanneer en waar hulle gaan vergader, sodat hy darem sy entourage kan opsmuk vir die geleentheid. En nou kom die party that be (of used to be) met die een jakkalsdraai na die ander: die uitnodiging was figuurlik bedoel, by wyse van spreke.

Ai tog, die ou spul kan dit net nie regkry nie: kom verkiesingstyd, kom die rokspassies. Lapa Twintig Rand, Org Twintig Jaar; en nou Durrty Trick. Mister Durr, sulke gimmicks boemerang darem al te dikwels.

Onthou maar gerus: wie laaste lag, lag nooit.

Voortrekkervrou en haar hemelse beminde

Een droom, twee skrywers

29 Augustus 1838

Gisternag in my drome staan ek lank
voor 'n geslote saal. Die deur gaan oop
en ek sien 'n Engel en knopgespierde leeu
my bestraal: koeëlgladde oë verlam
my lyf, die leeusnoet riffel rusteloos,
die stert kap ritmies soos 'n peits,
spiere tril soos vuiste onder die goue
dons. Uit sterkpootsakskedes peul sy naels
om sy kloue stadig oor my uit te strek...

Ek druk my wang teen die pelswarm huid,
my vingers in die vag. Bewend sien ek
vlerke septerslank en hortjiedig om my sluit

(Antjie Krog, uit: Otters in bronslaal, 1981)

Die nag droom Susanna. Sy sou deur haar lewe dikwels droom. Haar drome sou soms vertroostend wees en soms ontstellend. Dié nag droom sy van die leeu en van die engel.

Sy staan voor 'n geslote saal waarin sy nie kan kom nie. Skielik egter gaan die deur oop en 'n engel verskyn. Die engel lei 'n leeu saggies na buite. Sy wat Susanna is, staan nou met haar rug na die leeu toe. Sy kyk oor haar regterskouer na hom. Sy sien met skrik dat die leeu eintlik besig is om haar te bekruip, soos 'n kat 'n muis. Sy sien dat hy gereed maak om haar te bespring. Dan sien sy tot haar groot verligting dat die witgeklede engel die leeu met 'n sterk koperketting om sy nek in bedwang hou. Maar dis vir Susanna duidelik dat die leeu lus het om haar te verslind. Sy weet egter dat die engel dit nie sal toelaat nie. Sy skrik met 'n skok wakker.

(Margaret Bakkes, uit: Susanna die geliefde, 1988)

Susanna die Geliefde, deur Margaret Bakkes. Uitgegee deur Haum (1988). R15,95 plus belasting.

Ena Jansen

WAT is die bekendste uitspraak deur 'n Voortrekker - man of vrou? Sonder dat selfs Alternatiewe Afrikaners dit nodig sal vind om tussen Trivial Pursuit antwoord-kaartjies of Kerkorrel-lirieke te gaan grawe, sal die meeste seker weet dat dit iets met kaalvoet oor die Drakensberge te doen het.

Wié dit gesê het, behoort ons ook te weet: Susanna Smit, suster van Gert Maritz en vrou van die predikant Erasmus Smit.

Maar dié Susanna is 'n vrou in eie reg. Toevallig is dit vroue-skrywers soos Antjie Krog (in 1981) en nou ook Margaret Bakkes wat dit baie duidelik onder lesers se aandag bring. Nie dat hulle die eerstes is nie. Kultuur-historici soos PL Olivier het al in 1941 'n verhandeling oor haar geskryf en daar is ook mev K Roodt-Coetzee se helder stuk "Susanna Smit, skryfster van die Trek" in die Hertzog-annale van die SA Akademie vir Wetenskap en Kuns (1961) - bronne wat Krog en Bakkes sekerlik ook sou geraadpleeg het.

Ons kán dus weet wie Susanna (1799-1863) was. Sy wat, nog nie eens 14 jaar oud nie, deur haar ma gedwing is om met die lelike en sukkelrige 34-jarige Erasmus Smit (1778-1863) te trou. Die dikwels so versmade egpaar sou hulle sekerlik nooit kon voorstel dat daar 125 jaar ná hulle dood so 'n belangstelling in hulle dagboeke sou wees nie!

Verlede jaar het 'n heruitgawe van die dominee se Joernaal van 'n Trek verskyn (sien Helene de Villiers se resensie, Vrye Weekblad 26 Mei 1989). Daar is planne om Susanna se geskrifte ook uit te gee. Die Staatsargief in Pietermaritzburg het al die oorgeblewe deeltjies van die dagboek (dikwels ongedateer, in prosa- én digvorm) uit ander argiewe en private versamelings byeengebring: ongeveer 24 boekies wat gemaak is deur pakkies foliopapier dubbel te vou en in die middel met gare vas te werk.

Dié boekies is maar 'n gedeelte van wat Susanna waarskynlik vanaf 1816 tot aan haar dood geskryf het en het veral betrekking op die jare 1842-1858. Wat Bakkes skryf oor die ongelukkige jeug van Susanna is uit ander bronne en haar eie inbeelding afkomstig.

Maar goed, voordat ek daarvan beskuldig word dat ek 'n resensie skryf oor die mens ágter die boek (dis nou Susanna, Johanna) en nie oor die boek self nie, moet ek sê dat dit Margaret Bakkes se boek was wat my aangespoor het om meer oor Susanna te wete te probeer kom. En dalk is dit tog 'n kompliment vir 'n boek wat ek nie werklik beskou as 'n interessant genoeg verwerking van so 'n vreemde lewe, as 'n bevredigende soeke na 'n antwoord op allerlei vrae wat opgeroep word nie.

Die 163 klein bladsytjies wat spesiaal vir die Groot Trek-herdenkingsjaar geskryf is, wek ook die indruk dat Susanna die geliefde eerder 'n gemiddelde jeugboek as 'n ernstige ondersoek na 'n ingewikkelde mens se geskiedenis wil wees. Die aanbod en taalgebruik bly ook vreeslik ge-yk.

En tog, ja tog stel ek dánksy Susanna die geliefde nou meer as tevore belang in die historiese figuur self. Sou ek graag daai klein dagboekies in lewende lywe en nie net in fotokopie onder oë wou kry: soek vir inkvlekke op roerende plekke, kyk hoe die netjiese klein handskrif verander met die jare se swaarkry en oudword. En herlees ek weer Antjie Krog se sidderende afdeling "Die Leeu en die Roos" in Otters in Bronslaai (1981) - is 'n vergelyking tussen die twee skrywers se verwerking van die historiese materiaal wel vreeslik ongunstig vir die boek onder bespreking. Besluit self deur die twee se weergawes van Susanna se leeu-en-engel-droom te lees (sien kassie).

Wat Bakkes se boek vir die meeste lesers waarskynlik wel interessanter as die dagboek self sal maak, is die feit dat allerlei historiese gegewens ingevleg is. Want Susanna is in haar dagboek byna uitsluitlik geïnteresseerd in haar eie gemoedslewe en oorpeinsings - iets wat in 'n reglynige boek soos Bakkes s'n dodelik vervelig sou gewees het.

Susanna se wêreldvreemdheid en gedurige selfondersoek moet teen die agtergrond gesien word van die Piëtisme. Tot dié diepere gevoelskultus is die koloniste aangewakker deur onder andere Van der Kemp, Kircherer, Read, Van Lier en Vos se "kruis en bloed"-predikasies en geestelike boeke soos Lodenstein se "De Donderslag der Goddeloosen".

boeke blad

Onder redaksie van VICTOR MUNNIK

Mense wat onlangs Elsa Joubert se Missionaris gelees het, sal lankal besef het dat daar talle verwantskappe is met Susanna. Die tydvak, die moeilike opdrag van die sendeling in Afrika, maar verder veral ook die klem wat op die mistieke geplaas word. Vir Susanna Smit was haar visionêre, innig-godsdienstige en selfs sterk erotiese band met haar Hemelse Bruidegom die dryfveer in haar lewe en dagboek, ál wat uiteindelik saakgemaak het.

Sonder dat Susanna hoegenaamd kennis kon gedra het van die bestaan van die 13e eeuse Brabantse digteres Hadewych (1200-1269) se werk, deel hulle die strewe om één te wees met God. Vergelyk Hadewych se "Du mi al lief, ende ic al die" byvoorbeeld met Susanna se versugtinge (sekerlik beïnvloed deur Hooglied): "Mijne liefste is opgestaan van zijne welriekende bedde" en "Zoo zaag Messias leliebruid vol liefdevuur in't rond ... Waar wandelt hij die mij bemind?" Wanneer sy die dood in die gesig staar en 'n bruidsluier om haar kop drapeer, sien sy God in die gestalte van haar kinderliefde Willem van Straaten van Graaff-Reinet: "sy blou oë wat met gloeiende liefde na haar kyk ... En sy weet met 'n verskriklike vreugde. Haar bruidegom het gekom" (p 163).

As enigiemand nog gewonder het wat "die geliefde" in die titel beteken, moet dit nou duidelik wees. Daar word nie ironies verwys na die feit dat haar ma haar verstoot het of dat sy in 'n liefdelose huwelik gedwing is nie. Die woorde verwys direk na Susanna Smit se belewing van die liefdesverhouding met haar Hemelse Bruidegom - 'n volmaakte en bevrydende ervaring waarin sy haarself lewenslank geliefd gewéét het. Bakkes slaag daarin om dié punt tog subtiel en sonder sweweerigheid te maak.

Zed Books
... progressive publisher of books on the Third World

New in stock ...
*Culture in Another SA: Reports & Reflections R36,00
In stock (among others) ...
* Africa What Can Be Done? *by Ben Turok* R37,45
* Struggle for SA: A reference guide Vol I *by R Davies et al* R31,95
* Struggle for SA: A reference guide Vol II *by R Davies et al* R27,95
* Revolution & Counter Revolution *by Nzongola-Ntalaja* R37,45
Coming soon ...
* Theory of African Literature: Implications for Practical Criticism *by Chidi Amuta*
* A People's Voice: Black South African writing in the 20th Century *by Piniel Viriri Shava*

Zed Books are available from your local bookseller, or from their agents, David Philip, Publisher, P O Box 23408, Claremont, 7735, South Africa.

DAVID PHILIP dp PUBLISHER

Roman:
Wessel Pretorius se
Storm Sevenster:

nie -ongewens bevind deur die Publikasieraad.

Bestel teen R12 (alles ingesluit)

Vanaf: Clinton du Plessis uitgewers Bk,
Posbus 547, Cradock, 5880

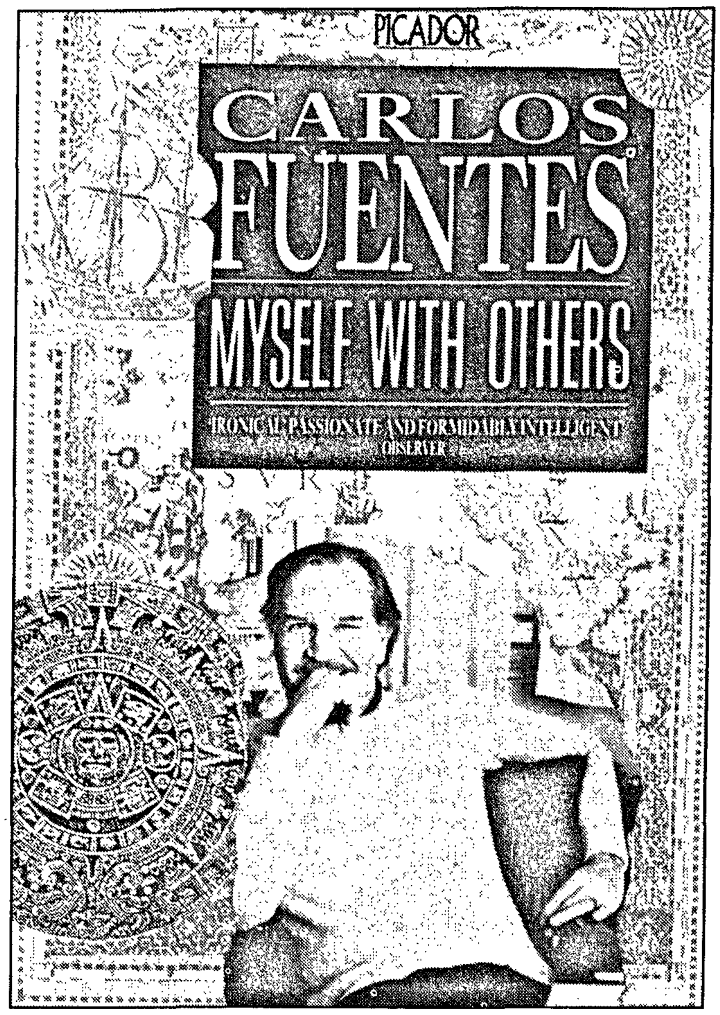

So ver van God en so naby aan Amerika

Die Mexikaan Carlos Fuentes is aan die beurt in MARTIN STEGMAN se gereelde rubriek oor wêreldskrywers

ARME Mexiko - so ver van God en so naby aan Amerika. Carlos Fuentes se hoofkarakters sukkel almal met die probleme waarna die gesegde verwys.

Ná Alejo Carpentier is Fuentes die groot historiese romanskrywer van Suid-Amerika. In sy werk ondersoek hy die geskiedenis van sy land, wat geteister word deur onrus, diktators en 'n skisofreniese persoonlikheid. Hy doen dit met 'n eerlikheid wat ongenaakbaar en aangrypend is.

Fuentes is self 'n toonbeeld van sy mense se dualistiese aard. Hy is gebore in Panama-stad in 1928. Sy pa was diplomaat, wat beteken dat hy in verskeie lande grootgeword het - hoofsaaklik in Noord-Amerika. Hy is opgelei as prokureur, was al diplomaat in Parys en hou hom deesdae besig met lesings aan Noord-Amerikaanse universiteite.

In een van sy grootste boek, The ld Gringo, vertel Fuentes die verhaal van Ambrose Bierce, 'n joernalis wat in diens was van die vader van die Amerikaanse geel pers, William Hearst. Bierce, 'n eiesinnige, morbiede mens, het aan die einde van sy lewe in Mexiko gaan veg saam met die legendariese rebel Pancho Villa. Hy het vermoedelik gesneuwel in 'n veldslag teen die regeringsmagte van die berugte diktator Porfirio Diaz.

Deur die helde van die Mexikaanse revolusie het sy land homself leer ken, sê Fuentes - die baster-Westerse masker het afgeval. Sy Mexiko is die "ander wêreld", die kru, soms genadelose landskap waarheen hy as verwesterde akademikus telkens terugkeer om 'n volledige self tot stand te bring.

Op die vraag hoe hy betrokkenheid en revolusie in die letterkunde sien, kom Fuentes met 'n eenvoudige antwoord: As jy die taal verryk, verrig jy 'n groot sosiale funksie. "Marx knew you could not define the creations of art and literature by the state of the economy or the state of development of material condition knew this - second rate Marxi not... I think that the function writer is simply that of the ma uses language, who creates lan or creates with language. T sufficient to give him or her a cal and social function."

Sy styl is soms dor, maar strakke skoonheid soos die la waarvan hy skryf. Sy sinne soos geharde woestynplante n en daar vurige bloeisels va Spaanse romantiek.

Fuentes se romans kan meer in drie groepe opgedee Vir baie mense is die een realisme van sy eerste boeke the Air is Clear (1958), Th Conscience (1959) en The I Artemio Cruz (1962) die likste.

In Cruz word die dood v sakeman beskryf. Die gedag van die sterwende word inee met sy lewensverhaal. Heri is die vervulling van beg Cruz by geleentheid. Die vind sy suiwering in die verhaal van sy seun, wat vrywillige soldaat in die Burgeroorlog.

Die protagonis kan volg tes net een van twee paaie k hou by die bestaande or uiteinde kranksinnigheid en As hy rebelleer, is sy uite stotenheid en die dood.

Artemio Cruz is 'n weer eersgenoemde. Die ou tira loos en vervreem van sy na des in sy bed. Hy kan die van sy begeerte slegs vin geskiedenis en die van s seun saam te smelt.

Fuentes se tweede fase A Change of Skin en H (albei 1967) - twee selfg troverte boeke. Met Aura Distant Relations (1981) die skrywer self rebellee vorige twee werke - Aura tweede persoon vertel. vreemde, fabelagtige boek wat in 'n eksentrieke ou v gaan woon om haar m voltooide outobiografie Ook in die spookagtige h die mooi jong dogter vrou.

Hoe meer die jong hi die outobiografie lees, ho hy dat dit te ordinêr is liseer te word. Hoe me hy betrokke by sy ver die jong meisie en deu ou vrou. Met die jy-v Fuentes die leser saam o en gee hy 'n onthutse aan sy verrassende slo

In die lang en dran Nostra vat Fuentes s oor Spanje en Latyns A in liriese styl wat volge grens aan oordadighei

Die onverwagte op boek was 'n spioena Hydra Head (1978). 'n naar word op 'n dag a sy naam te vergeet en te word.

Die eksistensiële is nie danig nuut nie nier waarop Fuentes die krisis van 'n land. meer as die moeite v

Vir plaaslike les einde aan parallelle t van Fuentes en ons

Op sy beste vind balans tussen betrok tensiële filosofering

Verder is daar ie sy romantiek en be dat 'n mens sy best lik neersit nie.

Debat tref ook Stet

Ryk Hattingh

IN Oktober 1982 het almal begin stet, en in 1989 stet almal nog steeds.

Die jongste uitgawe van Stet (jaargang 5, nommer 4) het pas verskyn en diegene wat nog enigsins belangstel in die verantwoordelike debat tussen Brink en die literêre noordelike mafia, moet dit nie misloop nie.

Gerrit Olivier, deur Brink as leier van die groepie uitgewys, plaas die verantwoordelike debat in perspektief, wys hoe daar te werk gegaan moet word om verantwoordelik te debatteer, en kom tot die slotsom dat dié debat eintlik geen debat is nie.

Volgens Olivier het daar nou 'n situasie ontstaan "waar die verantwoordelike debat slegs een deelnemer het: André P Brink.

"Brink het die probleme opgelos. Hy het almal reeds gevra, alle boeke reeds gelees. Brink is 'n verantwoordelike man."

'n Mens sou graag wou glo dat die laaste sê in die verband nou gesê is, maar uit Olivier se gevolgtrekking is dit duidelik dat die "gevreesde" noorde nie beheer oor dié dinge het nie.

Verantwoordelikheid ter syde, Stet is weer op straat met bydraes deur onder andere André Mouton, Lenza Summerton-Marais, Willie Adams, PT Mtuze, Conrad Steenkamp, Hans Pienaar, Lucas Malan en Elske Miles. 'n Tekenverhaal deur Ralph Nolte - met as hoofkarakters die wrede Suid-Afrikaanse landskap, 'n ryloper en 'n Citroen - woed hom binne drie bladsye uit, en daar is selfs 'n begripstoets vir diegene wat nooit so gelukkig was om veldskole by te woon nie.

Stet doen verder sy wêreldplig deur - saam met Artikel 19, Manifes 88, Index of Censorship, PEN en andere - 'n beroep te doen op die wêreldmening om al die dreigemente teen Salman Rushdie en sy uitgewers te verwerp.

Stet kos R3.50 in alle verantwoordelike boekwinkels of kan bestel word van STET by posbus 39400, Bramley 2018. Bydraes aan dieselfde adres.

Dis nooit te laat om te begin stet nie.

LUCAS MALAN

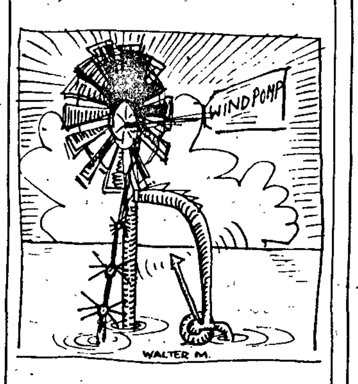

Regs: "windpomp" - 'n illustrasie in die jongste Stet

Koggelaar wys vaderlose Afrikaner

Die Koggelaar, 'n drama deur Pieter Fourie, het in 1986 opspraak verwek nadat dit die Sakruk-prys (R25 000) ingepalm het. Uitvoerings is landwyd gesien, en in 1987 het die stuk die Dalro-prys ontvang. Die drama is onlangs in hardeband uitgegee deur Haum-Literêr. Prys: R17,50 plus belasting

Johan van Wyk

PIETER FOURIE se drama Die Koggelaar begin met die einde: dit is met die selfmoord van die Koggelkaroo-boer, Boet Cronjé. Sy dood bring die koms van die langverwagte reën aan. Dit werk dus met 'n ou, argetipiese gegewe: die lewende offer ter wille van die reën. Vergelyk in dié verband Eugene Marais se verhaal Die Lied van die Reën uit Dwaalstories waar die reënmaker, Jakop Makding, eers moes sterf voordat die reën kon kom.

Maar Boet Cronjé se dood is terselfdertyd die begin van sy spreekbeurt, want hy moet sy "einde en dit wat daartoe gelei het... verduidelik."

Sy spraak word 'n belydenis van skuld: sy skuld teenoor veral sy lyfeiene, sy bruin halfbroer, Anker. Maar dit verwys ook na sy skuld teenoor Knaplat, die ram wat volgens die aanwysings deur 'n swart akteur gespeel moet word en wat simbolies is van die swart bevolking.

Dit gaan dus oor Boet Cronjé se wetteloosheid - sy oormaat aan vryheid manifesteer in sy ontkenning van andere.

Die klag wat Knaplat teen hom inbring, is dat Boet hom nooit geken het nie al was hulle een met die grond. Vir Boet was Knaplat net "iets om getap te word" en die "skaap" met wie Boet kon maak wat hy wou. Knaplat se hele bestaan was ter wille van Boet.

Uit Boet se wetteloosheid ontwikkel sy isolasie, sy waansin en sy opstand teen God. Boet verkeer in 'n paranoïese verhouding tot die werklikheid. Hy sien God, die oorsaak van die droogte en sy materiële ontberinge, as deel van 'n sameswering teen hom. Dit is God wat sy kind Klein-Ben in 'n ongeluk laat sterf het en so 'n voortsetting van die ou orde onmoontlik gemaak het.

Die dood van Klein-Ben is een van die grondoorsake van Boet se opstand teen God, en dit word uitgebeeld in terme van intense psigologiese melankolie; Klein-Ben word die innerlike gespreksgenoot wat Boet aanmoedig in sy stryd met die Almagtige:

"Pa moet God aanspreek, uitdaag. Hy moet water stuur. Hy't my gevat, Hy't Pa se tiende gevat. Nou wil hy die diere vat, die plaas, alles."

Boet leef sy opstand uit deur daagliks na die wolke te skiet. In God het Boet Cronjé die perke van sy eie "wetteloosheid" gekonfronteer. Boet Cronjé wil self God wees. Vergelyk die passasie waar Anker aan Boet sê:" Jy is die groot koggelaar! Jy wil God speel."

Maar ook Boet se aardse vader, Ben, en sy gekleurde halfbroer, Anker, aan wie die plaas Nooitgedacht in die testament belowe word, sweer saam. (Hierdie sameswering van die Vader en die gekleurde broer is miskien allegories van die sosiale prosesse wat vandag aan die ontwikkel is en waarin die tradisionele Afrikaner homself al hoe meer geïsoleer en sonder die ondersteuning van die wet bevind. Die "wetteloosheid" van die Afrikaner word toenemend aan bande gelê.)

Boet se isolasie word verder uitgewerk in die vervreemding wat daar tussen hom en sy vrou ontstaan, en wat lei tot die seksuele aangetrokkenheid tussen haar en Anker.

Die Koggelaar is 'n allegorie van die Afrikaner se historiese posisie vandag; dit gee belangrike toegang tot die ideologiese transformasies wat om die Afrikaner in die Suid-Afrikaanse samelewing afspeel. Dit skep 'n beeld van die proses van ideologiese deprivasie, van die toenemende Vaderlose, en daarom betekenislose, bestaan van die tradisionele Afrikaner.

Dit skep 'n beeld van melankolie wat ontstaan wanneer tradisionele ordeningsprinsipes nie meer inhoud het nie.

Boek oor menseregte beskikbaar

'n BOEK oor die wenslikheid van 'n Handves vir Menseregte in Suid-Afrika is gister deur die Bond vir Burgerregte bekend gestel.

In "Forum Papers: A South African Bill of Rights" word die standpunte van 18 akademici, regsgeleerdes en menseregte-aktiviste weergegee.

Die Bond vir Burgerregte het in Augustus verlede jaar 'n forum-bespreking oor dié onderwerp by die Universiteit van Wes-Kaapland aangebied. Hulle het onder meer tot die gevolgtrekking gekom dat die kwessie in die townships bespreek moet word, wat moeilik is onder die noodtoestand, en dat 'n "regte-kultuur" in Suid-Afrika bevorder moet word.

Die boek is teen R10 beskikbaar van die Bond vir Burgerregte, Posbus 23394, Claremont 7735.

Vanaf bladsy 14

J van Rensburg van Pretoria skryf: Eerstens, baie dankie vir 'n meer realistiese weekblad en deeglike beriggewing.

Slegs een punt van kritiek (en ook 'n voorstel).

Hoewel die teaterresensies van 'n goeie standaard is, kan dieselfde nie gesê word van die inligting oor die musiekaanbiedings nie. Die inligting is dikwels verouderd en foutief.

Neem byvoorbeeld die Thunderdome. Weekliks word presies dieselfde inligting gepubliseer (ook tov die ander klubs) - dit is dat Cinema daar optree. Intussen het tientalle ander groepe ook al daar opgetree.

Tweedens kan u dit ook onder Charles Leonard se aandag bring dat dit nie nodig is om elke week al die fenominale "imports" te resenseer nie - die meeste lesers kan dit (ongelukkig) nie bekostig nie. Daar is heelwat goeie uitreikings wat nie noodwendig hoofstroom-musiek is nie. Waarom het hy nooit Eet Kreef geresenseer nie?

Voorspoed met toekomstige uitgawes.

(Ek probeer met die resensies belangrike strominge in internasionale musiek uitwys. Uiteraard sal daar soms minder bekende en selfs obskure musiekgroepe geresenseer word. - Charles Leonard)

BRIEWE

Waar is Eet Kreef?

Eendag verstaan ons trommetaal

PJ Rossouw van Tzaneen skryf: Hiermee 'n bydrae wat na my beskeie mening kan aanpas by die boodskap wat ons koerant Vrye Weekblad so doelgerig en bekwaam probeer tuisbring.

AFRIKA!
As jy my vra, is ek van Afrika
Sê ek ja-ja-ja, hy's in my bloed
Alles van hom, sleg of goed.
Want hier's ritme en polsende lewe
Wat my verruk, van ekstase laat bewe.
Opkoms van die son oor die woestyne
Stamdanse by die myne
Berge, kranse en klowe
Mites, dolosse en bygelowe
Watervalle, mere groot riviere
Olifante, leeus pragtige wilde diere.
Die pyl en boog in Boesman se hand
Beteken lewe en dood in Kalahari-sand
In die gloed van die vuur
Word met vol maag fees gevier
Laat ons veg vir hul voortbestaan
Wat met hulle gebeur, staan ons ook aan
Hoe bekorend Afrika se vele tale
Lyfversierings met veelkleurige krale
Die romantiek daarin uitgespel
is meer as wat woorde kan vertel.
Daar's mistiek in die boodskap wat die tromme dra
Wat is die vrae wat hul vra?
Waaroor dit alles gaan
Weet alleen hulle wat trommetaal verstaan.
Luister na die kwêlafluit en blikkitaar
Roer hulle ook jou hart se snaar?
Kom saam met my
Waar die mokoros deur die riete gly
Oor die Okavango se waterweë
Met die visarend wat antwoord gee.
Stap die kronkelgange van Namibia se Visrivier
Word bekoor deur die sterrehemel se nagplesier
Waar jy op die sand in slaapsak lê
Wil jy geen beter lewe hê.
So ver as wat my paspoort dra
Wil ek gaan in Afrika
Van Kaap tot Kaïro sal nog kom
Want ek bly in Afrika en glo aan hom
Luister net met oop gemoed
En eendag verstaan ons trommetaal ook goed!

Gedenkwaardigheid of monument?

GS Hofmeyer, Direkteur van Raad vir Nasionale Gedenkwaardighede skryf uit die Kaap: Charles Leonard se berig getiteld "Monumente vir 'n wit geskiedenis" in u uitgawe van 26 Mei noop my om namens die Raad vir Nasionale Gedenkwaardighede verskeie onjuisthede reg te stel.

In die eerste instansie word "monumente" en "gedenkwaardighede" deurgaans verwar.

Die raad vir Nasionale Gedenkwaardighede (RNG) het die wetlike mag om enige gebou, terrein of voorwerp by die minister van Nasionale Opvoeding aan te beveel vir verklaring as gedenkwaardigheid. Die meeste van die sowat 4 000 gedenkwaardighede onder die Raad se jurisdiksie is geboue wat op grond van hul historiese-, argitektoniese-, kulturele- en/of omgewingsbelang geproklameer is.

Die Raad (en die algemene publiek) beskou daarenteen monumente as strukture wat ter nagedagtenis van 'n persoon of gebeurtenis opgerig is. Om-gevolglik 'n monument ter ere van dr Verwoerd met die RNG te assosieer is verregaande.

Soos gemeld, is daar tans sowat 4 000 gedenkwaardighede en nie 400 nie, soos Leonard beweer. Sy ontledings van persentasies en gevolgtrekkings, wat die grootste deel van die artikel beslaan, is dus heeltemal verouderd en onakkuraat.

Daar word in hierdie verband vermoed dat Leonard se artikel gebaseer is op 'n publikasie wat handel oor gedenkwaardighede wat tot 1969 geproklameer is, dws tot en met die totstandkoming van die Raad vir Nasionale Gedenkwaardighede. Die Raad sal met graagte die jongste inligting oor gedenkwaardighede aan hom beskikbaar stel.

Die huidige posisie is onder andere dat alle argeologiese oorblyfsels outomaties beskerm is. Dit sluit duisende rotskuns-terreine naas argeologiese oorblyfsels in wat feitlik uitsluitlik met die bewoners van Suid-Afrika vóór die koms van die Blanke verband hou.

Vrye Weekblad KLEINADVERTENSIES

Om 'n advertensie in hierdie kolomme te plaas, bel vir Gwynne of Karien (011) 836-2151, fax (011) 838-5901, of skryf aan Posbus 42637, Fordsburg 2033. Die spertyd vir kleinadvertensies is 5 nm op die Dinsdag voor publikasie.

Tarief: R10 vir 25 woorde of 'n gedeelte daarvan

PERSOONLIK

Hey Stoffel Botha, Look Here!!!
Had a hard day at the crematorium? Fingers blistered from using the pliers? Screams from the dying really starting to piss you off? Come see a rare thing known as "satire" in a show called "Standup" - Ian Fraser's new one, on Wed, Fri, Sat and Sun, upstairs at the Black Sun at 9.15pm. Be there, the credibility you save might be your own!

Die Takhare vir Vrede sê die enigste konstante is verandering

WOONPLEK

'n Dokter besig met nasionale diensplig soek 'n tuin-cottage in Melville/ Parktown/ Forest Town/ Greenside/ Rosebank-gebied. Maksimum huur: R300 per maand. Skakel 646 8322 na 6nm

Vier showgirls met slaapsakke soek 'n dak oor hulle koppe tydens feestyd op Grahamstad. Ons sal betaal. Bel (011) 648 8489 Catharina

DIENSTE

Probleme met rumatiek (artritis)? Skryf aan Rael Simanowitz, Delkloof Mansions 1, Kloofnekstraat, Tamboerskloof, Kaapstad 8001

Diensplig Adviesdiens. Vir gratis en onafhanklike advies oor enige diensplig navrae. Skakel Durban (031) 301 5663 Richard (w), Pietermaritzburg (0331) 944079 Mark (h), Kaapstad (021) 689 1194 (5.30 nm tot 7.30 nm), Grahamstad (0461) 26067 Rudi (h), Oos-Londen (0431) 27713, Port Elizabeth (041) 56 1483, Pretoria (012) 320 2230 Alice (w), Johannesburg (011) 614 8106 Neil (h) of gaan na die Methodiste Kerk, Pritchardstraat 79 op Dinsdae van 4.30 nm tot 7.00 nm

POWA (People Opposing Women Abuse) is 'n ondersteuning- en inligtingsdiens vir mishandelde en verkragte vroue. Vir meer inligting skakel (011) 642 4345

Kry jy gereeld jou Vrye Weekblad? Indien nie, skakel Jan van den Bos (011) 836 7236

Soek vertaalwerk. Engels na Afrikaans. Redelike tariewe. Bel Annemarie by tel (011) 836 2151 (w) of 726 2285 (h)

Spesiale Aanbod: Stoomskoonmaak van Tapyte en Stoffeersel. Laat jou drie slaapkamers, sitkamer, eetkamer en gang of ses stuk sitkamerstel professioneel diep stoomskoongemaak word vir net R55. Plus gratis vlekverwyderaar en reukverweerder. Bel tel: (011) 724 0784

Bondbuster. Is jou verband besig om jou dood te maak? Betaal jou grootste skuld af in die helfte van die tyd. Jou verband kán afbetaal word - gouer as wat jy dink. Vir verdere inligting bel Rhys Bridger by tel (011) 792 2693 (w) of (011) 792 2136 (h)

Vir 'n alternatiewe transaksie op 'n alternatiewe motor deur 'n alternatiewe verkoopsman. Kontak Nick Wildeboer te Bill Troskie BMW, Welkom (0171) 52591

Woordverwerking: Tik, edit, kwaliteit drukwerk. Tel: (021) 472919

Superleer: Leer 8 keer vinniger. Nuwe tegnieke vir algehele konsentrasie, geheue, doelwitrealisering. Vir toetse, eksamens, skoliere, studente, alle vakke. Effektiewe terugvoer en opvolgklasse. Ook korrespondensie. Skakel (011) 643 4659 of skryf aan: Federated Place 409, Berea 2198

GEBEURE

Die Voëlvry-konsert is vanaand en môreaand om 9 nm in Johannesburg by die Summit Club, hoek van Pretoria- en Claimstraat.

Vrye Weekblad se telefoonnommer het verander. Die nuwe nommer is 836 2151 en die faksnommer 838 5901

Die Wilhelm Knobel-klub vergader vanaand om sewe in die Gereformeerde kerksaal op Potchefstroom om te voelvoel aan die mos teen die mure

MARK

Hoekom kan Swapo nie eerlik wees oor die getal gevangenes nie? Ons is! JA-NEE! Sit hand by! Laat die poppe dans! Spesiale Aanbod Unieke Handgemaakte Porselein Handskoenpoppies teen R32 elk (Volledige stel (4) net R120) Stuur tjek/ posorder na People's Puppets, Posbus 232, Judith's Paarl 2045 (2-4 weke vir aflewering) Dui aan (a)PIK (b)PW (c)TUTU (d)WINNIE. Ons maak ook u gunsteling karakter. Volgende aan die beurt: FW de Klerk

ZONA in Norwood verkoop eksklusiewe inheemse handwerk en kuns

Yeoville Books, Cavendishstraat 36, Bellevue. Tel: 648 2002. Die volgende boeke is nou beskikbaar:. Feministiese literatuur, Faber en Fabertoneelstukke, Suid-Afrikaanse poësie en Afrikaanse skrywers teen baie redelike pryse

Kashgar

KASHGAR Handgeweefde dhurries (gestreepte katoensakke) en silwer juweliersware van Nepal, Indië en Thailand te koop. Winkel 68, The Firs, Rosebank. Tel: (011) 880 3566

Third World Spectator in Melville verkoop die pragtigste handgemaakte vroue en mansklere in die hele wêreld. Skakel Murray by (011) 726 6615

Die nuwe STET 5-4 verskyn einde Mei. Bestel nou by STET, Posbus 39400, Bramley 2018. Die prys is R3,50

Vir Mikro-rekenaars teen die beste pryse asook die beste opvolgdiens, bel vir Paul, Boet of Arrie by PC 2000 (011) 7265885/ 5919

Gedigte - Geloofsbelydenis van 'n Kluisenaar - Clinton V du Plessis, Hardeband R5 (alles ingesluit). Slegs 100 eksemplare. Bestel by Clinton du Plessis-uitgewers BK, Posbus 547, Cradock 5880. tel (0481) 4113

WERK

Vrye Weekblad soek mense wat ons saak goed gesind is om ons te help met administratiewe en promosiewerk vir 'n paar uur per week. Skakel Jan van den Bos by tel 836 2151

JACOB REGOP

HELP OM VERLORE ENERGIE TERUG TE PLAAS DEUR DIE VOEDINGS-VITAMINES WAT VIR NORMALE LIGGAAMLIKE FUNKSIES VEREIS WORD, TE VERVANG

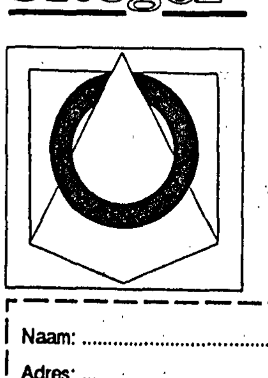

Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 30 kapsules, saam met die koepon hieronder, aan: EMCOR, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel (021) 551-4360

Naam:
Adres:
Poskode:
Telefoon:

OOK VERKRYGBAAR BY JOU NAASTE APTEEK

Moenie jou gewilde strokieskarakters misloop nie!

Vir R60 (AVB ingesluit) kry jy Vrye Weekblad 12 maande lank, en vir R30 (AVB ingesluit) 6 maande lank. Stuur ann Posbus 42637 Fordsburg 2033.

Naam:
Adres:

Tjek/poswissel ingesluit vir R60/R30

Vrye Weekblad

Etiese argumente net pretbederwery

OPSTOPPERS deur Nicky Macdonald

'N MENS ken nou reeds al die argumente vir en teen boks - gewettigde aanranding of 'n wetenskaplike sport, dit maak nie saak nie. Feit bly, met boks kan 'n man ryk word deur 'n ander man se breins te klits.

Maar Dinsdagaand is dit Die Oorlog.

n saam met derduisende taamlik onbloeddorstige mense gaan ek nie die TV-stel verlaat voor Sugar Ray Leonard klaar gespeel het met Thomas Hearns nie.

Saam met Roberto Durant en Marvin Hagler het dié twee boksers vir 'n klomp gevegte gesorg wat die sterkste etiese argumente na pure pretbederwery laat klink.

Hearns is in hul laaste geveg bitter ongelukkig uitgeslaan nadat hy dertien rondtes lank die toon aangegee het. Nie een van die kêrels is meer vandag se kind nie, maar 'n beter boksgeveg is moeilik om te verbeel. Behalwe miskien Dinsdagaand se wenner teen Durant.

En mag dit Sugar Ray wees.

Johnson 'n slagoffer

'n Kort beriggie in 'n plaaslike koerant sê dat Ben Johnson die IK van 'n negejarige kind het. Blykbaar verstaan die arme vent nie eens mooi waarom hy volgende week voor die Kanadese regeringskommissie moet getuig nie.

Persoonlik glo ek die heksejag op die steroïedsterre raak nou vervelig. Johnson is nie die misdadiger nie; hy's die slagoffer.

Die werklike skuldige is die stelsel wat 'n dom, arme man soos Johnson aanmoedig om 'n karikatuur vol pille te word, sodat hy 'n stuk van die borgskap-pie kan kry.

Sou hy steroïedes gebruik het as sy prys 'n lourierkrans was?

Los my gereedskap

Daar is baie klagtes oor Uli Schmidt wat daai Griekwa so gedress het.

Een skrywer vra of Uli ook nou aan 'n "child-by-TV" blootgestel gaan word, soos Burger Geldenhuys destyds.

Wel, synde dat die Griekwa blykbaar vir Uli tussen die bene beetgekry het, verbyster sulke argumente my. Meen te sê, ek is nie 'n pynvraat nie, maar 'n ou kan maar liewer op my kop trap as om my aan my gereedskap rond te sleep.

WP speel weer beter

Die Kaapse winter het ellendig afgeskop. Die oggende was kouer as wat ons dit hier in die beskawing kan verteer, die mooiste meisie suid van die Heksrivier was maar traag om vir my te glimlag en die WP-rugbyspan het gedreig om vanjaar 'n mens se melk suur te speel.

En toe - Soet Saterdag! Noord-Transvaal bly steeds die span om te klop, maar as hulle vanjaar geklop gaan word, is WP die span wat dit kan doen.

Al is die Transvaalse agterspel soms meer tragi-komies as 'n parlementsitting, is die Province driekwarte weer hul ou manjifieke self.

En Mark Russell en Anton Chase het in hul tweede provinsiale wedstryd gewys dat hulle streeptruie waarskynlik vir 'n paar seisoene bespreek is.

Die weer is selfs beter, nou moet die meisie net haar kant bring.

Die Laaste Oordeel word weer kaal ...

MY WÊRELD!

ROME - Sluiers en broeke wat in meer puriteinse tye gebruik is om Michaelangelo se naakfigure in die fresko van Die Laaste Oordeel in die Sixtynse Kapel te bedek, word volgende jaar tydens 'n restourasieprojek verwyder.

Fabrizio Mancinelli, wat in beheer staan van die projek, sê werk aan Die Laaste Oordeel sal waarskynlik in Desember begin as die restourasie van die kapel se koepel voltooi is.

Die Laaste Oordeel is tussen 1536 en 1541 geverf en die vele naakfigure het hewige kritiek in die kerk uitgelok. Pous Clemens VII het dit egter goedgekeur.

'n Paar jaar later is een van Michaelangelo se studente, Daniel de Volterra, aangesê om die naakfigure "aan te trek" as deel van die kerk se veldtog teen losse sedes. Daardeur het De Volterra die naam "braghettone" - die broekmaker - verwerf.

Mancinelli sê enige besluit sal "onderworpe wees aan hewige bespreking". 'n Internasionale Kongres oor die Sixtynse Kapel sal in die begin van 1990 saamgestel word om die volgende stadium van die werk te bespreek.- AFP

Bruidspaar loop deur onder vullis

VALETTA - Ondersteuners van die opposisie Arbeiders Party het 10 polisiemanne gedurende 'n bruiloffees wat deur Malta se eerste minister, Eddie Fenech Adami, bygewoon is, geskiet.

Die betogers het anti-regeringslagspreuke geskree en die bruid - 'n dogter van 'n lid van Adami se Nasionalistiese Party - geslaan en vullis op haar uitgegooi toe sy en die bruidegom die kerk verlaat het.

Die skote is glo gevuur nadat die polisie die onvriendelike skare met traangas uiteen wou jaag.

'n Lid van die Nasionalistiese Party, Guido de Marco, het in 'n televisie-onderhoud gesê nog drie mense is beseer en volgens die polisie het die betogers 'n parlementslid se motor aan die brand gesteek. - AFP

Weermag-koekies vat die koek

WASHINGTON - As die weermag in die VSA gaan koekies koop, neem dit vyftien bladsye om te beskryf wat hulle wil hê.

Die Pentagon se voorskrifte vir hawermout-sjokoladekoekies is gedurende 'n kongressitting deur sen William Cohen van Maine voorgelees. Uittreksels daaruit lees so:

"Die koekies sal goed gebak wees... heeltemal onbeskadig, sonder krake... nie minder as 13,7 gram nie...

"Die deursnee van elke koekie by sy grootste omvang sal van so 'n aard wees om die plasing van elke koekie in sy vereisde gevoerde blik te vergemaklik."

Voorskrifte vir toebroodjiekoekies lees so:

"Elke koekie sal bestaan uit twee ronde basisse met 'n laag vulsel tussen hulle... dit sal goed gebak wees met kleur wat wissel van nie ligter as skyfie 27885 en nie donkerder as skyfie 13711 nie...

"Die kleurvergelyking sal in daglig geskied..." en ja, die koekies sal "goed smaak". - AFP

Prins Charles praat strooi

LONDEN - Is elektrisiteitsrekenings besig om te veel te word vir jou? Neem 'n wenk van die troonopvolger van Brittanje, Prins Charles: brand strooi.

In 'n televisie-onderhoud ter herdenking van Wêreldomgewingsdag het die oudste seun van Koningin Elizabeth II gesê energiebesparing is belangriker as die bou van kernkragstasies.

"Ek belowe jou ek ken mense wat groot bale strooi in 'n brander gooi en sodoende 'n groot huis verhit," het hy gesê.

Hy sê die hertog van Bedford se woning in Woburn Abbey, sowat 80 km noord van Londen, word verhit deur strooi wat in die Abbey se gronde groei.

Hy erken egter dat die omskakeling van verhittingsgeriewe om strooiverbranding toe te laat duur kan wees, maar sê strooiverbranding - 'n verhittingsmetode wat uit die middeleeue dateer - is nie bloot "ouderwets" nie.

Volgens 'n berig in die Daily Telgraph word verwag dat Britte sowat 'n miljoen ton strooi vir verhittingsdoeleindes teen die jaar 2 000 sal gebruik. - AFP

Damgrawer ontdek goue boot

DHAKA - 'n Boer in Noord-Bangladesh het 'n duisend jaar oue ornamentele boot, wat van goud gemaak is en vier kilogram weeg, ontdek toe hy 'n dam gegrawe het.

Abdus Sattar het die boot verlede week in die Debiganj-distrik in die Rangpur-provinsie, sowat 250 km van Dhaka af, gevind.

Die boot, wat nou in die plaaslike regering se besit is, is na raming R140 000 werd. - AFP

Dié week in die nuus

Suider-Afrika

Frederik Van Zyl Slabbert sê in Bonn die tyd is nie ryp om weer tot die parlementêre politiek toe te tree nie. Daar was sterk sprake dat hy die Demokratiese Party-kandidaat op Stellenbosch in die komende verkiesing sou wees.

Die ingeperkte ANC-leier, Govan Mbeki, besoek sy kameraad, Nelson Mandela, in sy "tronkhuis" by die Victor Verster-gevangenis buite die Paarl. Dit is die eerste keer dat die twee leiers mekaar sien sedert Mbeki se vrylating in 1987.

Die ANC, PAC en die SA Kommunistiese Party mag nou wettig opereer in Namibia na die publikasie van 'n proklomasie in Windhoek. Dit beteken dat hulle nou kantore in dié land mag open.

Ná versoeke deur die Regslui vir Menseregte begenadig die minister van Justisie voorlopig twee terdoodveroordeeldes hangende hul tweede petisie aan die staatspresident. Die versoek vir begenadiging van Michael Morris en Desmond Uithaler is toegestaan op grond van nuwe getuienis wat hulle die galg kan laat vryspring.

Moses Mayekiso, vooraanstaande aktivis en vakbondleier, hou samesprekings met die burgemeester van Alexandra, Agnes Poo, oor die behuisingskrisis in dié swart woonbuurt noord van Johannesburg. Dit is deel van 'n veldtog vir "bekostigbare behuising vir almal" wat in Johannesburg begin is.

Honderde swart werkers in die Pietermaritzburg-omgewing bly van Maandag tot Woensdag tuis uit protes teen die moord op die Cosatu-vakbondleier, Jabu Ndlovu. Ndlovu, haar man en dogter is dood ná 'n aanval op hul Imbali-huis. Meer as 1 300 mense is reeds dood in die stryd tussen die UDF/Cosatu en Inkatha in Natal.

Die eienaar van 'n supermark, Arthur Kalogoropoulos, word tot agt jaar tronkstraf gevonnis nadat hy sy huishulp en 'n sakevriend doodgeskiet, en twee vroue verwond het.

Byna al die skole in noordelike Namibia sluit nadat 185 000 Ovambo-leerlinge klasse boikot. Dié boikot, wat in sy derde week is, is uit protes teen die teenwoordigheid van gewese Koevoet-lede in die SWA-polisie en die volgehoue teenwoordigheid van weermageenhede in dié gebied.

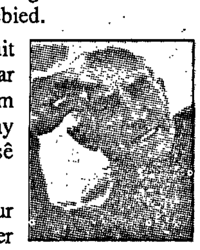

Die 80-jarige Wally Hayward word uit die Addington-hospitaal in Durban, waar hy ná die Comrades-marathon opgeneem is, ontslaan. Sy vrou Bertha weier dat hy volgende jaar weer deelneem. Wally sê hy sal sien.

Die literêre wêreld word geskok deur die moord op die bekende Kaapse skrywer en letterkundige, Richard Rive, die naweek in sy huis in Kaapstad. Hy was 59 jaar oud. 'n Toneelstuk, Buckingham Palace-Distrik Ses, gegrond op sy boek met dieselfde titel, open op 19 Junie in die Baxter-teater.

Zaïre se minister van buitelandse sake, Nguza Karl-i-bond besoek Suid-Afrika en voer samesprekings met PW Botha. Die samesprekings gaan oor die lot van die Upington 14, die situasie in Namibia en Angola, en Suid-Afrika se binnelandse probleme.

Die hoofleier van die Nasionale Party, FW de Klerk, ontken dat daar 'n geheime plan bestaan oor die vrylating van Nelson Mandela ná die September-verkiesing.

Sy vrou, Marike de Klerk, sê aan die NP Vroue-aksie van die Wonderboom-kiesafdeling in Pretoria, dat elkeen 'n "heilige opdrag" het om die NP te bevorder.

Die Suid-Afrikaanse Rugbyraad versoek Fidji, Tonga en Wes-Samoa om in Augustus die gasheer te wees vir 'n Springboktoerspan.

Wêreld

Volgens Amerikaanse intelligensie-verslae is 3 000 prodemokrasie betogers Sondag deur China se Volksbevrydingsleër in Beijing doodgeskiet. Ander berigte sê tot 8 000 is dood.

Die Poolse owerhede erken amptelik dat hulle in die verkiesings vir die wetgewende vergadering deur kandidate van die onafhanklike Solidariteitsvakbond die loef afgesteek is. Hulle beloof om voort te gaan met demokratiese hervormings. 'n Senior lid van die regerende party nooi Solidariteit uit om deel te neem aan 'n breë koalisie.

Die Ajatolla Roeholla Khomeini sterf aan 'n hartaanval. Agt mense sterf en meer as 500 word beseer in samedrommings om hul laaste respek te betoon. Hy word deur Ali Khamenei opgevolg.

Sowjet-leier Mikhail Gorbatsjof kondig 'n dag van rou aan nadat die dodetal in Saterdag se gaspyplynontploffing - wat twee treine in puin gelê het - op 800 geraam word.

Die president van Kenia, Daniel Arap Moi, gebied die vrylating van alle politieke aangehoudenes in sy land, berig die staatsbeheerde radiostasie Voice of Kenya.

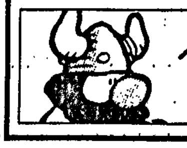

Dik Browne, die skepper van Hägar die Verskriklike en ander strokiesprente, sterf op die ouderdom van 71 in New York.

Vrye Weekblad word uitgegee deur Wending Publikasies Beperk van Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg. Die telefoonnommer is 836 7236. Die posadres is Posbus 42637, Fordsburg 2033.
Die blad word gedruk deur Excelsior Drukkers (Edms) Bpk van Lautreweg 2, Stormill. Dit word versprei deur Allied Uitgewers Bpk van Wepenerstraat 32, Booysens, Johannesburg.

'Nou nog ek glo nie ek het gewen nie!'

Samuel Tshabalala, die wenner van vanjaar se Comrades, het eers in 1986 begin hardloop. Sy voorbereidingsmetodes sal nie in Die Hardloper se Handboek' gevind word nie. CHARLES LEONARD het met hom gaan gesels

Samuel Tshabalala

Foto: Ruvan Boshoff

COMRADES-WENNER Samuel Tshabalala lê weekliks omtrent 560 kilometer af.

Honderd en sestig daarvan met sy hardloopskoene en die ander 400 met 'n taxi tussen sy werkplek op Sasolburg en sy gesin op Frankfort.

"Dít doen ek alles vir my vrou en kinders," sê Samuel, wat Sondag 32 jaar oud word. Hy is in 1957 op die plaas Bloukrans in die distrik Frankfort gebore.

Sy gesin woon in die Namahadi-township buite dié Vrystaatse dorp. Altesaam elf mense woon in sy tweeslaapkamer-sinkhuisie.

Op Sasolburg, waar Samuel by 'n chemiese fabriek werk, deel hy 'n kamer met twee ander mans in 'n enkelkwartier-hostel.

"Ek staan elke oggend vieruur op om te gaan hardloop," sê die vriendelik skamerige Samuel.

"Daarna kom ek terug, stort en gaan werk. Ek eet eers gewoonlik met middagete wanneer ek weer honger is."

"Nee, ek eet niks spesiaal nie. Brood en tee, pap en vleis, hang net af waarvoor ek lus is."

Samuel het eers in 1986 begin hardloop.

"Voor dit het ek niks gedoen - nie eens sokker gespeel nie.

"'n Maat, saam met wie ek by die Spoorweë gewerk het, het my uitgedaag om saam met hom te gaan deelneem aan die Wilge-marathon op Frankfort. Jy sal my nie wen nie, het hy gesê.

"Natuurlik sal ek jou wen, sê ek toe.

"Omdat ek nie 'n licence gehad het nie, moes ek aan die 10 kilometer pretdraf deelneem, wat ek toe maklik gewen het.

"Daarna hardloop ek net. Ek koop toe nuwe hardloopskoene wat ek so bietjie-bietjie afbetaal het. Toe kom die Corki waar ek twee en twintigste uitkom.

"Ek besluit toe om die Comrades te hardloop. Dit was in 1987. Ek hardloop tot halfpad saam met Deon Oosthuizen, maar toe kry ek moeg. Ek het nie mooi geoefen nie en ek hardloop net sommer.

"Deon sê toe vir my 'jy moenie worry nie, jy hardloop nog mooi'. Ek kom toe twee en twintigste uit."

Hierna sluit Samuel by die Spectrum-atletiekklub op Vanderbijlpark aan.

Sy afrigter en bestuurder daar is Manie Snijman, by wie se huis op Sasolburg ek met Samuel gesels.

Samuel sit in "baas" Manie se motorhuis en eet toe ek daar aankom, maar ons verskuif na die eetkamer nadat die huishulp die tafel afgedek het.

In 1988 verbeter sy tye en plekke op die lang pad.

"Ek het die Corki amper gewen, maar my maag het gewerk."

In die Comrades eindig Samuel twaalfde.

Die man, wat ernstig begin hardloop het om ekstra geld te maak om vir sy gesin 'n huis nader aan sy werk te laat bou, is nog steeds in verwondering dat hy vanjaar die Comrades gewen het.

Laggend skud hy sy kop: "Ek het nie gedog ek sal Comrades wen nie. Nou nog ek glo nie ek het gewen nie!

"As ek hardloop, dink ek net aan my familie.

"Ek mis hulle hierso."

Die kamer in KwaZola waarin Samuel bly, beslaan agt vierkante meter.

"Die mense saam met wie ek daar bly, is gelukkig goeie mense."

Elke Vrydag na werk neem hy 'n taxi teen R10 per rit na sy gesin in Namahadi. Maandagoggende vroeg is hy weer terug by sy werk op Sasolburg.

In die beknopte sinkhuisie pryk 'n lourierkrans op 'n wit kombuiskas. "Hy het dit by die werk gekry na die Comrades," sê sy vrou Julia.

Sy kyk skaam weg: "Ja, ek was baie bly toe hy gewen het. En die kinders ook."

Sy en hul sewe kinders het oor die radio gehoor hoe hul pa die mees gesogte marathon in die land wen. Net voor die einde het die kinders na bure met 'n TV-stel gehardloop. Sy het by hulle aangesluit om te sien hoe haar skraal man eerste oor die wenstreep hardloop.

"Die mense in die township het so hard geskree toe hy wen dat mens niks anders kon hoor nie.

"Die witmense in die dorp was ook bly."

Sy glimlag vir haar orrelpypies wat langs die koolstofie staan: "Hulle wil ook nou hardloop soos hul pa."

Hulle sal hopelik die einde Julie hul sinkhuisie - wat met Pep Stores-advertensies uitgevoer is om die ergste koue uit te hou - verlaat om in 'n nuwe huis in Zamdela naby Sasolburg te gaan woon.

"Eers wil ek 'n huis koop en dan sorg dat my kinders beter as ek leer." Samuel het net standerd twee geslaag.

"Ek sal eers later dink oor 'n kar."

Samuel is die dag na die Comrades deur 'n fabrieksbussie by sy huis in Namahadi afgelaai waar hy skouerhoog deur die juigende gemeenskap rondgedra is.

Sy vrou het vir hom 'n Bybel as geskenk gegee.

Hy is 'n prediker in die Zionist Christian Church.

Hy dra 'n ZCC-lapelwapen op sy sweetpak.

"Ek gaan altyd kerk toe want die Here het my gesond gemaak. Ek was baie siek en Hy het my gehelp."

Dié seun van 'n plaaswerker is verstom oor die gevolge van sy oorwinning: "Ek het gedink ek wen vir my en my kinders, maar ek het vir baie mense gewen. Ek sien baie mense is bly oor daai ding.

"Dit maak my skrik. Mense kyk na my op straat en vra 'Is jy nie Samuel nie?', en dan sê hulle dankie vir my.

"Ek het gedog dit is soos enige marathon," sê die eerste swart wenner van die Comrades.

Hy het baie respek vir Bruce Fordyce, wat nie vanjaar deelgeneem het nie.

"As hy gehardloop het, sou hy my gewen het.

"Volgende jaar gaan ek weer hardloop, maar as Bruce daar is, gaan hy dit vat."

Hy het ook sy oog op die Standard Bank 100 km volgende jaar op Stellenbosch.

Sy styl lyk ideaal vir 'n wedloop soos dié. "Ek hardloop net een spoed van begin tot end."

Samuel en sy afrigter gaan Woensdag Pietermaritzburg toe om sy goue medalje te gaan haal. Die Bybel wat hy by sy vrou gekry het, was egter die belangrikste geskenk, sê Samuel.

Een van die pryse wat hy gister by sy werk gekry het, was 'n geredigeerde video-opname van die wedloop!

"Baas" Manie staan nader. Dit het tyd geword om terug te gaan fabriek toe waar Samuel "trokke laai en die stoor vee."

Hy groet op Afrikaans - Samuel is enige eentalige Engelse joernalis se nagmerrie - en sê: "Hardloop is net soos werk.

"As jy hard werk, word jy moeg, maar dis lekker."

Samuel Tshabalala voor sy huis ná die moordende Comrades.

Foto: Ruvan Boshoff

Die eindfluitjie vir sportisolasie?

Charles Leonard

SUID-AFRIKAANSE sportgeskiedenis word op 15 en 16 Julie in Johannesburg gemaak.

Een van die belangrikste sportkonferensies nog - wat die pad vir Suid-Afrikaanse sportmense terug na internasionale deelname kan oopmaak - word dán onder leiding van die National Sports Congress (NSC) en die Universiteit van die Witwatersrand se Sportraad by dié universiteit gehou.

Meer as 400 afgevaardigdes van regoor Suid-Afrika is uitgenooi om te help skep aan 'n nuwe sportbeleid vir die land. Vooraanstaande verteenwoordigers van nasionale sportliggame, die NSC se tussentydse komitees, Cosatu, vroue-en gemeenskapsorganisasies, kerke, universiteite, onderwysliggame, jeugbewegings, die Namibiese Sportraad, Sacos, die diplomatieke diens en die belangrikste sportborge, is genooi.

Die tema van die konferensie is: Na 'n gedissiplineerde, gesonde sportbeweging in die voorbereiding van 'n post-apartheid Suid-Afrika.

Deelnemers is onder andere John Baxter van Wits se Sportraad, Kgalema Motlanthe van NUM, Solomon Morewa van die SA Soccer Association, Mluleki George, die sameroeper van die NSC, Ebrahim Patel en Silas Nkanunu, president en vise-president van die Suid-Afrikaanse Rugby-unie (Saru), Rama Reddy van die Sokkerfederasie en Krish Mackerdhuj, baas van die nie-rassige Suid-Afrikaanse Krieketraad.

George van die NSC sê dit is die eerste poging om alle sportmense in die land die geleentheid te gee om saam om een tafel te sit en te praat oor 'n post-apartheid Suid-Afrika.

Die NSC het reeds op streeksbasis in Oos-Kaapland en Natal begin om sportmense van alle oortuigings by mekaar uit te bring.

Dié liggaam was ook die dryfveer agter die vier Suid-Afrikaanse sokkerliggame se verbintenis tot die vorming van een nie-rassige liggaam.

Op die konferensie sal ook besluit word oor die amptelike nasionale stigting van die NSC.

Kenners meen dit is die eerste stap na werklike nie-rassige sport in Suid-Afrika en dat dit die poorte na oorsese sportvelde wawyd vir ons land kan oopmaak.

VRYDAG

Bylaag tot Vrye Weekblad, 9 Junie 1989

Die son kom op vir Afrika-kultuur

CHRIS DU PLESSIS

MIRIAM MAKEBA het sowat drie dekades gelede een van Mackay Devashe, die bekende saksofoonspeler en komponis van Sophiatown, se liedjies geneem en daarvan 'n internasionale treffer gemaak. Die lied was Lakuthshon' Ilanga wat tegelyk "sonsondergang" en/of die "begin van 'n nuwe era" beteken (seker afhangende van die bui waarin jy verkeer).

Dit het die skrywer Mothobi Mutloatse meer as agt jaar gevat om die lied en die konsep in 'n verhoogstuk te verwerk. Die vrugte van sy arbeid (met die dieselfde naam as die liedjie) kan van dié week af by die Markteater Warehouse gesien word.

Mutloatse die besturende direkteur van die uitgewery Skotaville, het die projek met behulp van die Sakhile Arts Commune aangepak. Die stuk is 'n tipe "doku-musiekspel" - 'n musikale huldeblyk aan ons township jazz-legendes van die vyftigerjare sowel as 'n herlewing van Afrika-weergawes van ons geskiedenis.

Mutloatse beskryf dit as 'n "Cultural Visitation" van ons land en sy musiek met 'n klem op die "spirituele ontwikkeling" van die kultuur. Die regie word deur James Mthoba behartig.

Die eietydse tema wat deur die toneelspel vloei, is van 'n groep musikante wat in die tronk 'n musiekgroep wil vórm.

'n Trio van musikante, Thayima, met die ghitaar en saksofoonspeler Bekhi Khoza (wat as akteur optree) aan die spits, sal meer as twintig deuntjies uit die Suid-Afrikaanse goue era van jazz-mbaqanga (van musikante soos Dollar Brand, Makeba, Hugh Masekela, Caiphus Semenya en die oorlede alto-saksofoongenie Kippie "Morolong" Moeketsi) uitvoer.

Drie deuntjies wat geskryf is deur die groep Sakhile se basspeler Siphu Gumede is ook op die lys.

Khoza, 'n linkerhand-ghitaarspeler, het ook die musikale regie en verwerkings waargeneem. Hy is glo ewe tuis met "fusion"-jazz as met tradisionele Masakanda-musiek. Die blinde trompetspeler Mhlupeki Mohajane moet ook glo goed dopgehou word volgens Mutloatse. Al die musikante lees musiek en is bloedjonk. Die skrywer noem hulle "lighties who stay away from the bottle".

Deur die tradisie van mondelinge vertelling word dele van die Suider-Afrika se geskiedenis oor die afgelope 300 uitgelig met 'n klem op die religieuse aspekte. Gehore sal "ander" weergawes van verhale soos dié van die vroeë 18e eeuse Xhosa-siener Makana sien - sowel as 'n ander weergawe van die verwikkelde geskiedenis van die Kaapse Maleiers.

Makana se "gees herleef" in die stuk saam met dié van 'n geesgenoot met die naam Tuanguru, 'n "siener wat onder die Hollandse koloniale magte in Java deurgeloop het.

Hy was ook vir 'n ruk op Robben Eiland," sê Mutloatsei. "En hy het die eerste moskee in Suid-Afrika in Dorpstraat gestig..."

Die hoofrolle (in die drama) word vertolk deur Owen Sejake, Sol Rachilo en twee lede van die Sophiatown musiekspel: Patrick Shai en Arthur Molepo.

'n Langspeler met die opvoering se musiek is vandeesweek uitgereik.

Kevin Harris, die regisseur van die dokumenter The Cry of Reason oor die lewe van Beyers Naudé - wat hier verbied is en vanjaar 'n Oscar-nominasie ingepalm het - is van plan om 'n rolprentweergawe van Lakutshon' iLanga te skiet.

Bo Petersen soos sy lyk in die nuwe Berkoff-stuk wat deur Kruik opgevoer word: From My Point of View. Die stuk gaan oor die milieu en emosies van 'n vrou uit die werkersklas. Steven Berkoff is reeds in Suid-Afrika bekend vir sy opwindende, energieke stukke Greek, Decadence, West, Kvetch en The Fall of the House of Usher. From My Point of View word vertolk deur Petersen en Mark Hoeben, onder spelleiding van Johan Esterhuizen, bygestaan deur Lorraine Bellamy. Die choreografie word behartig deur Jeanette Ginslov. Ontwerpe deur Birrie le Roux, beligting deur Malcolm Hurrell en musiek deur Johan Cloete.

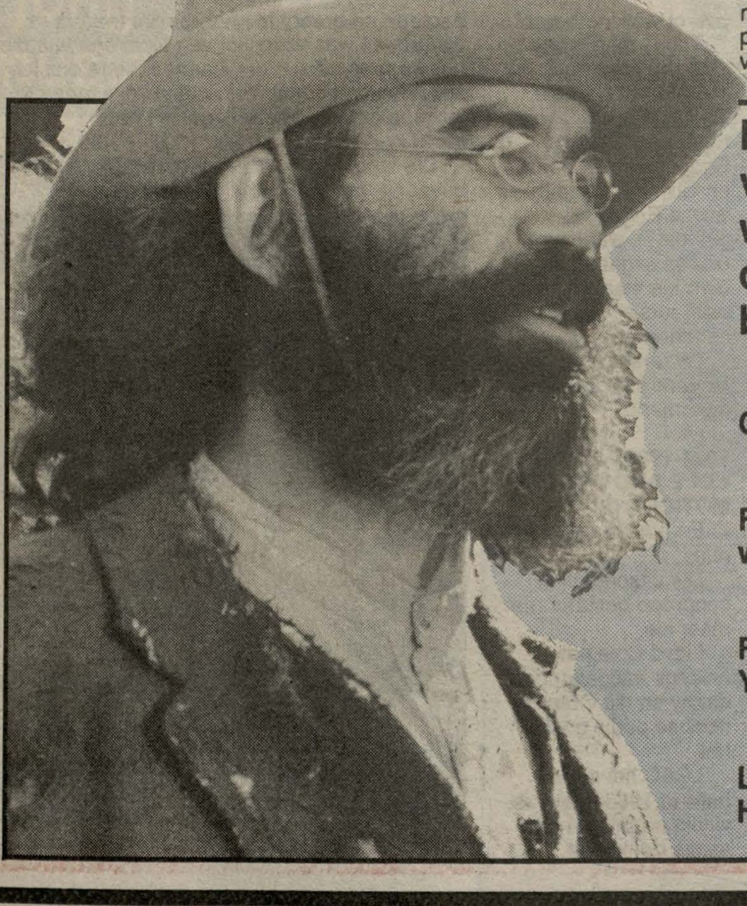

In *Arende* hou Kortgiel van piesangwyn. In die werklikheid is Chipi van der Merwe 'n buitelugmens — 5

Carmen in die Kaap — 2

Rikky and Pete: Australiërs tref weer die kol — 5

Rooikop bitterbek soutie van Yeoville staan weer op — 3

Lloyd Cole sorg vir kommosie. Haakvas — 2

LATE-NITE ALS

Milpark
(agter Holiday Inn)
(011) 726-3412/8609

SPESIALE VROEGAAND AANBOD

25% AFSLAG OP VOOR-TEATER AANDETE
(uit teen 8NM)

Oop van middagete tot baie laat sewe dae per week

Vurige, vaardige Carmen

Carmen

Deur die Kruik-balletgeselskap. Choreografie: Veronica Paeper, in die Nico Malan.

CATHERINE DU PLESSIS

'n BALLETWEERGAWE van Bizet se Carmen is feitlik verseker van sukses. As vertrekpunt is daar die bekende musiek en die verhaal van liefde, verraad en bloed: die fondament vir 'n vollengte ballet is klaar gelê, ryp vir 'n Veronica Paeper om choreografeer.

Kruik se resultaat is 'n produksie wat as geheel die vurigheid van Spanje weerspieël, maar nie heeltemal die hoogtes bereik wat 'n mens sou verwag het nie.

Die ensemble danse is vaardig gechoreografeer, sodat die verhoog lewe. Paeper slaag goed daarin om die Spaanse element in balletvorm vas te vang - alte dikwels is Spaanse danse in 'n ballet net 'n flou en afgewaterde weergawe van die oorspronklike.

Carol Kinsey as 'n blonde Carmen vul die verhoog met haar wulpse teenwoordigheid, sodat haar noodlottige aantrekkingskrag vir mans heeltemal verstaanbaar is.

Johan Jooste se Don José is tegnies goed, maar te seunsagtig om die drif van 'n aristokratiese Spanjaard oor te dra.

In Carmen en Don José se hartstogtelike pas de deux, wanneer sy probeer om hom te verlei, sou mens graag meer finesse en nuanses wou gesien het. Carmen se kostuum kon ook meer guitig en aanloklik gewees het - mens dink by voorbeeld aan die nommertjie wat Zizi Jeanmaire in Roland Petit se weergawe gedra het. In die finale pas de deux tussen Kinsey en Jooste was die emosie aangrypend en dit het 'n bevredigende klimaks tot die ballet gevorm.

Peter Cazalet se strak dekor weerspieël die somberheid van die verhaal.

Die beste teater teen net R1

DIE Eerste Nasionale Bank het R40 000 tot die koste van 3 000 sitplekke in agt opvoerings gedurende Junie geskenk. Die doel is om opvoerings van Truk en die Nasionale Orkes toeganklik te maak vir mense wat nog nooit die voorreg gehad het nie.

Rotariërs van Johannesburg en Pretoria stel kaartjies beskikbaar aan skoolkinders en studente van alle rasse asook verskeie liefdadigheidsorganisasies teen slegs R1 per kaartjie.

Die geld sal gebruik as Eerste Nasionale Bank-studiebeurse vir minderbevoorregte studente in die uitvoerende kunste. Opvoerings wat reeds hierdie maand sô geborg is sluit 'n simfoniekonsert deur die Nasionale Orkes, die teaterstukke Little Foxes, Giseli en Die Storm, en 'n kontemporêre musiekopvoering, Jazz for You, in.

Vanaand om 18h00 kan kaartjies vir Kerslig, Vers en Melodie by die Arena Staatsteater en môreaand om 20h00 Janice Honeyman se Hard Times (Dickens) by die Adcock-Ingram Windybrow teen dié pryse bekom word. Dieselfde geld vir Sondag se opvoering van Rigoletto by die Opera Staatsteater om 15h00. Tree in verbinding met die naaste Rotariër-klub vir meer inligting.

Tonikum teen verveeldheid

Claire Johnston van die kwela-swing groep Mango Groove wat vanaand by Idols optree met die loods van die nuwe tydskrif City Late! City Late is die eerste en enigste ordentlike poging om Suid-Afrikaners van verveeldheid te red. Losweg gegrond op die formaat van die Londense "What's On" vermaaklikheidspublikasies soos City Limits en Time Out, bevat City Late die volledigste lyste van al die flieks, teater, musiek (klubnuus, "live"-optredes, nuwe plaatresensies en musikant-skinder), TV-hoogtepunte, beste drinkgate, eetplekke, nuwe boeke ens, sowel as onderhoude (Sean Taylor praat in die eerste uitgawe met Athol Fugard) en 'n groot verskeidenheid artikels wat nuwe lig werp op die kulturele chaos van hierdie landjie van ons. Ignoreer dit en gaap jou dood.

dié week by die
MARK-TEATER

MARK-TEATER
Maan - Vry: 8nm
Sat: 6.00nm & 9nm
MY CHILDREN! MY AFRICA!
Regie deur Athol Fugard
Met John Kani, Kathy Jo Ross en Rapulana Seiphemo. Open 27 Junie om 8.00nm

UPSTAIRS-TEATER
MAN TO MAN
met Elsabé Zietsman
Maan - Vry: 8.15nm
Sat: 6.15nm & 9.15nm

DIE LAAGER
Maan - Vry: 8.30nm
Sat: 6.15nm & 9.15nm
BIG BOYS
Regie deur Gerrit Schoonhoven

WAREHOUSE BY DIE MARK
LAKUTSHON' ILANGA
Maan - Vry: 8nm
Sat: 5.30nm & 9.15nm

KIPPIES BY DIE MARK
Dins - Don: 8.30 (Ingangsfooi R6)
Vry - Son: 8.30nm (Ingangsfooi R8)
RUSH HOUR

MARKGALERYE
Groot Galery
Wayne Bather
Beelde op metaal
Klein Galery
Alf Khumalo
Foto's van vroue uit 'n fotograaf se portefeulje

EKSPERIMENTELE MUUR
John Inglefritz
Foto's

Telefoon 832-1641
Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040
Onthou die snuffelmark elke Saterdag van 9vm tot 4nm op die Mary Fitzgerald-plein

Vriendskap in die tronk

DIE Big Boys: Thulani Gxubani, Zane Meas, Chris van Niekerk en Jamie Bartlett. Dié stuk, geskryf deur Charles Fourie en geregisseer deur Gerrit Schoonhoven, was die wenner van die 1988 Amstel Playwright of the Year-toekenning. Dit speel af in 'n polisiestasie op die platteland waar twee jeugdiges, een swart en een wit, 'n sel deel. Solomon (Gxubane), is daar om politieke redes. Daniel (Bartlett), 'n rebel-agtige hoë-middelklas produk, het sy ma se motor onder die invloed bestuur. Big Boys het gisteraand by die Laager-teater by die Mark begin.

HAKKAS

Charles Leonard

Dr McLeod's ruk jou reg

Plate word beoordeel op 'n skaal van 0 tot 10

FOOTSTEPS AND HEARTBEATS - RORY MCLEOD (9)

"Terneergedruk? Is jou wêreld donkerswart as gevolg van inflasie, frustrasie, noodsituasie, die SAUKorporasie?

Dr McLeod's is die oplossing: Een dosis en jy is in 'n goeie bui. Onmiddellik!

Sy spesiale mengsel van skotige bekfluitjie, guitige akoestiese kitaar, ritmiese vingerklappe en voetstampe, baldadige banjo, diep dubbelbas, vatso! pensklavier, fynvoet mandolien en luilekker Cockney-vokale, maak sommer die hele ou wêreld weer reg!"

'n Advertensie vir Footsteps and Heartbeats kan só lyk.

McLeod trakteer ons op Roots-musiek. Die soort waarvan Taj Mahal en Ry Cooder die baanbrekers was en nog steeds is, en wat vandag kunstenaars soos Tanita Tikaram, The Pogues, Los Lobos, 10 000 Maniacs en The Proclaimers aan die voorpunt het.

En McLeod natuurlik.

Hy is voorwaar 'n meester met die mondfluitjie - wat sy blueserige kitaar goed komplimenteer.

Sy stem is akrobaties veelsydig. Wanneer hy nie gewoon sing nie, dien dit as "instrument" saam met lepels, enkelklokkies, voetstappe, die darabuka en hartkloppe!

Sy lirieke is pittig. Op Till I Don't Know Who I Am: "I love you till it has no meaning/ I love you till the floor is the ceiling", en "My love will last as long/ As long as dust in the wind/ As long as a pair of walking boots".

Tog is dit nie net soet klein nikshede waaroor hy sing nie. Op snitte soos Collectorman en Singing Copper klim hy boots en all in op 'n kapitalistiese Engeland (wêreld?), waar arm mense uitgebuit word deur die staat en sy buitbeursie bondgenote.

"Waarskuwing: Dr McLeod's is gewoontevormend!"

1984-1989 - LLOYD COLE AND THE COMMOTIONS (8)

En nou vir die slegte nuus.

Dié uitsonderlike popgroep bestaan nie meer nie.

Lloyd Cole het onlangs aangekondig dat hy en die Commotions se paaie geskei het.

LC&C het sedert hulle in 1983 gestig is, vinnig naam gemaak as die denkende persoon se groep. In die proses was hulle ook kommersieël suksesvol met drie langspelers en 'n hele string kortspelers.

Die langspeler bevat 14 van hul grootste treffers verpak in een van die aantreklikste omslae wat ek in 'n lang tyd gesien het.

1984-1989 is 'n goeie manier om afskeid te neem.

Lloyd Cole sonder The Commotions

ZietsMAN-alleen op verhoog

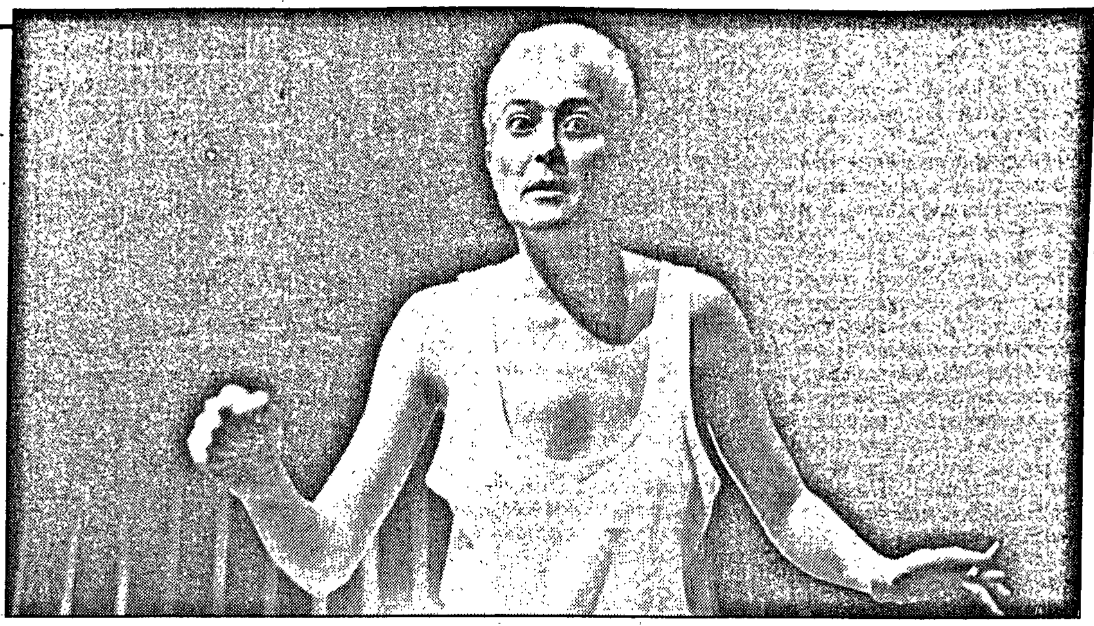

Man to Man
Upstairs by die Market
Met Elsabe Zietsman

CHRIS DU PLESSIS

TYDENS die gebabbel in die voorportaal ná Elsabe Zietsman se eenman/vrou vertoning van die bekende Duitse dramaturg Manfred Karge se Man to Man, het dit uitgekom dat Karge blykbaar die drama geskryf het vyf jaar vóór hy die oorspronklike berig gesien het waarop die stuk gegrond is.

(Die berig is oor ene Ella Gericke wat tydens die depresssie aan die einde van die Weimarjare haarself as haar man Max vermom het en as arbeider gewerk het).

Toe Karge van die storie hoor, was hy verbaas dat iemand vir so lank so goed kon toneel speel. "I'd assumed that keeping the artifice so flawlessly for so long was purely the prerogative of art," het hy gesê.

Ten spyte van wat werklik gebeur het, het Karge sy volle "prerogatief" as kunstenaar gebruik om die lewe van Gericke as man te skets.

Karge se karakter trou byvoorbeeld nie (die regte Gericke het - as Max - met 'n vrou wat twee kinders gehad het in die landroshof getrou). Sy gee wel haar paspoort aan 'n vrou wat haar - as Max - die hof kom maak. Die vrou is 'n "red" of kommunis en 'n vlugteling voor die Nazi's wat op haar verlief raak. Met haar progressiewe verdwyning in die manlike heelal word sy ook met ander kwessies, soos die van diesplig, gekonfronteer.

"I gradually realized that a vote for Hitler would mean a vote for war," sê Zietman se karakter. "And war means conscription". Sy word wel 'n tronkbewaarder.

Jacke Wie Hose (letterlik "Like Jacket Like Trousers", wat hier as Man to Man opgevoer word) is vir die eerste keer in 1987 by die internasionale toneelfees in Edinburgh opgevoer en daarna by die Royal Court teater in Londen waar Tilda Swinton die rol van Ella/Max Gerricke vertolk het. Die Royal Court-opvoering se regisseur het Swinton se karakter 'n sterk vroulike aanslag gegee. 'n Mens wat deur omstandighede GENOODSAAK word om deur haar kors van vroulikheid te bars om te oorleef. Haar fragiliteit en desperaatheid word, in 'n wêreld waar sy duidelik ontuis voel, dus gedurig beklemtoon.

Die span van Maralin van Reenen (regie) en Zietsman het verkies om op die animus van die karakter te konsentreer (Karge het geen verhoog of produksie-voorstelle in sy geskrifte gelaat nie, so hulle is byna totale vryheid van interpretasie gelaat).

Zietsman se karakter (en Zietsman?) kom uit die staanspoor redelik macho voor en lyk heel tuis in die bier-bewelmde, knoffelasem wêreld van die destydse "Duitse Man" tydens haar terugflitse. Selfs wanneer die vroulike oerdrang (dié van kinders baar) die animus tydelik oorheers, is duidelike manlike "trekke" opvallend. En as Ella paradoksaal genoodsaak word om haar vroulikheid te openbaar om te verhoed dat sy as droster veroordeel word en deur die blootstelling deur soldate verkrag word, word die Jungiaanse rolle-kontras steeds onderbeklemtoon.

Of dié aanslag doelbewus was of nie, dit werk in terme van die energie waarmee Zietman die rol speel.

Nadia Cohen se stel wat die oneindigheidskurwe goed tot pondok verhef, beklemtoon derselfdertyd die ietwat kil, emosielose atmosfeer van die karakter se noodlot. En Klaus Nomi se musiek dien ook as voldoende refleksie van die vroeë tagtiger Duitse "fabriekpunk" wat nog gereeld in kontemporêre Europese "Weimar"-produksies en Brecht (Karge se groot invloed) die toon aangee.

Die angs en skisofrenie wat deur 'n rollewisseling van so 'n skaal veroorsaak word, word tydelik onderbreek deur brokkies lighartigheid, wat dalk geïmproviseer is.

Dit het vir 'n oomblik gelyk of Zietsman per ongeluk op die implement wat sy as Max vir 'n penis gebruik (die regte Gericke het blykbaar 'n hasepoot voor by haar broek ingeprop) gaan sit het. Gaan sien dit in elk geval - as jy mans genoeg is.

Sandy Schultz en Claire Berlein wat saam met Paul Savage die kabaret Naff Enuff aanbied by die Black Sun. Dié kabaret is net bedoel vir fynbesnaarde mense wat 'n effens simpel musieksmaak het. Dis ook jammer van die Amerikaanse aksente wat uit dié onskuldige bekkies kom. Maar die akteurs geniet die vertoning gate uit en enige mens kan ook stilletjies saam met hulle wegbreek uit 'n ongevoelige wêreld - solank die sinici saam met wie jy werk jou nie volg nie, en jou dus nie kan uitlag oor jy van sulke hartroerende musiek hou nie. Die Naff in die titel beteken niks meer nie as fynbesnaarde nerd. Kom kyk hoe speel Paul klavier met sy skoene. Kyk na Clair se bril. Sien Sandy se bene.

'Die Nazi's het Wagner gehad'

Stand up, aaneenlopende kabaret deur Ian Fraser by die Black Sun, in voorbereiding op die Kunstefees in Grahamstad

Victor Munnik

DIE Nazi's het darem Wagner gehad... maar daar is iets so, hei man, so uiters onkoel aan ons eie politieke krisis.

Dit besef 'n mens as jy luister na die verhaal van hoe die kerk - die kerk ja, wat kinders sulke bangmaakstories vertel, oor sonde en skuld - sekere priesters wou beskerm en daarom moes toelaat dat majoor so en so se smeerveldtog teen tannie Winnie...

Nee, kannie waar wees nie.

Of dat Stoffel foto's van joernaliste wat hy kortgeknip het, mee vroetel wanneer hy in sy binnekamer...

Kan tog ook nie, maar gee Ian Fraser 45 minute en 'n gehoor by die Black Sun en jy begin glo dat daar iets uiters onkoel is aan die werklikheid self.

Soos die werklikheid van 'n bataljon in Namibia, rystoele, kunsbene glasoë de hele godskreiende lot, wat deur hul bev of toegespreek word. "Ja julle kan almal plastiese snykunde kry... Gee dadelik Steenkamp se been terug!"

Hy betrek die luisteraar deur insinuasie. Kan dit wees dat Stoffel of Rosie voor die kameras...?

Fraser se galgehumor is die beste soort: dit spruit uit morele verontwaardiging. Sy fantasie mag 'n siek snykant hê, sê hy vir ons, maar die werklikheid is nog erger.

Dis vreemd aandoenlik om te kyk hoe dié rooikop bitterbek die lyk van die demokrasie op die verhoog sleep en dan die wonde lek.

Rough stuff, maar dit is al amper die vierde noodtoestand, en dit gaan swaar met die skape in die Uniegebou (soos u in die vertoning sal hoor. Moenie dit misloop nie.)

Fraser sluit sy vertoning af met 'n aanhaling uit Shakespeare se Julius Caesar.

Baie mooi en baie gepas. Maar dink hy ons ken almal die stukkie uit ons kop, en ons sal verveeld raak as hy dit stadiger sê? As hy enigiets stadiger sê?

Ontspan man, jy is ons beste stand up comic.

Die bitterbek rooikop Engelsman van Yeoville, Ian Fraser

Beurse vir jong musici

DIE name van die ontvangers van die Adcock-Ingram Studiebeurse vir bywoning van die Nasionale Jeugorkeskursus wat van 5 tot 15 Julie in Bloemfontein plaasvind, is bekend gemaak.

Die beurse word aan belowende jong instrumentaliste beskikbaar gestel om professionele opleiding in orkesmusiek te ontvang en dek ook die reisgeld. Die ontvangers is: Ashley Ross van Kaapstad (klarinet), Sheilagh Caraher van Grahamstad (tjello), Kutlwano Masote (tjello) en Melale Mantu (viool) van Johannesburg en Adri Naudé (viool) en Esther Delport (viool) van Pretoria.

Die Jeugorkeskursus vier vanjaar sy 25-jarige bestaan. Sowat 250 jong instrumentaliste - van hoërskoolouderdom tot 24 jaar - sal die kursus bywoon. Oudisies word aan die begin van die kursus gehou om die musikante in vier orkeste te plaas. Van SA se voorste musiekinstrukteurs in die verskillende instrumente sal die onderrig gee.

TRUK-TONEEL

CHRISTINE
met Cobus Rossouw en Sandra Prinsloo
Momentum, Staatsteater Pta 26 Mei - 17 Junie

THE LITTLE FOXES
deur Lillian Hellman
regie: Terrence Shank
met Dorothy-Ann Gould, Jacqui Singer & Sean Taylor
Alexander-Teater, Braamfontein 23 Mei - 17 Junie

DIE STORM
(The Tempest) deur William Shakespeare
regie: Dieter Reible
met Louis van Niekerk, Peter Se-Puma
Drama, Staatsteater Pta 24 Mei - 17 Junie

Bespreek by Computicket

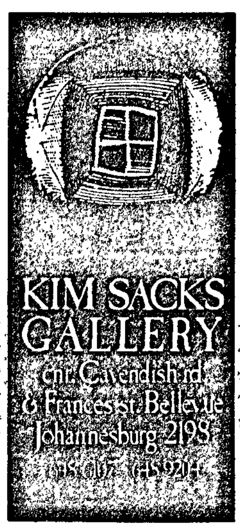

Ons verkoop die allerbeste inheemse handwerk en kuns

ZONA

Ons rare artikels is 'n fees vir die oog én die sak

Grantlaan 64, Norwood. Tel: (011) 728-4154

Jameson's
95A COMMISSIONER ST. JHB

Vry, Sat & Son: Simba Morri

Dins, Woens & Don: Wire to the Floor

Tel: 836-6002/838-1769

Is varkvleis altyd wurgvleis?

'n GROOT liefhebber van varkvleis is ek nie. As ek aan varkvleis dink, dink ek aan wurgvleis.

Dink maar aan al die varkbraaistukke wat jy in Engelse "carveries" kry - die kartondroë vleis wat jy afwurg tensy jy dit met een of ander sous doodgooi.

"Carveries" waar jy dikwels soveel kan eet as jy wil, is 'n onding: ons is nou maar 'n ou nasietjie van vrate. "Ons eet goed" beteken "ons oorvreet onsself", en dit is doodgewoon onbeskaaf om jouself te ooreet. My oorle oupa het altyd gebid: "O Heer, bewaar ons van de overdaad," maar die tafel was altyd gepak met 'n groot verskeidenheid kos.

Ewenwel, dis baie jammer dat varkvleis gewoonlik droog is. Ek dink varke in Suid-Afrika word hopeloos te laat geslag. Die winsmotief praat harder as enigiets anders. Jy kry baie meer geld vir 'n volgroeide vark as vir 'n jong vark: punt.

Selfs super-varkvleis is dikwels droog en die naam super nie werd nie.

Maar as ons van jong varke praat wat nog nie volgroei is nie, verander die prentjie drasties. Hulle vleis is sappig en sag. En hoe jonger hoe beter. (Ek praat nie eens van 'n speenvarkie nie: dis die gode se eie baba.)

Dis baie moeilik om die vleis van jong varkies in die hande te kry. Maar bel maar ses of agt slagters: dis die moeite werd om die vleis te soek. In Kaapstad het ek dikwels jong varkvleis by die "Swiss Butchery" in Vredehoek gekry. Soek vir jou so 'n slagter.

Die resep wat ek vandag bespreek, het sy oorsprong in Wes-Indië, en staan as Jamaikaanse Vark-Frikassee bekend. Dis heerlik, en moenie dink varkvleis kombineer nie goed met speserye soos kaneel en neutmuskaat nie.

Die bestanddele is:

'n half-kilo klein varktjoppies van 'n jong vark
2 groterige ryp tamaties
1 medium ui
1 huisie knoffel
'n bouquet garni wat bestaan uit 1 takkie vars tiemie, 'n lourierblaar, 'n paar takkies pietersielie en 'n klein stukkie seldery, wat alles met 'n garingdraad aanmekaar gebind is 'n halwe stokkie kaneel
'n knypie neutmuskaat
2 piesangs
2 eetlepels koekmeel
'n paar eetlepels droë witwyn
2 eetlepels olyfolie
20g botter
sout en peper

Voorverhit die oond tot 150 grade Celcius (300 grade Fahrenheit). Skil die ui en sny in dun skywe. Skil die knoffel en kap grof. Skil die tamaties deur dit 'n minuut of wat in kookwater te dompel, in koue water af te spoel en die velletjies af te trek. Sny hulle horisontaal in helftes en druk al die pitte uit. Sny die tamaties in blokkies. Verhit die olyfolie in 'n emalje-ysterpot. Gooi sout en peper op die tjoppies en sprinkel liggies met meel. Skroei die tjoppies aan albei kante wit wanneer die olie goed warm is. Verwyder en hou eenkant op 'n bord. Gooi die uieskywe in die pot en braai goudbruin. Moenie brand nie. Voeg die knoffel en bouquet garni by. Plaas die tjops op die uiebed, sprinkel die tamatieblokkies bo-oor en voeg die kaneel en neutmuskaat by.

Gooi die witwyn in, sit die deksel op en plaas 'n uur en 'n kwart in die oond. Hou die frikassee dop. Gooi 'n bietjie water by as daar te min vloeistof in die pot is.

Skil die piesangs met voordat jy dit wil opdien. Sny in helftes in die lengte. Sprinkel die piesanghelftes met meel en braai in 'n klein braaipan in die botter totdat die piesangs effe bruin is. (Moet dit nie pap braai nie.) Dreineer en hou warm.

Na 'n uur en 'n kwart is die groente 'n dik puree. Verwyder die bouquet garni en kaneel en pas die smaak aan. Plaas die tjoppies op twee warm borde en gooi die sous oor. Versier met gebraaide piesangs, en bedien met gewone wit rys.

Drink 'n stewige rooiwyn saam met die kos, en speel lewendige Jamaikaanse musiek. Só kan varkvleis smaak.

KOOS COETZEE

ETE EN DRINKE

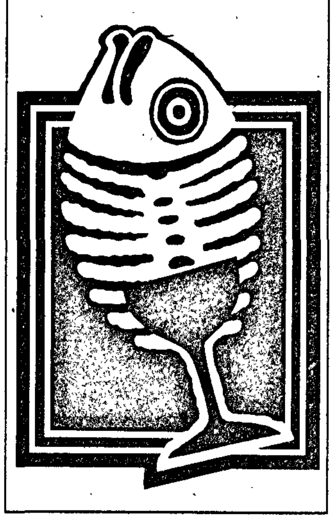

Veiling vir wyn van buite Europa

BJ Lankwarden

DIE nuus kan nou al gebreek word: op 19 Januarie volgende jaar word die eerste Nuwe Wêreld Wynveiling op Anglo se plaas Voorgelegen in Somerset-Wes gehou.

Die plan is om uitgesoekte wyne van verskeie lande in die nuwe wêreld soos Suid-Afrika, die Verenigde State, Australië, Nieu-Zeeland, Chile, Argentinië en Brasilië te koop aan te bied.

Die veiling sal gehou word deur Stephan Welz en Kie in samewerking met Sotheby's van Londen.

David Molyneux-Berry MW van Sotheby's in Londen - en geen vreemdeling in ons land nie - sal die afslaer wees.

Volgens hom word die volgende Nuwe Wêreld Wynveiling in 1991 in Londen gehou. En daarna is die plan om dit jaarliks op verskillende plekke al om die wêreld te hou.

Molyneaux-Berry sê: "In September sal 'n internasionale proepaneel besluit oor die meriete van die wyne wat vir die veiling voorgelê word om te verseker dat net die beste deurgaan. Op die paneel dien Geoffrey Roberts, Mark Savage MW, James Rogers en John Avery MW. Hulle is almal wynkenners wat internasionaal erken word."

Die Nuwe Wêreld Wynveiling is in 1988 begin as 'n deurlopende instelling om 'n strategiese platform te bied vir die bevordering van wyn uit die Nuwe Wêreld.

Ons land word verteenwoordig deur Anton Rupert en Gavin Relly. Die ander name is net so indrukwekend. Uit Nieu-Zeeland Mate Brajkovitch, uit die VSA Robert Mondavi, uit Chile Miguel Torres en van Doer Onder Murray Tyrrel.

Die organiseerders sê dat buitestaanders binnekort sal sukkel om wyn in Europa te verkoop omdat dié streek in 1992 'n internasionale tariefvrye sone word. Die produsente van die nuwe wêreld moet hul mark konsolideer en daarvoor is die wynveilings die ideale geleent_heid.

Anton Rupert, 'n beskermheer van die nuwe veiling

Belangrike sektore van die SA wynbedryf word verteenwoordig op die komitee wat die veiling beplan. Die lede is Michiel le Roux (Bergkelder), Frans Stroebel (Stellenbosch Boerewynmakery), Sydney Back (Backsberg) en Nick Diemont (Anglo American Korporasie).

'n SA proepaneel onder voorsitterskap van John Platter sal die plaaslike wyne keur voordat dit aan die internasionale paneel voorgelê word.

Dit lyk na 'n baie goeie plan, maar daar is 'n paar onbeantwoorde vrae.

Byvoorbeeld die logistiek moet verskriklik wees as 'n mens net dink aan Nietvoorby, ons beroemde instelling wat wil weet of alles op die etiket korrek is. Talle oorsese wyne sê op die etiket dat die wyn binne-in 'n versnit is van 40% van dié en 60% van daai. As Nietvoorby nie in die kelder by was nie, sal hulle die wyn wegwys.

En wat van ons regulasies oor suiker en swael in 'n wyn?

Ons beperkings is laag, teen enige standaarde, en dit sal interessant wees om die reaksie te sien van 'n koper wat uitvind dat 'n bestelling waarvoor hy 'n hele paar Rand uitgehaal het, nie in die land toegelaat word nie.

Die prys is nog 'n vraag. Ons wyne en die Suid-Amerikaanse wyne is partykeer baie goedkoop.

Maar dis nie die geval met Kalifornië en Australië nie. Sal ons mense bereid wees om tot R70 of R100 te betaal vir 'n bottel onbekende wyn?

Verder: hoewel die lys van lande indrukwekkend is, is daar 'n groot verskil in gehalte tussen Chile aan die een kant en Argentinië en veral Brasilië aan die ander. Hulle produseer baie wyn in Brasilië, maar is dit drinkbaar?

Uit Anglo se oogpunt is die plan wonderlik, omdat dit die naam Vergelegen op die kaart sal plaas.

Dis vreemder om die naam van Sydney Back in dié geselskap te sien: hy het nog nooit enige wyn voorgelê by die Nederburgveiling nie, en niemand daar behoort aan die Kaapse Onafhanklike Wynmakersgilde nie.

Een laaste opmerking: op die oomblik is daar 'n tekort aan uitstekende rooiwyn in hierdie land, veral cabernet en cabernet versnitte. Sal dié veiling met oorsese kopers hierdie tekort vergroot?

Maak maar seker jy het genoeg!

HARRIDANS
RESTAURANT
JANET TELIAN
JACQUI CRAIG

By die Mark-teater
Breëstraat, Newtown
Tel: 838-6960

THE COMPANY
Vegetariese
en seekos-restaurant
Oop elke dag behalwe Maandae
11vm - 3.30nm en 6.30nm - 12.30
Rockeystraat 9a
Bellevue
648-0801
THE COMPANY IS SO LEKKER

ONTHOU
Koala Blu Restaurant
is elke middag en aand oop
Tel: 726-1515
Ons bedien besondere kos uit Suidoos-Asië

In voor 7, uit voor 8

AS jy by Late Night Al's in Milpark in is voor sewe en uit is voor agt, word jou rekening met 'n kwart gesny.

Dis die belofte wat ek en my gesellin in Milpark gaan uittoets het.

Dis 'n soort van voorteater-aanbieding, en ons het dit so - al met die een oog op die horlosie - probeer doen.

'n Klein bottel wyn uit die groot wynlys (van seker vyftig wyne) was Twee Jongegezellen TJ 39. 250 ml het nie eers amper ons glase volgemaak nie.

Toe bring die kelner - 'n baie flink kelner - volgraanbrood vooraf. Die brood was oud en hard. Daarby was daar margarien. Margarien? Terwyl botter deesdae net effens duurder as die kunsproduk is.

Gelukkig was die groot swart sampioene net reg voorberei: nie oorgaar of waterig nie.

Die slakke wat ek geëet het was ewe lekker: 'n duidelike knoffel, daardie deugsame krui, en in 'n kaserige sous.

Vir die hoofgereg bestel ek 'n kruisskyf - "rare" - teen R16.75. My fout om te dink in so 'n steakhouse beteken "rare" dieselfde as "medium rare" (ek het laas op Nelspruit steak geëet). Die bees het nog so gebulk ek kon moeilik dit eet, daarom moes ons maar 'n tweede klein botteltjie wyn bestel.

Die geveg met die steak het lank gevat ook - as ek wou klaar eet sou ons nooit voor agt daar uitgekom het nie.

Die wysheid lê maar by die vrou. My gesellin het 'n Basic Burger (R7.25) geëet. Ek het ook geproe en dit was rêrig lekker. Sappig. Smaaklik.

Daar was nie tyd om nagereg te eet nie - roomys, mousse, koek of kersies - want dit was amper agtuur.

Die rekening: R54.35. Minus 'n kwart was dit R40.76.

Dis die moeite werd, maar hou by die (dertien verskillende) burgers en kies vooraf: daar sal net tyd vir 'n voorgereg, of vir 'n nagereg ekstra wees.

Victor Munnik

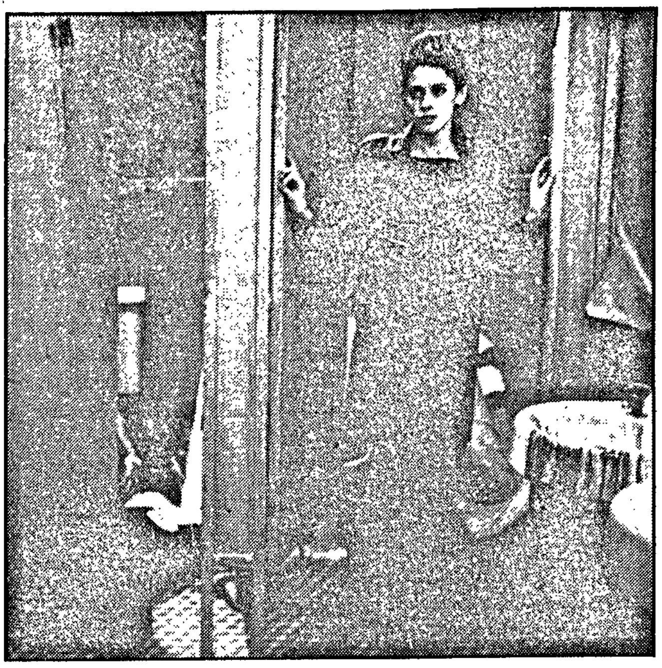

Patricia Charbonneu (as Anna) gee 'n nuwe dimensie aan die telefoon as seksuele instrument in die erotiese riller Call Me wat vandeesweek begin het. 'n Stem wat sy dink behoort aan haar boifrênd Alex kom oor die gehoorbuis by haar huis en maak allerhande suggestiewe geluide. Hy stel voor hulle ontmoet by The Polish Bar (nie 'n grap nie). Sy trek spesiaal na aanleiding van die "gesprek" aan vir die rendezvous. By die kroeg nader 'n man (sy naam is Jellybean) haar. Sy voel aangetrokke maar wag vir Alex. Alex is laat. Sy bel hom. Hy weet niks van die vorige gesprek nie... Dan bel die hygende "Alex" weer en sy word al meer seksueel afhanklik van die oproepe. Daar is ook moord en ander vorme van aggressiewe gedrag.

Arende se Kortgiel voel tuis in die bos

Chipi van der Merwe speel Kortgiel in die TV-reeks Arende - die langman wat so hou van rosyntjiebier en piesangwyn. ALBERT MARITZ, een van sy mede-spelers (die hensopper) het met hom gaan gesels

Chipi van der Merwe as Kortgiel op die ballingseiland

VAN die oomblik dat ons met koffie sit, begin hy die onderhoud. "Vir julle ouens wat dit al gedoen het, was dit makliker gewees." Hy praat van sy debuut - in Arende.

"Jy kan jou voorstel. Jy kom op 'n stel - daar's 'n klomp bekende akteurs. Daar's 'n klomp heavies, en 'n mens voel senuweeagtig."

Chipi is in die Kaap gebore en "het op Worcester skoolgegaan tot matriek uit". Saam met die unieke woordordes gaan 'n skerperige uitspraak, gekleur met 'n aksentjie, wat aan die romerige stem rigting gee.

Hy was een jaar in Paarl Gimnasium gewees, en daarna vir nege maande in die weermag. Hy lag skielik 'n lekker groot lag, op 'n verrassende hoë toonhoogte. Dis net tande deur die baard. Hy het agtergekom hy het so pas sy ouderdom weggegee.

Chipi het grafiese kuns aan die Kaapse Technikon bestudeer en hy werk sedertdien in die advertensiewese.

In 1976 is hy na 'n kibboetz toe waar hy na 'n paar maande ongelukkig sy "rug opgedonder het" - sê hy vinnig en gatvol, maar vertel dan weer lustig van kreef duik, Namibia en Botswana toe ry. Veral voor hy in die "groef beland het" van die advertensiewêreld.

As hy verwys na waar hy grootgeword het, noem hy dit die veld. En "as jy 'n seun is daar, is daar net een sport en dis rugby."

Hy het van standerd nege af eerstespan gespeel, maar die volgende jaar by die Craven-week proewe het 'n besering dié opgang stopgesit. Hy was kaptein van die eerste swemspan en het goed gholf gespeel.

Hy drink 'n bietjie, rook sigarette - "eintlik rook ek pyp", maar vertel dat hy altyd nog "train". So drie ure per dag.

Terwyl hy daarvan vertel gly sy vingers oor 'n verhewe deel van sy hand waar iets 'n keer morsaf gebreek is. Sy regterhand beweeg dwarsoor sy bors na waar iets in die linkerskouer sy karateloopbaan beëindig het. Na ses en 'n half jaar se karate was dit vir hom 'n "commitment", en het hy al hoe nader gekom aan die oortuiging dat die lewe in karate "begin na swart". Drie maande voor die swart gradering is hy geopereer. Hy het nooit weer teruggegaan nie.

Hy het aanhou oefen by 'n gimnasium, maar hy sê hy wissel sy sporte af, anders raak hy baie verveeld daarmee.

Verlede jaar was die eerste sedert 1977 wat hy nie Namibia of Botswana toe gery het nie. Soms twee of drie keer 'n jaar.

In Namibia jag hy al sedert 1970. In Botswana geniet hy bloot die "sightseeing". As hy gatvol raak vir die winter hier se "drizzle". Die probleem is dat 'n maand daar jou 'n maand laat vat om weer gewoond te raak aan die stadslewe. Die verkeer, die lugreëling, die high-tek.

Hy dink elke ou het 'n begeerte om te "act". "Elke mens het 'n moerse ego, wat hy partykeer gestreel wil hê." Maar die ouens wat speel vir 'n lewe se ego is anders, baie meer ontspanne.

Min Afrikaanse musiek "tickle" hom, sê hy. Hy hou van Rina Hugo, Danie Niehaus (wie se plaat Chipi-hulle toevallig opgeneem het). Volgens hom is Anton Goosen die mees onderskatte Afrikaanse sanger. Hy sal vir Chipi amper half Bob Dylan wees.

Mynie? "Sy was te sweetie pie vir my in Afrikaans," sê hy, trek 'n gesig en in sing met 'n fyn stemmetjie: "Ek is lief vir jouu."

Helde het hy nie. Goeie sportmanne, en akteurs. Brian O'Shaughnessy. Ian Roberts, voor Arende al. De Niro. Dustin Hoffman. Meryl Streep.

Groot soos hy is - 6 voet 5 duim - is hy nie 'n aggressiewe mens nie. Maar iets wat hom gou warm kry is as 'n man nie respek het vir 'n vrou nie.

En iets wat hom sal laat moord pleeg, is wandade teenoor kinders. Hy is vreeslik lief vir kinders. En vir die lewe en vir die wêreld.

Hy sê hy glo 'n kind "kan nie sonde pleeg nie".

Ons gesprek gaan vir 'n wyle oor godsdiens. Nou vertel hy my dat sy baie godsdienstig is.

Dan gesels ons oor mensverhoudinge. "Die ouens wat die toppunt van hierdie regering is, wat hulleself sulke Christene noem, die Bybel aanhaal - nou vra ek vir daai ouens, wat het die kleur van die vel met die mens te doen. Hy't mos 'n hart, hy dink... 'after all' - 'n mens is mos maar net 'n ding met been en vel, wat asemhaal en gevoelens..."

Aussie-prent is pure plesier

Rikky and Pete
Met Stephen Kearney en Nina Landis
Regie deur Nadia Tass

CHRIS DU PLESSIS

SUID-AFRIKAANSE rolprentvervaardigers kan maar weer hierdie poging uit Australië as 'n les sien: Dit is nie noodwendig die kwessies wat jy aanpak wat tel nie, maar eerder HOE dit aangepak word.

Rikky and Pete raak seker vir party mense aan 'n paar teer punte: die generasie-gaping word uitgewys, klasverskille word ligweg uitgelig, post-adolessente rebelsheid word geregverdig, seks oor die uh... kleurlyn word gepleeg en anti-"establishment" sentimente word verheerlik...

Maar dit is die MANIER waarop dit gedoen word wat verfrissend is. Grotendeels onpretensieus en sonder bitter nasmake, pragmatisme of sosio-politieke paranoia.

Alle "ernstigheid" word met tipiese plaaslike (Aussie) humor (kras maar effektief) gepeper. En nooit word die onderliggende "offbeat" plesier pedanties nie.

Die basiese tema is eenvoudig. 'n Broer en suster wat "wegbreek." Maar Rikky and Pete-kykers word subtiel aan veel meer as die potensiële psigose van "sibling-psychodynamics" blootgestel.

Die Aussie komedie-sensasie Stephen Kearney vertolk die rol van Pete, 'n uitdrukkinglose meganiese genie wat 'n voertuig ontwerp wat koerante outomaties in papiervliegtuie opvou en op intekenare se stoepe gooi. Die effe trae rykmanskind is ook berug daarvoor dat hy beeldhouwerke vervaardig wat kunsliefhebbers met rou eiers peper.

Sy suster, Rikky (Landis) is 'n talentvolle geoloog wat verkies om te sing. Haar loopbaan is egter tot kroeë vol leep-oog mans in die onderdorp beperk.

Pete se vrye tyd en onderdrukte aggressie bestee hy aan die plaaslike polisiesersant wat sy ma per ongeluk omgery het (sy is in 'n rystoel). Hy teister hom met "misterieuse" oproepe en poetse: "Hello Sarge, this is Evil Donald..."

Rikky en Pete vlug uiteindelik na die Outback nadat Pete 'n ongeluk veroorsaak het deur drie polisievoertuie aan mekaar vas te bind. Hulle eindig op 'n myndorpie waar Rikkie 'n silwermyn ontdek en Pete 'n pragtige Fillippynse meisie.

Dit mag miskien nie so klink nie, maar die skrywer/regisseurspan (Nadia Tass en David Parker wat ook saam verantwoordelik was vir verlede jaar se Aussie lokettreffer Malcolm) systap op unieke wyse Amerikaanse slapstick byna totaal.

Die AustraliAANS-heid van die prent is wat dit opvallend maak. Die onvermoedende stacatto blikke op die plattelandse Aussie. Die wye kinematografiese kleurskote van die land, die spreektaal en Parker se tyd-gevriesde portretstudies van die "regulars" (spesifiek 'n briljante tipe "Australian Gothic" paartjie by 'n vulstasie).

Die karakters is ook net-net nie TE stereotiep nie. Die wraaksugtige sersant en 'n skreeu-mal dwepende "Jesus-freak" wie se motor vir hom weggery het in die middel van die woestyn grens daaraan. Maar maak dit gelukkig nie. Die einde neig om te ver-Amerikaans (United Artists se geld) deur die spannetjie ryk en suksesvol te maak (Rikky verkoop die klaar-ontginde Silwermyn aan die "nare" groot korporasie waar sy gewerk het), maar aan die einde van die dag is Rikky and Pete 'n aangename afleiding van die gewone en 'n pure plesier.

Rikky (Nina Landis)

Jameson's
95A COMMISSIONER ST. JHB
Ons is op 16 Junie oop, maar daar sal geen musiek wees nie
Tel: 836-6002/838-1769

BREEK WEG UIT DIE GRYS STAD ... KOM SAAM OP 'N GROOT AVONTUUR

Kom roei op die bruisende Vaalrivier met SONWA VENTURES PRO RAFTING TOURS

Vul die vorm in om ons pragtige volkleur brosjure te ontvang:
Naam: ....
Adres: ....
Telefoon: .... Poskode: ....
Of skakel (011) 726-7251/2

MUSIEK

Jameson's Bar, Commissionerstraat: 'n Wye verskeidenheid SA musiek: van mbaqanga tot pseudo-samba. Jazz by die Saterdagmiddagete, geen toegangsgeld. Peto is terug en speel van Dinsdag tot Sondagaand.

Koala Blu, Melville. Jazz elke Sondag in die binnehof aangebied deur die Transvaalse Jazzklub.

Roxy Rhythm Bar, Mainstraat, Melville: Luidrugtige bierpensstudenteplek. Vanaand: Shifty Henry. Saterdag: The Jive. Maandag: Vinnie and the Viscounts. Dinsdag: Little Sister. Woensdag: The Amazing Upsetters. Donderdag: Mike Faure.

The Junction, h/v Breëen Claimstraat: "Ouer" rock en new wave, beter as die disko-twak op ander plekke. Chris Prior en Neil Johnson is soms op Saterdagaande die platejoggies. Aanbeveel vir denkende jollers.

Kippies, Mark-teater, Newtown: Township-jive se meer voorstedelike gelyke. Rush Hour.

The Thunderdome, h/v Claim- en Noordstraat: "Mega"-disko, kroeë en groepe. Baie spieëls en hoë hakke. Oop van Dinsdae tot Saterdae. Die gereelde orkes is Cinema, wat met lasers, ligte en video's vermaak verskaf aan die tieners.

Rumours, Rockeystraat: 'n Tipiese Rockeystraat laataand "joint" vir mense wat soms werk ook.

Late Nite Duke's, Melville: Laatnagalternatief vir Rockeystraat. Oop van vyfuur smiddags tot baie laat saans en Saterdae vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.

Rake's Wine Bar, Ridgestraat 20, Parktown: Ou huis met groot tuin. Ligte etes op grondvloer, steak op boonste verdieping. Woensdag tot Vrydag: Martin Vee. Saterdag: Mike Anderson. Sondagmiddag: The Waldorf String Band.

Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Van 11 nm. Maandae en Dinsdae toegang gratis. Twee gratis biere wanneer toegang gevra word.

Idols, bokant van Endstraat: Jupppieparadys! Lang toue van baie entoesiastiese jollers buite.

Capone's, Louis Bothalaan 440: Restaurant met orkes. Dinsdag: Brynn. Woensdag: Alan Gold. Donderdag: Largèsse. Vrydag: Alan Gold. Saterdag: Tam Minter. Sondag: Largèsse.

Easy By Night, Natalspruit: Hoë-inkomstegroep jollers. Baie gewild onder Sowetane op Woensdagaande.

Club Status, Fun Valley: Disko met baie dansplek. Syndicate met Ronnie Joyce speel gereeld.

Hard Rock Cafe, Oxfordlaan 204, Illovo: Gewilde tiener-uithangplek wat so goed doen dat hulle selfs T-hemde (met hulle naam op) met welslae bemark. Middag- en aandete op die maat van bekende treffers, uitgevoer deur die groep Alzec wat Woensdae en Sondae optree.

King of Clubs, h/v Mark- en Von Wiellighstraat: Hi-NRG gemors op boonste verdieping op Woensdae, Donderdae, Vrydae, Saterdae en Sondae. Disko-mbaqanga op die onderste verdieping.

Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek, flitsende ligte, spieëls, mense met grimering... daai soort van ding.

Hoe voel daai boude nou?

The Base: The Genuines is Vrydag en Saterdagaand te sien. Sondagaand is Jazz Denn en Woensdagaand is reggae.

Villa Revue: Workforce speel hier. Saterdagmiddae is daar 'n paar ernstige jazzsessies.

Tatler's, Silversands: Dinsdae tot Donderdae tree die groep Rumour op. Vrydae kan die liefhebbers van laserstrale, John Travolta en alles wat met disko te make het, die groep Collage gaan geniet en Saterdagaand is dit weer Rumour. Sondagaand is dit jazz met Jeff Weiner en Mainstream.

Idols, Loopstraat: Verskeie musieksmake kan, so lyk dit, hier bevredig word. Van acid house, funk en old soul tot die nuutste treffers word gespeel.

Arties Cellar Pub, Riebeeckstraat 34: Verskeie jazz-groepe tree elke Saterdagmiddag tussen 2 en 6 hier op.

TEATER

Big Boys, Laager, Markteater. Regie deur Gerrit Schoonhoven.

A Trinity of Two, Leonard Rayne-teater, Doornfontein: Michael Atkinson en Neville Thomas speel in dié opvoering na die toneelstuk oor Oscar Wilde deur Ulick O' Connor. Tot 8 Julie.

Beyond Reasonable Doubt, André Huguenetteater, Hillbrow: 'n Hofdrama gegrond op die bekende Jeffrey Archerverhaal. Met Rex Garner, John Hussey en Vanessa Cooke. Tot 10 Junie. Who goes Bare met Errol Hart, Eleni Cousins en Malcolm Terrey begin 16 Junie. Duur tot 5 Augustus.

A Midsummer Night's Dream deur Fred Abrahamse, Hoofteater, Markteater, Newtown. Shakespeare kry lewe in dié komedie.

Dorothy-Ann Gould en Sean Taylor in Little Foxes.

Lakutshon' Ilanga by die Markteater se Warehouse.

One Moment in Time met Alida White en Christene Weir by No 58 in Hillbrow. Tot 4 Junie. Huldeblyk aan die jare 70's volg in die nuwe vertoning genaamd Thank You for the Music. Ook met Alida White, Christine Weir en Miles Shannon.

By die Black Sun is **Naff Enuff?** met Paul Savage, Clair Berlein en Sandy Schultz elke Woensdag- tot Sondag om 10.30. Tot 17 Junie. **Orgasmo Adulto Escapes from the Zoo** deur Dario Fo and Franca Rama word Dinsdae tot Sondae in die hoofteater om 8.30 opgevoer. Met Michele Maxwell en Amanda Strydom. (Regtig iets besonders, tot 17 Junie). **Curl Up and Dye** deur Sue Pam begin 20 Junie in Orgasmo se plek. Tot 2 Julie. **Stand Up,** Ian Fraser se oorsig van die kabarettoneel tussen 1985 en 1989, elke Woensdag-, Vrydag-, Saterdag- en Sondagaand om 9.15, tot einde Junie. Op 7 Junie, 'n Woensdag, is **A Piece of Sky** te sien in die plek van Naff Enuff? Dit is 'n musikale blyspel deur Michelle Hill en Van Schoombee. Elke Woensdag, Vrydag en Sondagaand om 10.30.

Man to Man met Elsabé Zietsman by die Markteater se Upstairs.

Charles Dickens se **Hard Times** wys by Windybrow, Nuggetstraat, Doornfontein. Met verskeie bekende plaaslike akteurs. Blykbaar amper vol bespreek.

Two Singers Khuluma, Dalro, Windybrow: Jazz van twee wêrelde. Met Tsidii Leloko en Gina Masland. Tot middel Junie.

Die Storm (The Tempest) deur William Shakespeare is tot 1 Julie by Alexander teater in Braamfontein te sien.

Kaapstad

Baxter-teater, Mainstraat: **Dinner at the Monkey House** deur Warrick Grier word by die Studio opgevoer. Dis 'n satiriese politieke komedie. Tot 17 Junie.
In die Teater begin **"Buckingham Palace" - District Six** 19 Junie. Tot einde Julie. **Max Collie** begin sy vertoning op 7 Junie in die Concert Hall. Tot 24 Junie. Stagedoor: **A Room with a Review.**

Nico Malan, Strandgebied: Operahuis iballet **Carmen** vanaand en Saterdagaand. **From my Point of View** met Bo Pietersen en Mark Hoeben is in die Arena tot 27 Junie.

Theatre on the Bay, Kampsbaai: **Legends.** Laaste vertoning Saterdag. **Beyond Reasonable Doubt** begin 14 Junie. Tot 15 Julie.

GALERYE

Les Art International: Kunswerke van 20e eeuse meesters. Tot middel Junie.

Goodman-galery: Impressionistiese en post-impressionistiese werke uit die 19e en 20e eeue.

Johannesburgse Kunsmuseum, Joubertpark, Kleinstraat: Vita Art Now uitstalling deur verskeie SA kunstenaars. Tot 18 Junie.

Kim Sacks-galery, klere, krale- en handwerk uit Botswana. Kuns van die San, Herero en Mbukushu.

Markteater-fotogalery, Newtown: Huldeblyk aan fotograaf en kunstenaar Mike McCann. Tot 10 Junie. Beeldhouwerke en sketse deur Angela Ferreira. Reliëf afrukke deur Pierre van der Westhuizen. Tot 27 Junie.

Zona. Naïewe Afrikakuns en -appliek; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg.

Kaapstad

Baxter-kunsgalery: Inner Life - kuns en handwerk deur verskeie kunstenaars. Tot 3 Junie. Groepsuitstalling.

NU METRO THEATRES PRETORIA
Now Showing 9 June – 15 June
OSCAR 341-7682 Jeppe Street, Sunnyside
TEQUILA SUNRISE — An Erotic Thriller (2-18) Mel Gibson, Michelle Pfeiffer. DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
METRO 44-9867 Esselen Street, Sunnyside
A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill. DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
VILLAGE 44-6096
1 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland. DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00. June 12 & 14 9.45 Sold Out
2 KINJITE FORBIDDEN SUBJECTS — Crime Thriller (2-18) Charles Bronson, Perry Lopez. DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MENLYNPARK 47-4568/348-8611 Atterbury Rd., Menlyn Park
1 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill. DAILY. 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland. DAILY. 9,45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 KINJITE FORBIDDEN SUBJECTS — Crime Thriller (2-18) Charles Bronson, Perry Lopez. DAILY. 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 RAIN MAN — 4 Oscars Including 'Best Picture' (2-16) Dustin Hoffman, Tom Cruise. MON-SAT: 6.00, 8.30
150 Crossing Delancey — A Heart-warming Comedy (A) Amy Irving, Peter Riegert. MON-SAT. 6.00, 8.30
BOOK AT COMPUTICKET

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 9 June – 15 June BOOK AT COMPUTICKET
HILLBROW METRO 724-2511
1 KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 NOWHERE TO HIDE — Amy Madigan, Michael Ironside (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
5 TEQUILA SUNRISE — Mel Gibson, Michelle Pfeiffer (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
6 CALL ME — Patricia Charbonneau, Stephen McHattie (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
7 CROSSING DELANCEY — Amy Irving, Peter Riegert (A) DAILY. 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BEDFORDVIEW METRO 616-5250
1 CLOSED FOR RENOVATIONS
2 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) DAILY. 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
5 TEQUILA SUNRISE — Mel Gibson, Michelle Pfeiffer (2-18) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
6 CALL ME — Patricia Charbonneau, Stephen McHattie (2-18) DAILY. 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MARKET ST. METRO 29-8493
1 NOWHERE TO HIDE — Amy Madigan, Michael Ironside (2-16) DAILY. 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) DAILY. 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HYDE PARK METRO 447-3091
1 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 TEQUILA SUNRISE — Mel Gibson, Michelle Pfeiffer (2-18) DAILY. 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
ALBERTON METRO 907-2362
1 KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SAT 9.45: Kiddies Show
2 NOWHERE TO HIDE — Amy Madigan, Michael Ironside (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SAT 9.45: Kiddies Show
BALFOUR PARK METRO 887-8548
1 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 CALL ME — Patricia Charbonneau, Stephen McHattie (2-18) DAILY. 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
RANDBURG METRO 787-0340
NOWHERE TO HIDE — Amy Madigan, Michael Ironside (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SAT 9.45. Kiddies Show
SHARE THEATRES 835-1704 BARAGWANATH ROAD
R2,50 ALL SHOWS AT SHAREWORLD ONLY
1 KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 YOUNG GUNS — Charlie Sheen, Kiefer Sutherland (2-10) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 CALL ME — Patricia Charbonneau, Stephen McHattie (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 A VIEW TO A KILL — Timothy Dalton (007) (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
5 BLOODSPORT — Jean-Claude Van Damme (2-10PG) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
6 FRIDAY THE 13TH PART I — Harry Crosby, Betsy Palmer (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
7 KILLING TIME — Joe Don Baker, Jeff Bridges (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
8 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
7 ARTS NORWOOD 728-1539
GOODBYE CHILDREN — Final Week – A Film by Louis Malle (A) DAILY: 2.15, 5.30, 7.45, 10.00
LEBA KLERKSDORP (018) 24564
1 A CRY IN THE DARK — Meryl Streep, Sam Neill (2-14) DAILY 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
VAAL VEREENIGING (016) 21-1339
1 NOWHERE TO HIDE — Amy Madigan, Michael Ironside (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 KINJITE — Charles Bronson, Perry Lopez (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 RAIN MAN — Dustin Hoffman, Tom Cruise (2-16) MON-SAT: 6.00, 8.30
150 CROSSING DELANCEY — Amy Irving, Peter Riegert (A) MON-SAT: 6.00, 8.30
MEGACITY METRO MMABATHO (0140) 2-3553
1 AMERICAN NINJA 3 — David Bradley, Steve James (A)
2 THE RESCUE — Kevin Dillon (A)
3 BLOODSPORT — Jean-Claude Van Damme (2-10PG)
4 SCARFACE — Al Pacino (2-21)
MON-SAT. 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SUNDAY: 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.00
CINESUN MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830
NOW SHOWING: Christopher Lambert in TO KILL A PRIEST Thriller (2-18)

Kaapstad

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 9 June – 15 June
STUTTAFORDS METRO 26-1818 TOWN SQUARE
1 KINJITE FORBIDDEN SUBJECTS — Crime Thriller (2-18) Charles Bronson, Perry Lopez. DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill. DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
3 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland. DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
FISH HOEK METRO 82-2404 TOWN SQUARE, MAIN STREET
1 KINJITE FORBIDDEN SUBJECTS — Crime Thriller (2-18) Charles Bronson, Perry Lopez. DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Nowhere To Hide — Thriller (2-16) Amy Madigan, Michael Ironside. DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill. DAILY 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
SEA POINT METRO 44-7951 MAIN ROAD
1 A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill. DAILY. 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
2 KINJITE FORBIDDEN SUBJECTS — Crime Thriller (2-18) Charles Bronson, Perry Lopez. DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Crossing Delancey — A Heart-warming Comedy (A) Amy Irving, Peter Riegert. DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 Nowhere To Hide — Thriller (2-16) Amy Madigan, Michael Ironside. DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BRACKENFELL METRO 901-8100 CHECKERS WAREHOUSE CENTRE
1 YOUNG GUNS — Outdoor Action (2-10) Charlie Sheen, Kiefer Sutherland. DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 AMERICAN NINJA 3 BLOOD HUNT — Non-stop Action (A) David Bradley, Steve James. DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Nowhere To Hide — Thriller (2-16) Amy Madigan, Michael Ironside. DAILY. 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
4 KINJITE FORBIDDEN SUBJECTS — Crime Thriller (2-18) Charles Bronson, Perry Lopez. DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
OSCAR Adderley St. 45-2585
My Sweet Little Village — "Don't Miss This" – The Argus (A) A Film by Jiri Menzel. DAILY. 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
RONDEBOSCH METRO 685-4569
A Cry in The Dark — Drama (2-14) Meryl Streep, Sam Neill. DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
MITCHELL'S PLAIN 32-2040
1 KINJITE FORBIDDEN SUBJECTS — Thriller (2-18) Charles Bronson, Perry Lopez PLUS You Can't Hurry Love — A Sexy Comedy (2-18) Charles Grodin, Kristy McNicol. MON-FRI. 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00
2 RED HEAT — Action (2-19) Arnold Schwarzenegger PLUS THE FLY II — Horror (2-18) Eric Stoltz. MON-FRI 9.30, 2.00, 7.30. SAT 11.00, 3.30, 8.00
BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

FILMS

*** Sterk aanbeveel
** Sien gerus
* Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie

HAWKS - Anthony Edwards en Timothy Dalton speel die rol van twee pasiënte wat uit 'n hospitaal wegloop om die lewe te gaan geniet voor hulle sterf.

CHILD'S PLAY - 'n Riller oor 'n man wat af en toe besluit dat die liggaam van 'n pop beter as sy eie is en dit inneem. So pleeg hy 'n klomp moorde en die pop word daarvoor blameer... of so iets. Met Catherine Hicks en Chris Sarandon.

RIKKIE AND PETE - 'n Broer en suster (Stephen Kearney en Nina Laudis) besluit om die Australiese platteland saam aan te durf. 'n Komedie.

KINJITE (Forbidden Subjects) - Charles Bronson is nog nie dood nie. In Kinjite veg hy weer man alleen teen die boewe wat die keer met dwelms mense se lewens verwoes.

MY STEPMOTHER IS AN ALIEN - Kim Basinger is 'n wese van die buitenste ruim (sy lyk soos 'n pragtige aardse meisie) en Dan Aykroyd 'n ruimtenavorser wat met haar trou en hopelik nie besluit om kinders te hê nie (hy ken dan nie eens haar familie nie).

***YOUNG GUNS - 'n Nuwe generasie cowboys maak hul verskyning in Young Guns wat op die ware verhaal van Billy the Kid en sy bende desperados, The Regulators, gegrond is. Byna al die lede van die Hollywood Bratpack speel in die rolprent, en dit alleen behoort 'n ondervinding te wees.

***THINGS CHANGE - 'n Skoenpoetser genaamd Gino se lewe verander oornag toe hy 'n vriendelike boef Jerry ontmoet en deur hom vir 'n naweek in 'n duur hotel genooi word. Daar is natuurlik onderduimse dinge aan die gang, want die skoenpoetser moet tronk toe gaan en die boef moet sy aansien in die Mafia herstel. Met Don Ameche en Joe Montegna.

***THE NIGHT OF THE PENCILS - 'n Dramatiese prent oor Argentynse hoërskoolkinders wat in aanhouding sonder verhoor beland - onder 'n militêre regering. Gaan konfronteer jou nagmerries.

***MISSISSIPPI BURNING - Drie jong menseregte-aktiviste word gedurende die 'Freedom Summer' van 1964 in Neshoba Country deur verregses vermoor. William Dafoe speel die rol van die liberaal Ward wat die moordondersoek lei. Gene Hackman is Anderson, Ward se regterhand wat tradisionele sekuriteitstruuks gebruik om die Klan-lede wat die moord gepleeg het, vas te trek.

***DANGEROUS LIAISONS - 'n Briljante rolprent. Glenn Close, Michelle Pfeiffer en die sjarmante John Malkovich lewer uitstekende vertonings in die rolprent waarin seksuele en emosionele speletjies tot tragedies lei.

***THE ACCIDENTAL TOURIST - 'n Romantiese komedie oor 'n man (William Hurt) wat 'n baie ongewone meisie (Geena Davis) ontmoet, en besef dat sy sy lewe drasties kan verander. Geena Davis het 'n Oscar vir haar spel losgeslaan en die fliek is ook aangewys as die rolprent van die jaar. Ook met Kathleen Turner.

***DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS - Steve Martin en Michael Caine speel die hoofrolle in dié histeriese komedie, losweg gegrond op die swart komedie Bedtime Story, oor twee maltrappe wat ontmoet en besef dat een dorp nie groot genoeg is vir twee skelms nie.

***RAINMAN - Dustin Hoffman en Tom Cruise vertolk die rolle van twee broers wat weer ontmoet ná hul pa se dood. Charlie (Cruise) wil uitvind hoekom hy net 'n motor en 'n klomp roosbome geërf het en wie die ander drie miljoen dollar ryker geword het.

**CRIMINAL LAW - Word beskou as die riller van die seisoen. 'n Moordenaar loop los op straat rond en die advokaat wat vir sy vryheid geveg het, moet hom weer agter die tralies kry. Met Kevin Bacon, Gary Oldman en Tess Harper.

**A CRY IN THE DARK - Meryl Streep is Lindy Chamberlain in hierdie Australiese drama oor 'n getroude paar wat slagoffers van die media word. Die gesin se babadogter word tydens 'n naweekkamp deur 'n dingo weggesleep en hulle word van moord op hulle kind aangekla. Sam Neill speel die rol van Michael Chamberlain. Meryl Streep is vir 'n Oscar in haar rol as Lindy benoem.

**THE FLY II gaan oor die man wat in 'n monsteragtige vlieg verander het in The Fly, se seun Martin. Hy raak verlief en vir die eerste keer beteken sy lewe iets... maar toe neem Martin se insek-bloed

Na bladsy 8

Kim Basinger in My Stepmother is an Alien.

Die Afrikaanse weergawe van die filmgidse kom ongelukkig te laat om te plaas

Kaapstad

SK NOW SHOWING 9th & 10th JUNE 1989
MOVIES
CONCESSION PRICES STUDENTS AND SCHOLARS AT ALL PERFORMANCES
CINEMAS ADVANCE BOOKING AT COMPUTICKET (ENQUIRIES (021) 21-4715)

Maynard Mall Wynberg
MAIN ROAD, TEL. 761-0131
DAILY: 9.45, 12, 2.30, 5.30, 8.00, 10 15 pm
GENE HACKMAN • DANNY GLOVER
BAT ★ 21
THE MOST IMPORTANT RESCUE MISSION EVER! — ACTION PACKED WAR DRAMA — (2-16)
★ SATURDAY at 9.45 am ONLY ★ LADY AND THE TRAMP
DAILY 9 45, 12 00, 2 30, 5 30, 8 00, 10.15 pm
BE AFRAID — BE VERY AFRAID
THE FLY II
LIKE FATHER — LIKE SON (2-18)
DAILY. 12.00, 5 30 and 10.15 pm
CHRIS SARANSON • CATHERINE HICKS
CHILD'S PLAY
BEWARE — YOU LL WISH IT WAS ONLY MAKE BELIEVE (2-18)
DAILY 9.45, 2.30 and 8 00 pm
GLEN CLOSE • MICHELLE PFEIFFER
DANGEROUS LIAISONS
Lust, Seduction, Revenge A must see! (2-18)
DAILY: 9 45, 12, 2 30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
• LESLIE NIELSEN •
THE NAKED GUN
Laugh-a-minute comedy hit (2-10)

Protea Claremont
MAIN ROAD, TEL. 61-7979
MON-FRI: 10.30, 2 30, 5 30, 8 00, 10 15 pm
SAT: 9.45, 12 00, 2 30, 5 30, 8 00, 10.15 pm
GARY OLDMAN • KEVIN BACON
CRIMINAL LAW
Tense Suspense Thriller (2-18)
MON-FRI: 10 30, 2.30, 5 30, 8 00, 10 15 pm
SAT: 9 45, 12.00, 2 30, 5 30, 8 00, 10 15 pm
DAN AYKROYD • KIM BASINGER
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN
— WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)
MON-FRI: 10.30, 2 30, 5 15, 7.45, 10 15 pm
SAT: 12 00, 2.30, 5.15, 7 45, 10 15 pm
GENE HACKMAN • WILLEM DAFOE
AN ALAN PARKER FILM
MISSISSIPPI BURNING
• If you only see one film this year. see this one (2-18)
★ SATURDAY at 10 am ONLY ★ ANNIE

Constantia Rosebank
MAIN ROAD, TEL. 686-6649
DAILY 9.45, 12 00, 2 30, 5.30, 8.00, 10 15 pm
TIMOTHY DALTON • ANTHONY EDWARDS
HAWKS
They found a funny way of looking at life ... just when they needed it most (2-18)
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8 00, 10.15 pm
• JUDY DAVIS •
HIGH TIDE
A GULLIAN ARMSTRONG FILM (2-14)
DAILY. 9.45, 12 00, 2 30, 5 30, 8 00, 10.15 pm
IMAGINE — JOHN LENNON
The man and his music (2-12)

Tyger Valley
Tyger Valley Centre, Bellville Tel. 97-6710
DAILY. 9 45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
GARY OLDMAN • KEVIN BACON
CRIMINAL LAW
Tense Suspense Thriller (2-18)
DAILY: 9 45, 12.00, 2.30, 5.30, 8 00, 10 15
DAN AYKROYD • KIM BASINGER
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN
— WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)
DAILY 9 45, 12.00 and 2 30 pm only
BETTE MIDLER • BARBARA HERSHEY
FOREVER FRIENDS
DAILY 5.15, 7 45 and 10.15 pm only
GENE HACKMAN • WILLEM DAFOE
AN ALAN PARKER FILM
MISSISSIPPI BURNING
• If you only see one film this year see this one (2-18)
★ SATURDAY at 9 45 ONLY ★ LADY AND THE TRAMP
DAILY: 9 45, 12.00, 2 30, 5 30, 8 00, 10.15 pm
• MERYL STREEP •
A CRY IN THE DARK
Gripping and powerful emotiona drama (2-14)

Kine Parow
Sanlam Centre, Parow Tel. 92-5126
FRI: 10.30, 2.30, 5.30, 8 00, 10.15 pm
SAT: 9 45, 12 00, 2.30, 5.30, 8 00, 10.15 pm
MON-THURS 10 30, 2 30, 5 30, 8 30 pm
GENE HACKMAN • DANNY GLOVER
BAT ★ 21
THE MOST IMPORTANT RESCUE MISSION EVER! — ACTION PACKED WAR DRAMA — (2-16)
FRI 10 30, 2 30, 5 30, 8 00, 10 15 pm
SAT 5 30, 8 00, 10 15 pm
MON-THURS: 10 30, 2 30, 5 30, 8.40
BE AFRAID — BE VERY AFRAID!
THE FLY II
LIKE FATHER — LIKE SON (2-18)
★ SATURDAY at 9.45 am ★ IRON EAGLE
★ SATURDAY at 12 noon and 2.30 only LADY AND THE TRAMP

Golden Acre
CITY, TEL. 25-2720
DAILY: 9.45, 12.00, 2.30, 5 30, 8.00, 10.15 pm
GENE HACKMAN • DANNY GLOVER
BAT ★ 21
THE MOST IMPORTANT RESCUE MISSION EVER! — ACTION PACKED WAR DRAMA — (2-16)
DAILY 9 45, 12 00, 2.30, 5.30, 8.00, 10 15 pm
DAN AYKROYD • KIM BASINGER
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN
— WAY-OUT COMEDY ADVENTURE — — OF COSMIC PROPORTIONS — (2-12)
DAILY: 9.45, 12 00, 2.30, 5 30, 8.00, 10.15 pm
GARY OLDMAN • KEVIN BACON
CRIMINAL LAW
• Tense Suspense Thriller (2-18)

Monte Carlo
FORESHORE, TEL. 25-3052
FRI 10 30, 2 30, 5 30, 8 00, 10.15 pm
SAT 9 45, 12 00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
MON-THURS: 10.30, 2 30, 5.30, 8.30 pm
TIMOTHY DALTON • ANTHONY EDWARDS
HAWKS
They found a funny way of looking at life ... just whan thy needed it most (2-18)
FRI: 10 30, 2.30, 5 15, 7 45, 10.15 pm
SAT. 9 30, 12 00, 2.30, 5.15, 7.45, 10 15 pm
MON-THURS 10.30, 2.30, 5.30, 8 30 pm
GENE HACKMAN • WILLEM DAFOE
AN ALAN PARKER FILM
MISSISSIPPI BURNING
• If you only see one film this year see this one (2-18)

Elite Sea Point
SEA POINT, TEL. 44-8941
FRI/SAT at 2 30, 8 00 and 10 15 pm
MON-THURS at 2 30 and 8 30 pm
BE AFRAID — BE VERY AFRAID!
THE FLY II
LIKE FATHER — LIKE SON (2-18)
DAILY at 5 30 pm ONLY
A MAN IN LOVE
PETER COYOTE • JAMIE LEE CURTIS (2-18)
★ SATURDAY at 10.30 am ONLY ★ 101 DALMATIONS

Stellenbosch
TEL. (02231) 4464
FRI 2 00, 4.30, 6 45, 9.00 pm
SAT. 10 30, 2 00, 4.30, 6.45, 9 00 pm
MON - THURS 2 00, 4 30, 6.45, 9 00 pm
BE AFRAID — BE VERY AFRAID!
THE FLY II
LIKE FATHER — LIKE SON (2-18)
FRI 2.00, 4 15, 6 30, 8.45 pm
SAT: 11 00, 2 00, 4 15, 6.30, 8.45 pm
MON - THURS 2 00, 4 15, 6.30, 8 45 pm
CHARLIE SHEEN • KIEFER SUTHERLAND
YOUNG GUNS
OUTDOOR ACTION (All)
FRI 2 00, 4 30, 6.45, 9.00 pm
SAT: 10 30, 2 00, 4.30, 6 45, 9 00 pm
MON-THURS 2 00, 4 30, 6.45, 9 00 pm
TIMOTHY DALTON • ANTONY EDWARDS
HAWKS
They find a funny way of looking at life ... just when they needed it most (2 18)
DAILY. 2 00, 4 15, 6.30, 8 45 pm
IMAGINE – JOHN LENNON
• The man and his music (2-12)
★ SATURDAY at 10 am ONLY ★ SHORT CIRCUIT II

Somerset West
TEL. (024) 2-5581
FRI 2 15, 4 30, 6 45, 9 00 pm
SAT 11 00, 2 15, 4 30, 6 45, 9 00 pm
MON-THURS 2 30, 5 30, 8 00 pm
• KEVIN DILLION •
THE RESCUE
ACTION — ADVENTURE (All)
FRI 2 00, 4 30, 7 00, 9 30 pm
SAT 2 00, 4 30, 7 00, 9 30 pm
MON-THURS 3 00, 6 00, 8 30 pm
GENE HACKMAN • WILLEM DAFOE
AN ALAN PARKER FILM
MISSISSIPPI BURNING
• If you only see one film this year.. see this one (2 18)
★ SATURDAY at 10.30 am ONLY ★ CACTUS JACK

DRIVE-INS
★ NIGHTLY AT 7.30 pm ★
R9,50 per Car, Combi or L.D.V. for 2 Films

Goodwood-Tel 54-4339
COCOON – THE RETURN
DON AMECHE, STEVE GUTTENBERG (All)
ALIEN NATION (2-14)

Seabreeze - Tel 701-3309
A FISH CALLED WANDA
John Cleese Kevin Kline Jamie Lee Curtis SEX COMEDY (2 18)
THE ACCUSED
JODIE FOSTER, KELLY McGILLIS Drama (2-18)

Skyvue - Tel 903-5130
PLATOON LEADER
MICHAEL DUDIKOFF Action Thriller (2-16)
AMERICAN NINJA II
MICHAELL DUDIKOFF Action karate (2-10)

• ADGRAPHICS •

SK STER-KINEKOR 9 – 15 JUNE
ADVANCE BOOKINGS AT COMPUTICKET
ENQUIRIES (011) 331-9991 – ALL WELCOME
MOVIES
PRETORIA COMPUTICKET ENQUIRIES (012) 322-7460

CENTRAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
BAT 21 (2-16)
TENSE ACTION DRAMA! STARRING GENE HACKMAN & DANNY GLOVER!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
HAWKS (2-18)
CRIMINAL LAW (2-18)
THE FLY 2 (2-18)
CHILD'S PLAY (2-16)
TWINS (A)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Daily: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
FOREVER FRIENDS (A)
COMING ATTRACTIONS
15 June – TAP
16 June – LICENCE TO KILL
23 June – Sing
NB: UNDERCOVER PARKING AVAILABLE AT THE FRONT ENTRANCE TO KINE CENTRE

NORTH

SANDTON CITY 1-7 783-4430/1
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
BAT 21 (2-16)
TENSE ACTION DRAMA! STARRING GENE HACKMAN & DANNY GLOVER!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN! (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS!
HAWKS (2-18)
CRIMINAL LAW (2-18)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Daily: 9.45, 2.30, 8.00 pm
FOREVER FRIENDS (A)
Daily: 12.00, 5.30, 10.15 pm
THE FLY 2 (2-18)
Sat 10 June 10 00 am, 12.15 pm
TOP GUN (A)
COMING ATTRACTIONS
16 June – TAP
16 June – LICENCE TO KILL
23 June – SING

EAST

EASTGATE 1-6 622-3617/8
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
BAT 21 (2-16)
TENSE ACTION DRAMA!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN! (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS!
CRIMINAL LAW (2-18)
Daily: 12.15, 5.30, 10.00 pm
FOREVER FRIENDS (A)
Daily: 10 00, 2.30, 7.45 pm
CHILD'S PLAY (2-16)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE FLY 2 (2-18)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
COMING ATTRACTIONS
16 June – TAP
16 June – LICENCE TO KILL

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
Mon-Thurs: 10.00, 12 15, 2 30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
YOUNG GUNS (2-10)
KEIFER SUTHERLAND, EMELIO ESTEVEZ, LOU DIAMOND PHILIPS, CHARLIE SHEEN!
CRIMINAL LAW (2-18)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

CONSTANTIA BENONI 422-3305
Mon-Thurs. 12 15, 2.30, 5.30, 7 45 pm
Fri: 12.15, 2 30, 5.30, 7 45, 10 00 pm
Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
BAT 21 (2-16)
TENSE ACTION DRAMA!
Sat 10 June 10 00 am, 12 15 pm
ARISTOCATS (A)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

350 BOKSBURG 52-4631
Mon-Thurs. 12.15, 2 30, 5.30, 7.45 pm
Fri: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
Sat: 10 00, 12 15, 2 30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
TEQUILA SUNRISE (2-18)
Sat 10 June 10 00 am, 12 15 pm
THE DARK CRYSTAL (A)
COMING ATTRACTION
30 June – OLIVER & CO

PALMSPRINGS 1 & 2 56-3223
Mon-Thurs. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10 00, 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS!
THE FLY 2 (2-18)
BE AFRAID! BE VERY AFRAID!
COMING ATTRACTION
23 June – SING

WEST

WESTGATE 1-3 764-2530
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS!
CRIMINAL LAW (2-18)
Daily: 9.45, 12.00, 2.30 pm
FOREVER FRIENDS (A)
Daily: 5.30, 7.45, 10.00 pm
TEQUILA SUNRISE (2-18)
Sat 10 June 10 00 am, 12.15 pm
CADDYSHACK 2 (A)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
Daily 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
BAT 21 (2-16)
TENSE ACTION DRAMA!
YOUNG GUNS (2-10)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

CINE HIGHGATE 1-5 474-2013
Tickets: Adults R5,00, Scholars R3,50
Daily 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7 45, 10 00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS!
THE FLY 2 (2-18)
BE AFRAID! BE VERY AFRAID
Sat 10 June 10.00 am, 12 15 pm
LEGEND (A)
YOUNG GUNS (2-10)
Sat 17 June 10 00 am, 12.15 pm
INDIANA JONES – THE TEMPLE OF DOOM (A)
Daily: 10 00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Daily: 10.00, 2.30, 5.45, 9.00 pm
THE UNBEARABLE LIGHTNESS OF BEING (2-21)
NB: RUNNING TIME 172 MIN.
COMING ATTRACTION
16 June – TAP

KINE KRUGERSDORP 665-5330
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5 30, 7.45 pm
Fri: 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
Sat: 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
YOUNG GUNS (2-10)
Mon-Fri: 2.30, 8.00 pm
Sat: 9.45, 2 30, 8.00 pm
FOREVER FRIENDS (A)
Mon-Thurs: 12 00, 5 30 pm
Fri-Sat: 12.00, 5.30, 10 15 pm
THE FLY 2 (2-18)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7568/9
Daily: 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
BAT 21 (2-16)
A TENSE ACTION DRAMA! STARRING GENE HACKMAN & DANNY GLOVER!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
THE FLY 2 (2-18)
CHILD'S PLAY (2-16)
HAWKS (2-18)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
TWINS (A)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
COMING ATTRACTIONS
16 June – LICENCE TO KILL
23 June – SING

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
CRIMINAL LAW (2-18)
BABETTE'S FEAST (A)
Daily: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
FOREVER FRIENDS (A)
COMING ATTRACTIONS
16 June – TAP
30 June – OLIVER & CO

TRANSVALIA 26-8387
Mon-Thurs: 12.15, 2.30, 5 30, 8 00 pm
Fri-Sat: 12.15, 2,30, 5.30, 8.00, 10.30 pm
RAINMAN (2-16)

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2 30, 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat. 10.00, 12.15. 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
THE RESCUE (A)
COMING ATTRACTIONS
16 June – LICENCE TO KILL
23 June – SING

ICE-RINK 44-5253
PUBLIC SKATING
MONDAYS – SATURDAYS
1st Session: 10.00-12.30 pm
2nd Session: 2.00-5.00 pm
Sun. 2.00-5.00 pm–7.30-10.30 pm

Sun City Theatres 014651-21174
NOW SHOWING: OPEN 7 DAYS PER WEEK
CINE 3
TAP (A)
FOREVER FRIENDS (A)
CINE 1
PRETTY PEACHES (Adult)
COVER GIRL (Adult)
THE BLONDE NEXT DOOR (Adult)
CINE 2
SWINGING PARTIES (Adult)
MY NIGHTS WITH MESSALINA (Adult)
KINKY LADIES OF BOURBON ST (Adult)

TRAPPED BEHIND ENEMY LINES HE HAS ONLY ONE AIM TO MAKE IT OUT ALIVE!
BAT ★ 21
AN EXPLOSIVE ACTION ADVENTURE! STARRING GENE HACKMAN & DANNY GLOVER!
NOW SHOWING

STER CITY 1-8 337-3033
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
PRISON (2-18)
A NEW TERROR IS UNLEASHED! NOT FOR THE FAINT HEARTED!
YOUNG GUNS (2-10)
KIEFER SUTHERLAND, CHARLIE SHEEN, EMELIO ESTEVEZ, LOU DIAMOND PHILIPS!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
MEL GIBSON, KURT RUSSEL, MICHELLE PFEIFFER, IN THIS ACTION SUSPENSE DRAMA!
A CRY IN THE DARK (2-14)
MERYL STREEP IN A REAL-LIFE DRAMA IN THE AUSTRALIAN OUTBACK!
THE ACCUSED (2-18)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
WORKING GIRL (2-16)
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
RAINMAN (2-16)
COMING ATTRACTION
23 June – POLICE ACADEMY 6

KINE HILLBROW 1-3 725-3134
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
BAT 21 (2-16)
TENSE ACTION DRAMA! STARRING GENE HACKMAN & DANNY GLOVER!
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
COMING ATTRACTIONS
16 June – LICENCE TO KILL
23 June – SING
30 June – THREE FUGITIVES

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Daily 10 00, 2.30, 7 45 pm
WORKING GIRL (2-16)
Mon-Thurs: 12.15, 5.30 pm
Fri-Sat: 12.15, 5.30, 10.00 pm
DANGEROUS LIAISONS (2-16)
Mon-Thurs: 10.00, 12.15, 2.30, 5 30, 7.45 pm
Fri-Sat. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 pm
A CRY IN THE DARK (2-14)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

CRESTA RANDBURG 476-3802
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
BAT 21 (2-16)
TENSE ACTION DRAMA! STARRING GENE HACKMAN & DANNY GLOVER!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
A COMEDY OF COSMIC PROPORTIONS! WITH KIM BASINGER!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
COMING ATTRACTIONS
16 June – LICENCE TO KILL
23 June – SING

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
Daily 10 00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
THE SHOCK FILM OF 1989!
Sat 10 June 10.00 am
CARAVAN OF COURAGE (A)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
CRIMINAL LAW (2-18)
Sat 17 June 10 00 am
IRON EAGLE (A)
COMING ATTRACTIONS
16 June – TAP
23 June – POLICE ACADEMY 6

POTCH

KINE POTCHEFSTROOM 930378
Daily: 10.00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
THE SHOCK FILM OF 1989!
Daily: 10.00, 12.15, 2 30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
THE FLY 2 (2-18)
Sat 17 June 10 00 am, 12.15 pm
LEGEND (A)
TEQUILA SUNRISE (2-18)
Sat 10 June 10.00 am, 12.15 pm
THE GOONIES (A)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

VAAL △

RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Mon-Thurs. 10 00, 12.15, 2.30 5.30, 7.45 pm
Fri-Sat: 10 00, 12.15, 2 30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
CRIMINAL LAW (2-18)
A TENSE PSYCHOLOGICAL THRILLER!
THE RESCUE (A)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
THE FLY 2 (2-18)
COMING ATTRACTION
16 June – LICENCE TO KILL

SK THE MECCA OF QUALITY FILMS
Pensioner concessions only applicable Mon to Thurs at 10.00 am, 12.15 & 2.30 pm only at Constantia and The Mall
COMING ATTRACTIONS:
TAP
PATHFINDER
BAGDAG CAFE
1969
DEAD RINGERS

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daily: 10.00, 12 15, 2 30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
HAWKS (2-18)
Daily: 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15
RIKKY & PETE (2-16)
Daily 9 45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
FOREVER FRIENDS (A)
Daily: 10 00, 12.20, 2.30, 5.20, 8.00, 10 30 pm
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
THE NIGHT OF THE PENCILS (2-18)
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
THE ACCIDENTAL TOURIST (A)

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daily: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8 00, 10.15 pm
THINGS CHANGE (A)
Daily. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 pm
DANGEROUS LIAISONS (2-16)
Covered parking available at back entrance of Constantia Centre

PRETORIA DRIVE-INS (STER-KINEKOR)

FOUNTAINS 44-2454
TERROR & SUSPENSE! NOT-TO-BE-MISSED!
CHILD'S PLAY (2-16)
THE SERPENT AND THE RAINBOW (2-18)
16 June: NOWHERE TO HIDE/GORILLAS IN THE MIST

SWARTKOPS 374-4902
ACTION AND ROMANCE! WITH MEL GIBSON & MICHELLE PFEIFFER!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
COCKTAIL (2-16)
16 June. KINJITE/DEATH BEFORE DISHONOUR

WONDERBOOM 57-1108
DAN AYKROYD & KIM BASINGER IN
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
WORKING GIRL (2-16)
16 June: LICENCE TO KILL/NAKED GUN

LYNNWOOD 87-1633
BE AFRAID! BE VERY AFRAID!
THE FLY 2 (2-18)
THE EMISSARY (2-14)
16 June: CHILD'S PLAY/SERPENT & THE RAINBOW

UITSPAN 7-2515
JODIE FOSTER, ACADEMY AWARD WINNER, IN . . .
THE ACCUSED (2-18)
FATAL ATTRACTION (2-18)
16 June: THE FLY 2/THE EMISSARY

JAKARANDA 54-9115/9
THE ACTION ADVENTURE STORY OF THE WILD WEST
YOUNG GUNS (2-10)
AVENGING FORCE (A)
16 June: MY STEPMOTHER IS AN ALIEN/COCOON 2

WITBANK 01351-81064
ACTION THRILLER DOUBLE! NOT-TO-BE-MISSED!
THE EMISSARY (2-14)
THE BELIEVERS (2-18)
16 June: THE FLY 2/MANHUNTER

RUSTENBURG 01421-29358
ACTION AND ROMANCE! WITH MEL GIBSON & MICHELLE PFEIFFER!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
NICO (2-18)
16 June: RAINMAN/PRESIDIO

SK STER-KINEKOR 9 June – 15 June DRIVE-INS FOR A FUN NIGHT OUT
ONLY R10,00 PER CAR, KOMBI OR L.D.V. FOR 2 SHOWS.
Films change on FRIDAYS. Gates and cafeteria open 6.00 p.m. Shows start at 7.00 p.m.
INFORMATION CENTRE: EAST-RAND 816-1444, WEST-RAND 412-1843

CITY and COUNTRY

TOP STAR (CITY) 412-1843/493-5877
ACTION – EXCITEMENT – ADVENTURE!
AMERICAN NINJA 3 – BLOOD HUNT (A)
PLUS CHARLES BRONSON IN . . . .
MESSENGER OF DEATH (2-18)
16 June: 007 IS BACK – LICENCE TO KILL

STADIUM (MALVERN) 816-1444/615-1131
THE 2 HIT MOVIES OF THE YEAR – A MUST SEE DOUBLE!
RAINMAN (2-16)
THE ACCUSED (2-18)
16 June. TEQUILA SUNRISE/FRANTIC

JOHANNESBURG NORTH and WEST RAND

VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812
BETTY MIDLER IN THE VERY WARM AND HUMAN FILM!
FOREVER FRIENDS (A)
GORILLAS IN THE MIST (A)
16 June: JAMES BOND – LICENCE TO KILL

5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/795-1063
BE AFRAID! BE VERY AFRIAD! IF YOU HAVE A WEAK HEART OR NERVES – DON T SEE THIS FILM!
THE FLY 2 (2-18)
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
16 June: NAKED GUN/TWINS

STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2468
BE AFRAID – BE VERY AFRAID! IT S SCARY! BRING THE DOLL SHE S GOTTA HOLD YOU TIGHT!
THE FLY 2 (2-18)
NIKITA (PG2-12)
16 June: MY STEPMOTHER IS AN ALIEN/COCOON 2

HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212
CHARLES BRONSON/SEX AND ACTION!
KINJITE-FORBIDDEN SUBJECTS (2-18)
NO 1 WITH A BULLET (2-18)
16 June: THE FLY 2/DIE HARD

KRUGERSDORP 412-1843/953-1959
ACTION – EXCITEMENT – ADVENTURE!
AMERICAN NINJA 3-THE BLOOD HUNT (A)
PLATOON LEADER (2-18)
16 June: DEVIL & THE SONG/BLACK EAGLE

JOHANNESBURG SOUTH

SPEEDYS (SOUTH HILLS) 816-1444/613-4129
DANGER MIXES WITH DESIRE! MEL GIBSON IN THE SEXY SIZZLER!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
GORILLAS IN THE MIST (A)
16 June. MISSISSIPPI BURNING/DIE HARD

VEREENIGING 816-1444/12-3211
A TIME OF VIOLENCE, RAGE, HATRED! THE SHOCK FILM OF '89!
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
THE EMMISSARY (2-14)
16 June: RAINMAN/ACCUSED

PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411
SUPER COMEDY DOUBLE FOR THE WHOLE FAMILY!
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
LICENSE TO DRIVE (A)
16 June: RAINMAN/ACCUSED

MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 91060
WINNER OF ACADEMY AWARDS! INCLUDING BEST ACTOR – DUSTIN HOFFMAN!
RAINMAN (2-16)
POSITIVE ID (2-14)
16 June: NAKED GUN/MASQUERADE

GERMISTON 816-1444/902-1607/8
BREAKING ALL BOX OFFICE RECORDS! KIM BASINGER & DAN AYKROYD!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
THE DEVIL AND THE SONG (A)
16 June: YOUNG GUNS/MY AFRICAN ADVENTURE

KINANDER (EVANDER) 816-1444/24117
SUPER ACTION AND COMEDY DOUBLE!
COCOON 2 – THE RETURN (A)
THE EMISSARY (2-14)
16 June: NAKED GUNS/TWINS

EAST RAND

ATLAS (BRENTWOOD PARK) 816-1444/973-1017
DANGER MIXES WITH DESIRE! MEL GIBSON IN THE SEXY SIZZLER!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
FUNNY FARM (A)
16 June: THE NEW BOND FILM – LICENCE TO KILL!

KEMPTON PARK 816-1444/976-4905
SUPER COMEDY AND ACTION DOUBLE!
DIRTY ROTTEN SCOUNDRELS (A)
THE EMISSARY (2-14)
16 June: THE FLY 2/DIE HARD

BRAKPAN 816-1444/915-3907
A TIME OF VIOLENCE, RAGE, HATRED! THE SHOCK FILM OF '89!
MISSISSIPPI BURNING (2-18)
DIE HARD (2-18)
16 June: KINJITE/YOUNG GUNS

SPRINGBOK (SPRINGS) 816-1444/813-4138
THE 'WOMAN IN RED' KIM BASINGER IN THE NEW HIT MOVIE!
MY STEPMOTHER IS AN ALIEN (2-12)
THE DEVIL AND THE SONG (A)
16 June: RAINMAN/ACCUSED

NIGEL 816-1444/739-6616
DANGER MIXES WITH DESIRE! MEL GIBSON IN THE SEXY SIZZLER!
TEQUILA SUNRISE (2-18)
FRANTIC (2-12)
16 June: AMERICAN NINJA 3/PLATOON LEADER

Vanaf bladsy 7

oor... en nou wag ons vir The Fly III, seker oor Martin se seun.

**CROSSING DE-LANCEY - 'n Joodse ouma besluit dat dit tyd is vir haar liberale kleindogter om te trou en sy huur iemand om vir haar 'n man te vang. Met Amie Irving in die hoofrol.

**TEQUILA SUNRISE - 'n Polisieman, 'n dwelmhandelaar en 'n pragtige vrou raak bymekaar betrokke en die vonke begin spat toe emosies in die pad van besigheid kom. Met Michelle Pfeiffer (as die pragtige vrou), Mel Gibson en Kurt Russel.

*FOREVER FRIENDS - Bette Midler en Barbara Hershey is twee vriendinne met uiteenlopende karakters wie se jare lange vriendskap hulle deur lief en leed neem... maar dan duik iets baie leliks op.

*TWINS - Arnold Schwarzenegger en Danny DeVito is twee identiese tweelingbroers wat nie van mekaar se bestaan weet nie. Julius (Schwartzenegger) se soektog na sy tweelingbroer is skreeusnaaks.

Karen Young and Gary Oldman in Criminal Law.

Onafhanklike bioskope

Kaapstad

LABIA - Oranjestraat 68 Vanaand: 6.00 To Forget Venice. 8.00 Don's Party. 10.00 Wolf at the Door. Saterdag: 5.00 Bird. 8.00 Crimes of the Heart. 10.00 To Forget Venice.

Johannesburg

4AD FILM SOCIETY - Corlett City. Sondag-aand: Africa Addio. 'n Interessante dokumentêr oor die verskillende rasse in Afrika en hul gewoontes wat somtyds grusaam kan wees.

MINI CINE - Pretoriastraat 49, Hillbrow. Vanaand en Saterdag-aand wys Fellini se Satyricon en Maandag tot Woensdag is dit Bongo Man met Jimmy Cliff in Soweto. Pink Floyd se fantasie The Wall wys Donderdag-aand.

Gidse saamgestel deur DEBBIE AMOS

DIE WEEK SE TV

VRYDAG 9

TV1
6.00 Goeiemôre SA
12.00 Franse Ope tennis-toernooi
3.30 Take a Break
4.00 Santa Barbara
4.30 Fast Forward
5.00 Adventures of the Gummi Bears
5.25 Lion Series Bible Stories
5.30 Topsport
6.00 News
6.15 Sundowner
7.00 MacGyver
8.00 Netwerk
8.45 Police File
9.00 Simon en Simon - 'n Nuwe reeks oor die avonture van die bekende speurder-broers Rick en A.J.
10.00 Laataandsessie
10.50 Boland
12.20 Oordenking

TV4
6.03 Topsport
9.04 Ulzana's Raid - 'n Rolprent met Burt Lancaster in die hoofrol oor Apaches wat op 'n veldtog van moord en terreur gaan - en hoe die goeie manne hulle jag. Ook met Joaquin Martinez en Bruce Davison.
10.50 It's Garry Shandling's Show
11.16 The Little River Band

M-NET
10.30 Sheena
3.00 Telygames
3.30 The Man with one Red Shoe
5.00 The Adventures of Teddy Ruxpin
5.25 Transformers
5.50 Care Bears
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Amen
7.15 Perfect Strangers
7.45 Motorsport en gholf
Intekenare
8.00 Supersport vervolg
8.30 Something Wild - kyk onder hoogtepunte
10.18 West 57th: Nashville
10.30 The Daydreamer
12.10 Hot Hits

SATERDAG 10

TV1
5.57 Oggendboodskap
6.00 Opvoedkundige TV
6.30 Agriforum '88
7.00 Goeiemôre SA
9.00 Opvoedkundige TV
11.00 Topsport
1.00 Sakkie en Thomas
1.05 Amigo
1.10 Skateiland
1.35 Spoelgoud
2.00 Topsport
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.15 Debuut
7.05 Spioen-Spioen
8.00 News
8.35 LA Law III
9.30 Beyond the Poseidon Adventure - kyk onder hoogtepunte
11.30 The Judge
11.55 Epilogue

TV4
6.03 Eisenhower and Lutz
6.30 Mr Belvedere
9.03 Benson
9.29 Hooperman
9.55 That's Hollywood
10.21 The Tracy Ullman Show
10.47 Raaisels in die Kluis

M-NET
12.45 Revue Plus
1.30 Romantic Comedy
3.03 West 57th: A Dirty Little War

Hoogtepunte

Hoe word 'n mens 'n pous?

THE KILLING FIELDS wys Sondagaand op M-Net en word beslis aanbeveel. 'n Westerse joernalis (Sam Waterson) is op soek na sy Kambodjaanse assistent (Haing S Ngor) wat agter die vyandige linies verdwyn het en na Kambodja geneem is. Die wonderlike John Malkovich (Dangerous Liaisons en The Glass Menagerie) is een van die ander spelers. Ook met Athol Fugard en Craig Nelson.

AGATHA CHRISTIE se aanhangers... Evil under the Sun wys Saterdagaand op M-Net en in hierdie moorddrama word nege verdagtes by 'n luukse hotel aan die Adriatiese kus aangehou. Met Peter Ustinov, Jane Birkin en Colin Blakely.

BEYOND THE POSEIDON ADVENTURE volg op The Poseidon Adventure waarin die luukse passasierskip Poseidon omgeslaan het. In die rolprent veg twee groepe teen tyd om die fortuin wat in die sinkende skip versteek is, te red. Maar iemand besef dat daar baie meer op die skip is as net geld en juwele. Met Michael Caine, Sally Field en Telly Savalas. Beyond the Poseidon Adventure wys Saterdagaand op TV1.

HOE word 'n mens 'n pous? Donderdagaand kan die verhaal van Pous John Paul II, From a Far Country, op TV1 gesien word. Die film begin waar Karol Wojtyla nog op skool is en toe al voor die vraag of hy priester wil word gestaan het. Dit was gedurende die Duitse besetting tydens die Tweede Wêreld-oorlog dat hy hom tot die kerk gewend het. Die film wys ook sy invloed op 'n groep fiktiewe mense in sy lewe. Met Sam Neil en Lisa Harrow.

DIE sexy, suksesvolle sekretaresse Melanie Griffith is vanaand in Something Wild op M-Net te sien. Hierin speel sy die rol van 'n erotiese en lewenslustige vrou op wie 'n konserwatiewe man (Jeff Daniels) verlief raak. Alles gaan goed, totdat haar sielsieke man uit die tronk ontslaan word...

GENE WILDER maak al weer sy verskyning in 'n lighartige komedie-riller, hierdie keer is dit Hanky Panky (wie kon Haunted Honeymoon vergeet?). 'n Gawe man help 'n mooi meisie met 'n spioenasie-opdrag en skielik is die boewe en die polisie kort op sy hakke.
Ook met Richard Widmark en Kathleen Quinlan. Hanky Panky wys Dinsdag op M-Net.

3.30 Rugby
5.00 Boks
5.30 Beyond 2000
Oop Tyd
6.15 Hot Hits
7.00 Beauty and the Beast
Intekenare
8.00 Fame, Fortune and Romance
8.30 Evil under the Sun - kyk onder hoogtepunte
10.30 Wild Geese 11

SONDAG 11

TV1
1.30 Pinocchio
1.55 ZET!
2.05 Storybook International
2.30 Combe Farm Arabians
2.55 Franse Ope tennis-toernooi
6.10 50/50
6.50 Built for Life
7.05 Life Style
7.30 Thy Kingdom Come
8.00 Netwerk
9.00 Uit die TV1-kamermusiekfees van 1988
10.10 Perspektief

TV4
6.03 Treasure Hunt
9.04 Highway to Heaven
9.57 227 - Die eerste episode van dié komediereeks
10.25 Sing Country
10.58 Topsport

M-NET
7.30 Indian tier open
7.31 Feature Movie
10.00 Ramayan
10.30 Portugese tier open
10.32 Sunday Meditation
10.36 O Romance da Raposa
10.50 Duarte E Ca
11.55 Fim de Semana
12.00 Programa Musical
12.25 Os Anarchistas
Intekenare
1.30 Boks
3.25 The Man with the Golden Gun
5.25 The Adventures of Teddy Ruxpin
5.50 Heathcliff
Oop Tyd
6.15 Trapper John
7.05 Carte Blanche
Intekenare
8.00 Wildlife on One: Oasis
8.30 The Killing Fields - kyk onder hoogtepunte
10.35 The Last Metro

MAANDAG 12

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleschool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Santa Barbara

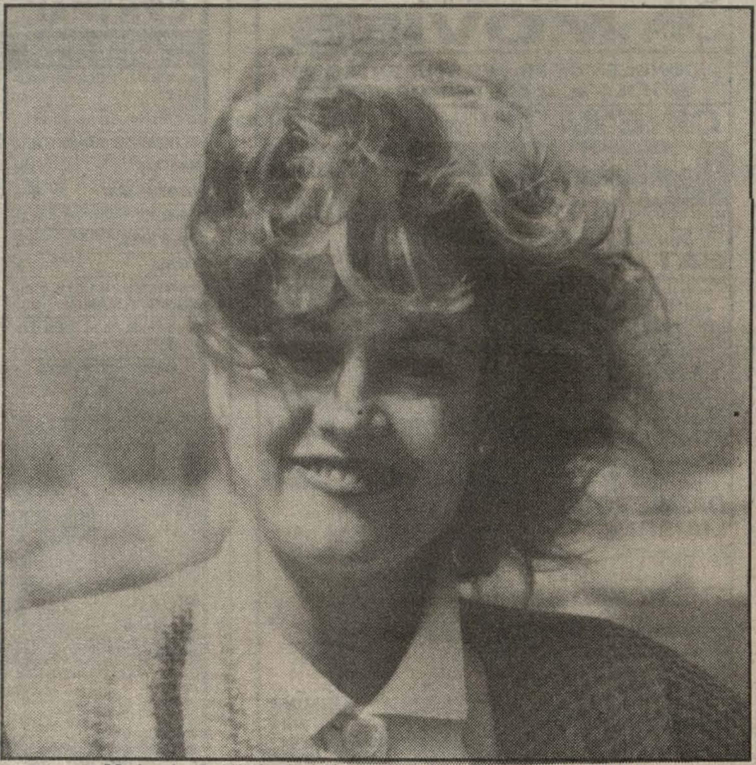

Melanie Griffith speel vanaand in Something Wild

4.30 Webster
5.00 Quaq Quoa
5.10 The Trap Door
5.15 Pumpkin Patch
5.30 Lion Series Bible Stories
5.35 The Valley Children
6.00 News
6.15 Graffiti
7.00 The Highwayman
8.00 Netwerk
9.00 Skoppensboer
9.30 Warmwaterbronne
10.00 Topsport
11.00 St Eligius
11.50 Oordenking

TV4
6.03 Butterfly Island
6.30 Topsport
9.03 Family Ties
9.32 Dynasty
10.23 21 Jump Street
11.15 The Beam

M-NET
10.30 Deadly Game
3.00 Telygames
3.30 The Day Dreamer
5.25 The Spiral Zone
5.50 The Smurfs
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Murphy's Law
7.45 Boks
Intekenare
8.00 Boks
8.30 Delusions of Grandeur - 'n Drama oor 'n skatryk, hebsugtige minister aan die Spaanse hof wat ontslaan en verban word. Hy beplan wraak. Met Louis de Funès, Yves Montand en Alberto Mendoza.
10.30 Romantic Comedy
12.15 Woodstock

DINSDAG 13

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleskool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Die Swartwoudkliniek
5.00 Rompelstompelstories
5.10 Wielie Walie
5.30 Saartjie
5.57 Kompas
6.00 Die Nuus
6.15 Potpourri
7.05 Die ander Hollywood
8.00 Network
8.30 Dallas
10.00 Topsport
11.00 Open University
11.55 Evening Prayer

TV4
6.00 Fame
9.04 The Trail - 'n Rolprent oor 'n doodgewone man wat onskuldig in hegtenis geneem word. Met Anthony Perkins en Orson Wells.
11.04 The Hit Squad
11.28 Hondo

M-NET
1.30 Boks - Regstreekse uitsending van die Supermiddelgewig titelgeveg tussen Sugar Ray Leonard en Thomas Hearns vanaf Caesar's Palace, Las Vegas.
10.30 Wild Geese 11
3.00 Telygames
3.30 The Last Metro
5.25 Children's Island
5.50 GI Joe
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Falcon Crest
7.45 Boks
Intekenare
8.00 Hollywood Squares
8.30 Hanky Panky - kyk onder hoogtepunte
10.15 Newsnight: Semetex Detection
10.30 Something Wild

WOENSDAG 14

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleschool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Silhouette
5.00 Quaq Quao
5.10 The Trap Door
5.15 ZAP MAG
5.25 Lion Series Bible Stories
5.30 Sea Hunt
6.00 News
6.15 No Jacket Required
7.00 Crazy about the Movies - Dokumentêr oor jongmense wat org vir spesiale effekte.
7.30 Louis Motors
8.00 Netwerk
9.05 Orkney Snork Nie
9.35 Diagonal Street
10.00 Topsport
11.00 Die wêreld van die Barok
12.00 Oordenking

TV4
6.03 Day by Day
6.30 Topsport
9.04 The Colbys
9.58 Die Geldstrik
11.28 My Two Dads

M-NET
10.30 Evil under the Sun
3.00 Telygames
3.30 The Man with the Golden Gun
5.25 The Flintstone Kids
5.50 The Adventures of the Galaxy Rangers
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 The Oldest Rookie
7.45 Golf
Intekenare
8.00 Golf
8.30 The Dirty Dozen: The Fatal Mission - Telly Savalas speel die hoofrol in dié aksieprent oor die uitwissing van 'n groep belangrike Nazi's wat 'n vierde ryk in Turkye moet stig. Ook met Erik Estrada.
10.05 Dirty Weekend
10.30 The Killing Fields

DONDERDAG 15

TV1
6.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleskool
3.30 Opvoedkundige TV
4.00 Swartwoudkliniek
5.00 Niklaas
5.25 Tekkies
5.57 Kompas
6.00 Nuus
6.15 Uit en Tuis
7.05 Arende
8.00 Network
9.00 Hill Street Blues
10.00 Topsport
11.00 From a Far Country - kyk onder hoogtepunte
1.00 Face to Face

TV4
6.03 TV4 Top 20
6.30 Muzik A La Carte
9.04 Life's Most Embarrassing Moments
9.52 Cheers
10.20 Oubaas Koster
11.27 Ripley's Believe It or Not

M-NET
10.30 The Day Dreamer
3.00 Telygames
3.30 Romantic Comedy
5.13 Videofashion Monthly
5.25 Dr Snuggles
5.50 Inspector Gadget
6.10 Telecat
Oop Tyd
6.15 Loving
6.50 Designing Women
7.20 Empty Nest
7.45 Revue Plus
Intekenare
8.00 Revue Plus
8.30 The Revolution Wedding - 'n Komedie oor 'n Fransman wat gekant is teen die vorstehuis en verban word. Met Jean Paul Belmondo.
10.00 Lords of Hollywood
11.00 Golf
1.00 Carte Blanche